

**Kohti Hämeenlinnan virtuaalista
kulttuuripolkua**
Opetus- ja matkailualan näkemyksiä
Hämeenlinnasta,
sosiaalisesta mediasta ja mobiililaitteista

Kati Hara-Fabrin

Tiivistelmä

Virtuaalinen kulttuuripolku on Hämeenlinnan kaupungin uusi sosiaalista mediaa hyödyntävä verkkopalvelu. Palvelu toteutetaan Hämeenlinnan kaupunginkirjaston Tiedon ja kulttuurin avoin oppimisympäristö (TIKU)-projektissa, joka on osa valtakunnallista ESR-rahoitteista Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt (TTS)-hanketta. Niiden yhtenä tavoitteena on kehittää kirjastopalveluja, joissa toiminnan uutena välineenä on mukana sosiaalinen media. Hämeenlinnassa on projektista 2009 toteutettu Häme-Wiki sekä editointi- ja digitointitila pääkirjastoon. TTS-hankkeessa ovat mukana omilla projekteillaan myös Kouvolan ja Tampereen kaupunginkirjastot. Oulun yliopisto tutkii hankkeen vaikuttavuutta ja Tampereen yliopisto tuottaa tietoa hankkeesta tehtävästä kehittämistyöstä.

Virtuaalipolulla kulttuuriin tutustutaan, siitä keskustellaan ja sitä tuotetaan ja jaetaan sosiaalisen median keinoin. Palvelussa käyttäjät löytävät Google Maps -karttapohjalta teemoitettuja reittejä Hämeenlinnasta ja sen lähiympäristöstä. Polkuihin voi tutustua verkossa tai ne voi ladata älypuhelimien ja lähtea tien päälle. Matkapuhelimilla luettavien QR-viivakoodien avulla käyttäjät saavat kohteista lisätietoja. Virtuaalipolun ideointiin on kaupunginkirjaston lisäksi osallistunut kaupungin muita kulttuuritoimijoita. Palvelu avautuu syksyllä 2010.

Tutkimuksen lähtökohtana oli kirjaston kehittämistoiminnan tukeminen. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, jonka avulla virtuaalipolkua voidaan kehittää potentiaalisten käyttäjien haluamaan suuntaan. Haastatteluiden ja webropol-kyselyn avulla selvitettiin, mistä paikoista, tapahtumista tai palveluista virtuaalipolun potentiaaliset käyttäjät ovat kiinnostuneita ja mistä aiheista he haluaisivat tietoa. Arvioitiin myös heidän kiinnostustaan ja valmiuksiaan käyttää sosiaalista mediaa ja mobiililaitteita. Tutkimus kohdistettiin opetus- ja matkailualaan; opettajiin, oppilaisiin ja matkailualan työntekijöihin. Tutkimukseen osallistui Hämeenlinnan Yhteiskoulun lukion ja Tavastian koulutuskeskuksen opettajia ja oppilaita sekä kaupungin matkailuneuvonnan ja Hämeen Matkailun työntekijöitä. Haastatteluja tehtiin yhteensä 16 ja kyselyyn vastasi 70 oppilasta. Tutkimus toteutettiin maaliskuussa 2010.

Tutkimuksessa nousivat esiin Hämeenlinnan tunnetut nähtävyydet: linna, Aulanko, Ahvenisto ja Verkatehdas. Tapahtumien osalta Keski- ja vanha Hämeenlinnan seurasivat kaupungin monet musiikkitapahtumat. Palveluissa korostuivat kaupat, ravintolat ja matkailualan yritykset. Teemoittelun kautta haastateltavien kiinnostus kohdistui erityisesti historiaan ja luontoon liittyviin aiheisiin. Hämeenlinna nähtiin viihtyisänä puistojen kaupunkina.

Matkailuala kerää kohde- ja tapahtumatietoja suoraan järjestäjiltä. Tavastian koulutuskeskuksessa matkailupuoli tarvitsee paljon tietoa kaupungin nähtävyyksistä ja historiasta. Lukion opettajat tarvitsevat kaupunkiin liittyviä tietoja jonkin verran oppiaineesta riippuen. Opettajat ja oppilaat etsivät tietoa erityisesti Googlen, Wikipedian ja kaupungin verkkosivujen kautta.

AVO (Avoimet verkostot oppimiseen) -koulutuksen myötä lukion opettajat olivat ottaneet sosiaalista mediaa opetukseen mukaan Tavastian opettajia enemmän. Lukiossa oli hyödynnetty erityisesti wikikirjoittamista, mutta aineistoa oli tuotettu avoimeen verkkoon vähän. Sekä lukion että Tavastian oppilaiden mukaan opetuksessa hyödynnetään lähinnä Wikipediaa tiedonhaussa ja katsotaan videoita YouTubeesta. Mobiilipalvelujen hyödyntäminen ei ollut tuttua lukion opettajille ja matkailualallakin hyödyntäminen oli vähäistä. Tavastian opettajista jo neljä viidestä käytti internetiä matkapuhelimella ja Tavastian ja lukion oppilaita kolmasosa.

Virtuaalipolku nähtiin hyvänä ideana esitellä kaupungin historiaa ja lisätä paikallistuntemusta. Polkuihin oltiin kiinnostuneita tutustumaan niin fyysisesti kuin verkon kautta. Palvelun hyödyntämät Googlen kartat olivat tuttuja kaikille kohderyhmille. Haastateltavat myös ideoivat runsaasti erilaisia polkumahdollisuuksia. Virtuaalipolun avulla voitaisiin elävöittää oppitunteja, mutta lukion puolella palvelun käytölle asettavat rajansa tiiviit oppisisällöt. Kirjaston on kuitenkin mahdollista löytää palvelulle käyttäjiä ja sisältöjen tuottajia esimerkiksi tarjoamalla koulutusta sosiaalisen median ja virtuaalipolun käyttöön. Virtuaalipolku kiinnostaa sekä opettajia että matkailualan työntekijöitä ja avaa samalla myös yhteistyömahdollisuuksia.

Sisällys

Tiivistelmä.....	2
1. Virtuaalinen kulttuuripolku - uusi palvelu.....	4
1.1. Tiedon ja kulttuurin avoin oppimisympäristö.....	4
1.2. Palvelun hahmottuminen.....	5
1.3. Sosiaalinen media.....	6
1.4. Mobiililaitteet ja -sovellukset.....	8
1.5. Kulttuurikierroksia muualla Suomessa.....	9
2. Tutkimusasetelma.....	11
2.1. Tutkimuksen lähtökohdat.....	11
2.2. Tutkimustehtävä.....	11
2.3. Tutkimuksen toteuttaminen.....	12
2.3.1. Teemahaastattelut.....	12
2.3.2. Webropol-kysely.....	13
3. Opetus- ja matkailuala.....	14
3.1. Lukion opettajat.....	14
3.1.1. Sosiaalinen media opetuksessa.....	14
3.1.2. Verkon pelisääntöjen oppiminen.....	15
3.1.3. Mobiililaitteet ja -sovellukset.....	16
3.1.4. Hämeenlinna ja Häme-Wiki opetuksessa.....	16
3.1.5. Kulttuuripolku.....	17
3.2. Tavastian opettajat.....	19
3.2.1. Sosiaalinen media opetuksessa.....	19
3.2.2. "Ainahan ne kuitenkin on siellä Facebookissa".....	20
3.2.3. Mobiililaitteet ja -sovellukset.....	21
3.2.4. Hämeenlinna ja Häme-Wiki opetuksessa.....	21
3.2.5. Kulttuuripolku.....	22
3.3. Lukion ja Tavastian oppilaat.....	24
3.3.1. Sosiaalinen media.....	24
3.3.2. Mobiililaitteet ja -sovellukset.....	26
3.3.3. Nuorten Hämeenlinna.....	26
3.4. Matkailuala.....	27
3.4.1. Sosiaalinen media.....	27
3.4.2. Mobiililaitteet ja -sovellukset.....	27
3.4.3. Hämeenlinnaan liittyvien tietojen kerääminen.....	28
4. Hämeenlinna.....	30
4.1. Kulttuurin ja luonnon kaupunki.....	30
4.2. Linna, Aulanko ja Ahvenisto.....	30
4.3. Hämeenlinna teemojen kautta.....	32
5. Yhteenveto.....	40
LÄHTEET.....	43
Liitteet.....	46
Liite 1. Saatekirje ja kysymykset opettajille.....	46
Liite 2. Matkailualan haastattelukysymykset.....	49
Liite 3. Oppilaan lomakekysely Webropol-sovelluksessa.....	50
Liite 4. Haastatteluista ja kyselyistä esiin nousseet Hämeenlinnaan liittyvät paikat, tapahtumat ja palvelut teemojen kautta.....	52

1. Virtuaalinen kulttuuripolku – uusi palvelu

1.1. Tiedon ja kulttuurin avoin oppimisympäristö

Virtuaalinen kulttuuripolku on Hämeenlinnan kaupungin uusi sosiaalista mediaa hyödyntävä verkkopalvelu. Sen tarkoituksena on kerätä kaupungin kulttuuriin liittyvät asiat yhteen paikkaan. Palvelussa yhdistyvät tekninen sovellus, laaja tietoaaineisto sekä käyttäjien tuottaman ja jakaman aineiston tärkeys. Tavoitteena on aktivoida käyttäjiä sekä sisältöjen tuotantoon että palvelun käyttöön.

Virtuaalipolku-palvelu toteutetaan Hämeenlinnan kaupunginkirjaston Tiedon ja kulttuurin avoin oppimisympäristö (TIKU)-projektissa, joka on osa valtakunnallista Euroopan sosiaalirahaston rahoittamaa Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt (TTS)-hanketta. Hanke alkoi Hämeenlinnassa 2008 kulttuurin yhteistyöhankkeena, mutta siirtyi vuoden 2009 alussa Hyvinvointipalvelujen kehittämissyksikön alaisuuteen.

Hämeenlinnan kaupunginkirjasto on toiminut vuodesta 1995 alkaen Hämeen maakuntakirjastona. Maakuntakirjastoalueeseen kuuluu 11 kuntaa: Hämeenlinna, Riihimäki ja Forssa lähikuntineen. Kirjastolain mukaan yleisten kirjastojen yhtenä toiminnan tavoitteena on edistää virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä. Yleisten kirjastojen neuvoston strategian 2010-2015 mukaan kirjastojen verkkopalvelut ovat laadukkaita, vuorovaikutuksellisia ja hauskoja. ([Hämeenlinnan kaupunginkirjaston kotisivut](#); Kirjastolaki 4.12.1998/904; Yleisten kirjastojen neuvoston strategia 2010-2015.)

TIKU-projektin keskeisiä tavoitteita ovat uudenlaisten toimintatapojen kehittäminen ja sosiaalisen median oppiminen, opettaminen ja hyödyntäminen kirjasto- ja kulttuurityössä. Hankkeen tuloksina Hämeenlinnan kaupunginkirjasto avasi elokuussa 2009 Häme-Wikin, alueellisen ja vapaasti muokattavan tietopankin Kanta-Hämeen alueesta. Palvelu perustuu wiki-tekniikkaan ja asukkaiden vapaaehtoiseen aktiivisuuteen. Lokakuussa 2009 pääkirjastoon avattiin editointi- ja digitointitila, missä asiakkaat voivat digitoida ja editoida videoiden lisäksi dioja, LP-levyjä ja kasetteja. Lisäksi lähikirjastoja varten on hankittu tänä vuonna kiertävät digitointilaitteet. Virtuaalinen kulttuuripolku www.virtuaalipolku.fi on hankkeen kolmas osa-alue.

Hankkeessa työskentelevät Hämeenlinnan kaupunginkirjastossa projektisuunnittelija Maija Saraste ja projektityöntekijä Tommi Tossavainen. Hankkeen puitteissa järjestetään myös koulutusta sosiaalisen median hyödyntämisestä alueen kirjastojen ja muiden kulttuurilaitosten henkilökunnalle ja opettajille.

Hämeenlinnassa kulttuurin nähdään olevan merkittävä osa kaupungin toimintaa. Kaupungin ensimmäinen kulttuuristrategia *Hyvä arki kasvaa kulttuurista 2012* valmistui 2007. Sen mukaan kulttuurin visio 2012 on seuraava:

Hämeenlinna on tunnettu kulttuuri- ja kaupunki, joka elää mukana maailmassa paikallisuutta arvostaen. Kulttuuripalvelut ovat osa kaupunkilaisten arkea ja juhlaa, ja ne on helppo saavuttaa. Kaupungin kulttuurielämälle on leimallista uuden luominen, rohkeus ja yhdessä tekeminen. Kulttuuriala on arvostettu ja aktiivinen toimija sekä haluttu yhteistyökumppani niin kansallisissa kuin kansainvälisissäkin yhteistyöverkostoissa. (Hämeenlinnan kaupungin kulttuuristrategia 2012, 6.)

Kulttuuristrategian vision mukaan kaikkien kulttuuritoimijoiden kesken syntyy uudenlaista yhteistyötä ja eri toimijoiden väliset rajat madaltuvat. Myös eri järjestöjen, yhdistysten ja yksityisten järjestämä kulttuuritoiminta kasvaa merkittäväksi toimijaksi. (Hämeenlinnan kau-

pungin kulttuuristrategia 2012, 6-8.) Virtuaalinen kulttuuripolku asettuu tähän kulttuurin viisioon erittäin hyvin.

1.2. Palvelun hahmottuminen

Virtuaalipolun taustalla on Hämeenlinnan kaupungin kulttuuri- ja opetustoimen yhteisesti suunnittelema koululaisten kulttuuripolku. Hankehakemuksen mukaan tarkoitus oli rakentaa kulttuuripolku ja liittää se koulujen opetussuunnitelmaan. Polku olisi sisältänyt tutustumisen kaupungin taidelaitoksiin ja kirjastoon. (TTS, ESR-projektihakemus.) Projektin aikana sen tavoitteet ovat merkittävästi laajentuneet. Kouluille suunnatuista rajatuista oppimateriaaleista ja tutustumiskäynneistä taidelaitoksiin on siirrytty koko kaupunkia koskevaan virtuaalipolkuun.

TIKU-hankkeen järjestämässä kulttuuripolun ideointiseminaarissa 16.10.2009 Hämeenlinnan raatihuoneella oli mukana toimijoita kaupungin eri kulttuurilaitoksista. Siellä palvelun tärkeimpinä ominaisuuksina pidettiin sen yllätyksellisyyttä, esteettisyyttä ja mahdollisuutta käyttää palvelua mobiililaitteilla. Nähtiin tärkeänä, että polkuja tuottaisivat niin kaupungin kulttuuritoimijat kuin tavalliset käyttäjät. Lisäksi eri käyttäjäryhmille toivottiin erilaisia polkuja. (Saraste 2009.)

Perusvaihtoehtoina palvelulle olivat virtuaalimaailmaan pohjautuva toteutus tai sen tekeminen karttapohjalle. Vuoden 2010 alkupuolella päädyttiin Google Mapsin karttapohjiin. Palvelu rakennettiin avoimen lähdekoodin Joomla-ohjelmistolla, joka on käännetty ja muokattu kulttuuripolkuun sopivaksi. Lisäohjelmaksi on hankittu Joomla:n sosiaalisen median osio, jolla mahdollistetaan käyttäjien aktiivinen toiminta. Virtuaalipolulla käyttäjät voivat keskustella Hämeenlinnan kulttuuritoimijoiden kanssa, osallistua polkujen tekemiseen ja niiden arviointiin sekä luoda omia suljettuja tai avoimia ryhmiä.

Projektisuunnittelija Maija Saraste ja projektityöntekijä Tommi Tossavainen esittelivät kulttuuripolun kehittämisen tilannetta kaupungin kulttuuritiimille 13.4.2010. Eri kulttuurialan toimijoiden suhtautuminen hankkeen etenemiseen oli myönteistä ja he toivoivat kirjaston järjestävän koulutusta palvelun käyttöön. (Saraste 2010.)

Virtuaalipolku ja Häme-Wiki linkitetään toisiinsa. Kaikki halukkaat voivat kirjoittaa Häme-Wikiin tietojaan ja muistelmiaan Kanta-Hämeen alueeseen liittyen. Palvelussa oli elokuun loppulla 2010 yli 800 artikkelia. Häme-Wikin tekninen toteutus on hämeenlinnalaisen Opiferumin tekemä. Virtuaalipolun teknisen ja visuaalisen puolen toteuttaa projektityöntekijä Tommi Tossavainen.

Virtuaalipolulla käyttäjät löytävät teemoitettuja reittejä Hämeenlinnasta ja sen lähiympäristöstä. Niihin voi tutustua verkossa tai ne voi ladata älypuhelimeen ja lähteä tien päälle. Palvelussa käytetään ns. lisätyn todellisuuden tekniikkaa, jossa matkapuhelimilla luettavien QR-viivakoodien avulla käyttäjät voivat saada kohteista lisätietoja. Poluille kätkeytyy runoja, lauluja, valokuvia ja kertomuksia.

Fyysisillä poluilla korostuu yllätyksellisyys, sillä ympäristöön lisätyistä viivakoodeista käyttäjät löytävät mobiililaitteillaan eri tietoja kuin verkon kautta. Viivakoodi-tauluja kiinnitetään Hämeenlinnan seudulle yhteensä 100 erilaista. ([Häme-Wiki, Hämeenlinnan virtuaalinen kulttuuripolku](#))

Yksi osa Häme-Wikiä on Aikakone Eenokki, johon käyttäjät pääsevät tutustumaan verkon kautta. Se esittelee kymmeniä kuvapareja Hämeenlinnan kaupungista ennen ja nyt. Eenokki on toteutettu yhteistyössä Hämeenlinnan kaupungin historiallisen museon kanssa. Aikakone on nimetty valokuvaaja Enok Rytkösen mukaan, sillä suurin osa 1900-luvun alkupuolen valokuvista on hänen ottamiaan. Nykypäivän valokuvat ovat Tiina Kailan. Aikakone julkistettiin kesäkuun alussa. ([Häme-Wiki, Aikakone Eenokki](#))

Kuva 1. Esimerkki virtuaalipolulla olevasta viivakoodista.

Ensimmäisiä polkuja palveluun suunniteltiin kirjaston toimesta jo kevään aikana. Virtuaalipolun on tarkoitus avautua kaikille syksyllä 2010. Myöhemmin on mahdollista laajentaa palvelun aluetta maakunnalliseksi. Ideaa voidaan soveltaa moniin muihinkin palveluihin, joita halutaan esittää karttapohjalla. (Saraste 2010.)

1.3. Sosiaalinen media

Sosiaalinen media voidaan ymmärtää sateenvarjo-käsitteeksi, jonka alta löydetään monenlaisia internetin kulttuureihin liittyviä käytänteitä ja ihmisiä. Näissä Web 2.0:n alle keräytyissä palveluissa käyttäjät voivat jakaa keskenään näkemyksiä, kokemuksia ja mielipiteitä. Toimintamuodoista blogit, sosiaalinen verkostoituminen ja wikissä työskentely ovat jo varsin vakiintuneita. Suurin osa sisällöistä tuotetaan ja jaetaan vapaaehtoisesti ilman taloudellista korvausta. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 17-18.)

Katri Lietsalan ja Esa Sirkkusen (2008, 24-25) mukaan sosiaalisen median piiriin luettavassa palvelussa on löydettävissä seuraavia piirteitä:

- sivustolla on jokin paikka, jossa sisältöjä voidaan jakaa
- sivuston käyttäjät voivat luoda, jakaa ja arvioida sen sisältöjä
- koko toiminta perustuu sosiaaliseen kanssakäymiseen
- koko sisältö on linkitettävissä URLin avulla mihin tahansa ulkopuoliseen verkkoon tai verkostoon
- sivuston aktiivisilla käyttäjillä on oma ns. profiili-sivunsa, jonka kautta he voivat linkittää valittujen kumppanien kanssa, valitsemiinsa sisältöihin ja itse alustaan sekä mahdollisiin liitännäissovelluksiin.

Sosiaalisen median välineet voidaan jakaa lajityypeittäin seuraavasti (Lietsala & Sirkkunen 2008, 26):

- tuotanto- ja julkaisutyökalut (blogit, wikit ja podcast-lähetykset)
- sisältöjen jakamisen välineet (esim. Flickr, YouTube, Delicious)
- verkostosivustot (esim. LinkedIn, Facebook, Friendster, MySpace, IRC-Galleria)
- yhteistuotannot (esim. OhMyNews, Wikipedia, StarWreck)
- virtuaalimaailmat (esim. Second Life, Habbo Hotel, Warcraft)
- liitännäiset (esim. Google Maps, RockYou, Amazon Grapevine).

Sosiaalinen media elää jatkuvassa muutoksessa. Avoimen lähdekoodin kulttuuri mahdollistaa ja innostaa käyttäjiä tekemään uudistuksia erilaisiin ohjelmistoihin. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 27-28.) Virtuaalipolku-palvelusta ovat löydettävissä kaikki Katri Lietsalan ja Esa Sirkkusen sosiaalisen median piiriin luettavalle sivustolle määrittelemät piirteet. Sosiaalisen median lajityypeissä sen tarkkaa paikkaa on vaikea määritellä, koska siinä yhdistyy useiden eri palveluiden ominaisuuksia. Erityisen tärkeää virtuaalipolulla on tiedon tuottaminen ja jakaminen sekä yhteisöllisyys. Liitännäisistä se hyödyntää näkyvällä tavalla Google Maps -karttapalvelua.

Sosiaalisen median ja Web 2.0:n myötä on syntynyt termi Kirjasto 2.0. Käytännössä Kirjasto 2.0:lla viitataan kasvavaan määrään interaktiivisia ja sosiaalisia verkkotyökaluja, joilla voidaan luoda ja jakaa dynaamisia sisältöjä kirjastoissa. Kirjasto 2.0 on muutos, ei teknologia, ja ilmiön ydin löytyy kirjaston toiminnasta ja palveluista. Kirjasto 2.0 -teoksessa termi määritellään näin (Holmberg et al. 2009, 15, 25):

Kirjasto 2.0 on muutos käyttäjien ja kirjaston vuorovaikutuksessa uudessa osallistumisen kulttuurissa, jonka taustalla vaikuttavat uudet sosiaaliset verkkoteknologiat.

Yksi Kirjasto 2.0:n keskeisimmistä periaatteista on osallistumisen edistäminen. Uudet toimintatavat palvelevat sekä kirjastoja että asiakkaita. Kirjastot voivat laajentaa toimintaansa esimerkiksi blogeilla, wikeillä tai virtuaalisella asiakaspalvelulla. Käytännössä uudenlainen osallistumisen kulttuuri ottaa kirjastoissa vielä ensiaskeleitaan. Kirjastot joutuvatkin miettimään sitä, millä perusteilla asiakkaat ovat valmiita tuottamaan sisältöjä ja olemaan läsnä niiden yhteisöissä. (Holmberg et al. 2009, 94, 135, 152-153.)

Hämeenlinnan kaupunginkirjasto on aloittanut sosiaalisen median hyödyntämisen ensimmäisten suomalaisten kirjastojen joukossa. Sillä on ollut henkilökunnan ylläpitämä blogi vuodesta 2007 alkaen. Samoihin aikoihin kirjasto aloitti toimintansa Facebookissa ja sillä on siellä tällä hetkellä yli 200 fania. Kirjasto on hyödyntänyt myös YouTubea ja henkilökunta käyttänyt työssään Google Docsia. Sekä Facebookiin että blogiin on tullut vähän kommentteja asiakkailta. (Sähköpostikysely, informaatikko Jaana Käki 29.6.2010.) Tällä hetkellä tilanne on varsin samanlainen myös muissa suomalaisissa kirjastoissa. (Heikkilä 2010.)

Häme-Wiki näki päivänvalon elokuussa 2009 ja sen käyttö on lisääntynyt merkittävästi kuluun vuoden aikana. TIKU-hankkeen työntekijät ovat kouluttaneet niin kirjaston henkilökuntaa kuin asiakkaitakin wikikirjoittamiseen. Virtuaalinen kulttuuripolku pyrkii aktivoimaan kaupungin muita kulttuuritoimijoita ja kaikkia kulttuurista kiinnostuneita monenlaisten sisältöjen tuotantoon ja käyttöön. Samalla se tarjoaa heille näkyvän väylän esitellä omaa toimintaansa.

Sosiaalista mediaa hyödynnetään nykyisin myös molemmissa tämän tutkimuksen kohde-ryhmissä eli opetuksessa ja matkailussa. Tutkimusten mukaan opetuksessa sosiaalisen median välineet soveltuvat hyvin peruskouluun ja lukioon. Niiden käyttö tukee ryhmätöitä ja tuo esiin merkityksellisen tiedon jakamisen tärkeyden informaatiotulvan sijaan. Sovellusten maksettomuus, nopea omaksuttavuus ja joustavuus eri käyttötarkoituksiin ovat myös tärkeitä seikkoja. Sosiaalisen median tarjoamiin mahdollisuuksiin nähden sitä hyödynnetään kuitenkin opetuksessa vielä vähän. (Hintikka 2008, 8; Pohjavirta et al. 2009, 31.)

Oulun yliopiston Koulutus- ja tutkimuspalveluiden keväällä 2009 toteuttaman webropol-kyselyn mukaan noin 70-80% opettajista ei käyttänyt heille suunnattuja verkkopalveluja tai -sisältöjä lainkaan tai käytti niitä erittäin satunnaisesti. Kyselyyn saatiin hieman yli 2000 vastausta, vastanneista 41 % toimi ala-asteella, 32% yläasteella ja 19% lukiossa. Yhteisöllisten palveluiden käyttö ei kuulunut vastaajien arkeen opetustyössä. Yli 90% opettajista ei ollut kirjoittanut omaa blogia tai perustanut keskusteluryhmää. 74% ei ollut osallistunut materiaalien arviointiin ja 68% ei ollut koskaan jakanut tuottamaansa materiaalia. (Selvitys opettajille suunnattujen verkkopalvelujen ja -resurssien käyttöasteesta 2009.)

Opettajilla on vahva itsenäisyys valita käyttämänsä opetusmenetelmät ja -välineet. Ilman työyhteisön laajaa tukea opettajien on vaikea irrottautua opettajakeskeisestä opettamisesta. Heillä ei vielä ole riittäviä pedagogisia malleja teknologian haltuunottoon osana opetusta. (Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntakehittäminen, 2010, 10, 12.)

Sosiaalinen media avaa myös matkailualalle uusia mahdollisuuksia, joista voivat hyötyä niin matkailuyrittäjät kuin matkailijatkin. Keskustelupalstoilla kävijät voivat etsiä tietoja matkakohteista ja jakaa omia kokemuksiaan. Toisten käyttäjien raportoimia kokemuksia matkakohteista arvostetaan, koska ne koetaan neutraaliksi informaatioksi.

Yksityiset henkilöt pitävät innokkaasti erilaisia matkailuun liittyviä blogejaan ja useat matkailualan yritykset ovat siirtäneet markkinointiaan Facebookiin. Tutkimusta sosiaalisen median hyödyntämisestä matkailussa on kuitenkin tehty vähän. Itä-Suomen yliopistossa toimii Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos (MOT), joka on myös monitieteisen Matkailualan verkostoyksikön (MAVY) koordinaatioyksikkö. Yliopiston eCompetence Center Finland on tuottanut matkailuyrityksille viime vuonna sosiaalisen median oppaan, joka löytyy osoitteesta www.matkailumarkkinointi.info.

1.4. Mobiililaitteet ja -sovellukset

Mobiiliudella tarkoitetaan sitä, että tietoa voidaan vastaanottaa ja välittää paikasta riippumatta. Verkkoon ollaan siis yhteydessä langattomasti. Tunnetuimmat mobiililaitteet ovat matkapuhelin ja kannettava tietokone. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti sitä, käyttävätkö kohderyhmät internetiä ja karttasovelluksia matkapuhelimiensa avulla.

Paikannukseen perustuvat mobiilipalvelut ovat yksi mobiilipalveluiden muodoista. Yleisin paikannuksessa hyödynnetty teknologia on GPS (Global Positioning System), joka on Yhdysvaltain puolustusministeriön kehittämä satelliittipaikannusjärjestelmä. GPS-laitteita voivat nykyisin hyödyntää esimerkiksi niin patikoijat kuin digitaaliajan aarteensijäjä, geokätköilijätkin. Tunnetuin GPS-sovellus on auton navigaattori. (Ristolainen 2007, 3-4; [Mion verkkosivut](#).)

Matkailussa mobiilipalvelujen hyödyntämistä on pohdittu jo noin 15 vuoden ajan. Palvelut voivat esimerkiksi auttaa matkailijaa suunnistamaan vieraassa kaupungissa tai tarjota valmiita reittejä ja kävelykiertoja. Nämä palvelut ovat kiinnostaneet, mutta niiden käyttö on jäänyt vähäiseksi. Niihin on liittynyt GPS-paikannusta, äänen, kuvan ja tekstin yhdistämistä. Tarvittavia laitteita on voinut lainata matkailutoimistosta tai kulttuuriorganisaatiosta. Esimerkiksi museoihin, kartanoihin ja niiden puistoalueisiin on liitetty mobiiliopastuksia. (Ristolainen 2007, 3, 8.)

Hankkeista voidaan mainita Rotuaari, joka oli Oulun yliopiston laaja tutkimushanke 2003-2006. Siinä kehitettiin ja testattiin tulevaisuuden mobiilien multimediapalvelujen teknologioita ja liiketoimintamalleja. Samalla syntyi SmartRotuaari mobiilipalvelukokonaisuus Oulun keskustan kävelykadulle. Siinä käyttäjä voi mobiilisti saada tietoja kaupungin eri paikoista ja palveluista. (Ristolainen 2007, 6-7.)

Hame.mobi puolestaan oli Hämeenlinnan seudullisen ympäristötoimen Luonto-Aulanko -projektin 2007 tuottama palvelu. Hanke oli osa Hämeen ammattikorkeakoulun Retu -Hämä-

läinen maisema, kulttuuri, luovuus -projektiä. Palvelu sijoittui Aulangolle ja Hattulan Retulansaan. Käyttäjillä oli mahdollisuus ladata matkapuhelimeen erilaisia reittejä ja saada rastien kohdalla lisätietoja kuvina, teksteinä, ääninä tai videoina. (Ristolainen 2007, 10.) Nykyisin Hämeen liiton verkkosivuilla on käytettävissä Hämeen ulkoilukartta, jossa voi suunnitella erilaisia reittejä ja sen jälkeen tulostaa ne itselleen. Palvelu on toteutettu Maanmittauslaitoksen karttaan. ([Hämeen ulkoilukartta](#))

Mobiilipalveluiden hyvinä puolina on perinteisesti nähty niiden keveys ja kannettavuus sekä mahdollisuus tutustua kohteisiin omaan tahdin ja mielenkiinnon mukaan. Niiden karttapalvelut auttavat matkailijaa löytämään haluttuihin kohteisiin. Mobiilipalvelut ovat myös motivoineet käyttäjiä tutustumaan uudenlaisiin sisältöihin ja tuoneet omalle puhelimelle lisäarvoa. (Ristolainen 2007, 16-17.)

Palvelun tarjoajalle (esim. kaupungille tai kulttuuriorganisaatiolle) mobiilipalvelut ovat tuoneet osin samanlaista hyötyä kuin käyttäjälle. Kohteiden on todettu saaneen uusia kävijöitä henkilöistä, jotka eivät aiemmin ole olleet niistä kiinnostuneita. (Ristolainen 2007, 18.)

Mobiilipalveluiden huonona puolena on nähty erityisesti matkapuhelimien pienet näytöt ja informaation hankala selaaminen. Ulkona myös auringonpaiste voi vaikeuttaa näytöltä katsomista. GPS:n kanssa ongelmana on ollut paikannuksen epätarkkuus. Teknisten ongelmien lisäksi mobiilipalvelujen hyödyntämistä ovat hidastaneet käyttäjien tottumukset. Monet turvautuvat edelleen mieluummin perinteisiin matkaopaskirjasiin. Tutkimusten mukaan käyttäjillä on myös tapana pitää mobiilipalveluja kalliina. Näin myös, vaikka kyse olisi täysin ilmaisesta palvelusta. (Ristolainen 2007, 19.)

Matkailualan edistämiskeskus MEK on tuottanut viime vuonna laajan www.visitfinland.com -sivuston. Sen mobiiliportaalin avulla käyttäjät voivat etsiä majoituspalveluita, nähtävyyksiä ja tietoja eri seuduista. He voivat myös pisteyttää palveluja ja katsoa niistä muiden arvioita. Palvelussa voi luoda oman matkasuunnitelman ja tallentaa sen portaaliin myöhempää käyttöä varten. Viime aikoina kulttuuriin ja historiaan liittyvien matkailukokemusten kysyntä on ollut selvästi kasvussa. ([Visit Finland -sivusto](#); Ristolainen 2007, 3.)

1.5. Kulttuurikierroksia muualla Suomessa

Suomessa on toteutettu muutamia koululaisille suunnattuja kulttuuripolku-nimisiä hankkeita. Niiden tarkoituksena on ollut tuoda kulttuuri ja taiteet luonnolliseksi osaksi koulujen arkea. Polkuja on toteutettu esimerkiksi [Espoossa](#), [Hyvinkäällä](#), [Kuopiossa](#), [Mikkelissä](#) ja [Turussa](#). Niihin liittyy perusopetuksen eri luokka-asteille suunnattuja valmiita oppimateriaaleja sekä vierailuja kaupunkien kulttuuriorganisaatioihin. Myös ensimmäiset visiot Hämeenlinnan kulttuuripolusta olivat samantapaisia.

Edellä mainitut hankkeet on toteutettu pääasiassa kaupunkien kulttuuri- ja opetustoimien yhteistyönä. Ne perustuvat opetussuunnitelmiin ja ovat johdettavissa johonkin oppiaineeseen tai aihekokonaisuuteen. Hankkeisiin ei ole liittynyt sosiaalisen median tai mobiililaitteiden hyödyntämistä. Turun kaupungilla on marraskuusta 2008 alkaen ollut käytössään osoite www.kulttuuripolku.fi.

Opetukseen liittyvinä hankkeina, jotka hyödyntävät karttapalveluja voidaan mainita Liikkeelle ja PULU -hankkeet. Liikkeelle on Opetushallituksen rahoittama oppimisympäristöjen kehittämisprojekti, josta vastaavat Kalajoen kaupunki ja tiedekeskus Heureka. Siinä yläkoulujen ja lukioiden oppilaat tuottavat aineistoa arkiympäristöstään ja vievät ne interaktiiviseen karttaan. Palvelu hyödyntää myös sosiaalista mediaa. Verkkopalvelun on tarkoitus avautua ensi vuoden alussa. Euran PULU, Pulpetista ulos, puolestaan on projekti, jossa oppiminen tapahtuu ulkona kannettavan tietokoneen ja GPS-paikannuslaitteen kanssa. Hankkeessa on tuotettu esihistoriaan ja luontoon liittyviä kierroksia. Meneillään oleviin erilaisiin opetuksiin liit-

tyviin hankkeisiin voi tutustua esimerkiksi osoitteessa http://www.oph.fi/oppimisymparistohankkeet_2009.

Kirjastojen osalta Tarinoiden Helsinki on Helsingin kaupunginkirjaston tuottama karttapalvelu, johon on koottu kaupunkiin liittyvää kirjallisuutta, musiikkia ja elokuvia. Palvelun kautta voi tutustua siihen, miltä näyttää runojen, dekkarien, biisien, elokuvien, sävellysten, lastenkirjojen tai faktojen Helsinki. ([Tarinoiden Helsinki -karttapalvelu](#)) Tampereella taas kaupungin kulttuuritoimi on tuottanut eri teemojen kulttuuriraitteja, joille voi lähteä kävellen, pyöräillen tai autolla. Raittien esitteitä voi tulostaa, ja joitakin niistä esitellään myös videoina. ([Tampereen kaupunki, Kulttuuriraitit](#))

Turku toteuttaa Euroopan kulttuuripääkaupunki 2011 -projektiin liittyen Live2011.com -palvelun, joka tulee hyödyntämään myös sosiaalista mediaa. Sivuston ydin on kulttuuripääkaupunkivuoden tarjonta, mutta siihen sisältyy myös vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllisyyttä. Palvelu avautuu vaiheittain vuoden 2010 aikana ja jää pysyvästi kaupungin tapahtumien ja kulttuurisisältöjen käyttöön. ([Live2011-sivusto](#))

Erityisesti viiden viime vuoden aikana Suomessa on ollut useita kulttuuriin tai luontoon liittyviä hankkeita, jotka on suunnattu opetusalan tai matkailijoiden käyttöön. Osaan niistä on liittynyt karttapalveluiden ja mobiililaitteiden hyödyntämistä. Osassa uudemmissa hankkeista pyritään myös hyödyntämään sosiaalista mediaa. Teknologian kehittyessä palveluihin voidaan lisätä entistä enemmän mobiilisuutta.

Hämeenlinnan virtuaalipolku on toiminnallisuudeltaan hyvin laaja. Se ei kohdistu vain opetus- tai matkailuun, vaan tarjoaa monia osallistumisen mahdollisuuksia kaikille Hämeenlinnan seudusta kiinnostuneille. Palvelu yhdistää kaupungin eri kulttuuritoimijoita ja tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää uusia yhteistyömuotoja. Se kerää kaupungin kulttuuriin liittyvät asiat yhteen paikkaan ja hyödyntää samalla sekä sosiaalista mediaa, mobiililaitteita ja karttasovelluksia.

2. Tutkimusasetelma

2.1. Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimus on osa Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt -hanketta, jossa luodaan ja vakiinnutetaan kirjastojen uusia työkäytäntöjä ja yhteistyömalleja. Projektissa ovat mukana omilla hankkeillaan Hämeenlinnan, Kouvolan ja Tampereen kaupunginkirjastot. Mukana olevista yliopistoista Oulun yliopisto tutkii hankkeen vaikuttavuutta. Tampereen yliopisto puolestaan tuottaa tietoa hankkeeseen osallistuvien kirjastojen kehittämistyöstä. TTS-hankkeessa yliopistot ja kirjastot toimivat ensimmäistä kertaa yhteistyössä erillisen hankkeen puitteissa. ([TTS-hankkeen verkkosivut](#))

Tampereen yliopisto palkkasi jokaiselle hankkeessa toimivalle kirjastolle tutkimusapulaisen avustamaan kirjastoa sen valitsemassa kehittämistyössä. Hämeenlinnassa tutkimusapulainen aloitti työnsä maaliskuun 2010 lopulla. Keskusteluissa tutkimustehtävän rajauksesta pohdittiin mm. kirjaston potentiaalisten yhteistyökumppaneiden, kuten kaupungin muiden muistiorganisaatioiden näkemysten selvittämistä tai käytettävyystudkimuksen tekemistä. Palvelu oli kuitenkin vielä kevään aikana kehitysvaiheessa, jossa sitä ei voitu esitellä kirjaston ulkopuolelle.

Tutkimuksen lähtökohtana on kirjaston kehittämistoiminnan tukeminen, ja tutkimuksen aikana tuotettu tieto on luonteeltaan käytännöllistä. Virtuaalipolusta on tarkoitus rakentaa paikka, jossa kulttuuriin tutustutaan, siitä keskustellaan ja sitä tuotetaan ja jaetaan sosiaalisen median keinoin. Kirjastossa tutkimuksen toivottiin tuottavan tietoja siitä, onko kehitettävä palvelu potentiaalisten käyttäjien mielestä kiinnostava ja hyödyllinen; mitä sisältöjä he siihen haluaisivat ja millä tavalla he palvelua haluaisivat käyttää. Näiden tietojen avulla virtuaalipolkua voidaan kehittää potentiaalisten käyttäjien haluamaan suuntaan.

Tutkimuksen kohderyhmiksi rajattiin Hämeenlinnan opetus- ja matkailuala. Opetusala halettiin mukaan, koska palvelun suunnittelu oli alun perin käynnistynyt ajatuksesta koululaisille suunnatusta kulttuuripolusta. Matkailualan kautta puolestaan pyritään saamaan selville Hämeenlinnassa vierailevien matkailijoiden toivomuksia. Virtuaalipolkua voivat tulevaisuudessa hyödyntää kaikki kaupunkilaiset ja kaupungissa vierailevat.

2.2. Tutkimustehtävä

Tutkimuskysymykset, joita voidaan nimittää myös kehittämiskysymyksiksi, muodostavat tutkimusasetelman ytimen. (vrt. Toikko & Rantanen 2009, 114-115, 117.)

Tutkimuksessa haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Mistä Hämeenlinnan kaupungin paikoista, tapahtumista tai palveluista virtuaalipolun potentiaaliset käyttäjät ovat kiinnostuneita ja mistä aiheista he haluaisivat tietoja?
- 2) Onko potentiaalisilla käyttäjillä kiinnostusta ja valmiuksia sosiaalisen median ja mobiililaitteiden käyttämiseen?

Tutkimuskysymykset ovat laajoja, koska tutkimuksen toivottiin tuottavan mahdollisin paljon erilaisia ideoita virtuaalipolun sisältöihin. Haastatteluissa opettajilta tiedusteltiin sitä, mitä he haluaisivat Hämeenlinnasta esitellä ulkopaikkakuntalaisille ystävilleen ja mitä erikoisia kohteita kaupungista löytyy. Opettajilta kysyttiin myös, mitä Hämeenlinnaan liittyviä tietoja he tarvitsevat omassa työssään.

Myös oppilailta tiedusteltiin, mitä he haluaisivat kaupungista esitellä ystävilleen. Lisäksi tiedusteltiin heidän Hämeenlinnaan liittyviä tiedontarpeitaan. Oppilaita lähestyttiin lomaketyökalun kautta.

Matkailualan työntekijöiden haastattelujen tavoitteena oli saada tietoa siitä, mikä matkailijoita kiinnostaa Hämeenlinnassa ja mitä erikoisia kohteita kaupungista löytyy. Lisäksi heiltä kysyttiin, miten he keräävät tietoa eri kohteista ja ovatko he kaivanneet tähän uusia välineitä.

Virtuaalipolku-palvelussa hyödynnetään sekä sosiaalista mediaa että mobiililaitteita. Kohderyhmiltä tiedusteltiin, mitä mieltä he ovat sosiaalisesta mediasta ja minkä verran he sen tarjoamia palveluja käyttävät. Onko heillä kiinnostusta sisältöjen tuottamiseen ja niiden jakamiseen? Onko heillä laitteita, joilla palvelua voi mobiilisti hyödyntää ja onko mobiilipalvelujen hyödyntäminen heille tuttua?

2.3. Tutkimuksen toteuttaminen

Käyttäjätietoja voidaan kerätä mm. havainnoilla, haastatteluilla tai muiden palveluiden analysoinneilla (Hyysalo 2006, 46-47.). Tässä tutkimuksessa aineistoa kerättiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla ja oppilaille suunnatulla webropol-pohjaisella lomakekyselyllä. Haastatteluiden ja oppilaskyselyn kysymykset laadittiin yhteistyössä kirjaston kanssa. Kysymykset ja saatekirje ovat liitteissä 1-3.

Kerättyä aineistoa lähestyttiin kysymyksenasettelun näkökulmasta. Jokainen haastattelu analysoitiin ja sieltä poimittiin esiin teemoihin liittyvät asiat. Tutkimuksen teemat (Hämeenlinna, sosiaalinen media ja mobiililaitteet) muodostavat jo itsessään jäsenystä aineistoon.

Kulttuuripolon osalta ei testata itse palvelua, vaan sen ideaa. On myös huomattava, että koulut ja matkailualan organisaatiot voidaan nähdä sekä palvelun potentiaalisina käyttäjinä että potentiaalisina yhteistyökumppaneina.

2.3.1. Teemahaastattelut

Opetusalan osalta tutkimus kohdistettiin toisen asteen koulutukseen. Haastatteluihin pyydettiin opettajia Hämeenlinnan Yhteiskoulun lukiota ja Tavastian ammatillisesta koulutuskeskuksesta. Matkailualalta haastatteluihin kysyttiin kaupungin matkailuneuvonnan ja Hämeen Matkailu Oy:n työntekijöitä. Haastatteluissa edettiin etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Opetus- ja matkailualalle suunnattiin kysymyksiä hieman eri näkökulmista, joten nämä eivät ryhminä ole täysin verrannollisia keskenään.

Opettajille kiireinen kevät tuotti hankaluuksia löytää aikaa haastatteluille. Tämä korostui erityisesti lukion opettajien kohdalla. Hämeenlinnan Yhteiskoulussa työskentelee vain 11 lukion opettajaa. Opettajien rekrytointi tapahtui koulun rehtorin kautta. Tavastialla projekti-suunnittelija Maija Saraste ja tutkimusapulainen kävivät yhdessä kertomassa hankkeesta ja siihen liittyvästä tutkimusosuudesta koulutuskeskuksen tieto- ja viestintäryhmän kokouksessa huhtikuussa. Tilaisuudessa oli paikalla opettajia sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalta sekä matkailu- ja ravitsemusalalta.

Ensimmäisten yhteydenottojen jälkeen opettajiin oltiin yhteydessä sähköpostilla ja puhelimitse. Myös jo haastatteluissa olleet aktivoivat kollegojaan osallistumaan. Aktiivisimmat vapaaehtoiset löytyivät kielten ja matemaattisten aineiden puolelta. Lukion opettajien osalta tutkimukseen otettiin mukaan myös koehaastattelu.

Maija Saraste kävi huhtikuussa 2010 esittelemässä kirjaston uusia palveluja myös kaupungin matkailuneuvojille. Neljästä haastattelussa olleesta kaksi oli mukana tässä tilaisuudessa. Toukokuun lopulla matkailuneuvonnan viidestä sovitusta haastattelusta yksi peruuntui ja tämän jälkeen haastatteluun pyydettiin vielä Hämeen Matkailu Oy:n työntekijöitä.

Opettajat ja kaupungin matkailualan työntekijät haastateltiin toukokuun 2010 aikana, myöhemmin mukaan pyydetty Hämeen Matkailun työntekijät kesäkuussa. Haastatteluja tehtiin koehaastattelu mukaan lukien yhteensä 16. Niihin osallistui:

- 5 lukion opettajaa
- 5 ammatillisen koulutuskeskuksen opettajaa
- 4 Hämeenlinnan kaupungin matkailuneuvonnan työntekijää
- 2 Hämeen Matkailu Oy:n työntekijää.

Haastattelut kestivät keskimäärin 35 minuuttia, vaihteluvälin ollessa 25 - 45 minuuttia. Haastattelut tehtiin yksilötasolla ja ne nauhoitettiin. Ne litteroitiin sanatarkasti, mutta niistä jätettiin pois tyypillisimmät täytesanat. Haastateltavat valitsivat itse haastattelupaikat, ja ne vaihtelivat rauhallisista työhuoneista rautatieaseman ja kahvilan vilinään. Kaikki tutkimuksessa mukana olleet suhtautuivat myönteisesti sekä kirjaston uusiin palveluihin että Tampereen yliopiston tutkimusosuuteen.

Haastateltavien taustatiedot

Hämeenlinnassa toimii yhteensä viisi lukiota. Hämeenlinnan Yhteiskoulun lukion (HYK) kanssa kirjasto on aiemmin tehnyt yhteistyötä AVO-hankkeessa (Avoimet verkostot oppimiseen). Kirjasto on järjestänyt hankkeessa mukana oleville opettajille koulutusta Häme-Wikiin kirjoittamisessa. HYK:n lukiossa opiskelee noin 200 oppilasta. Koulussa toimii myös Luovan yrittäjyyden linja, jonne otetaan vuosittain 10 uutta opiskelijaa. Koulun opettajilla ja oppilailla on todennäköisesti keskimääräistä parempi valmius vastata sosiaalista mediaa koskeviin kysymyksiin. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Lukio-opetus](#); [Avoimet verkostot oppimiseen](#))

Ammatillista peruskoulutusta Hämeenlinnassa tarjoaa neljä oppilaitosta. Näistä mukaan valittiin Tavastia, jossa on monipuolisin opetustarjonta ja jonka kanssa kirjasto on myös aiemmin tehnyt yhteistyötä. Koulutuskeskuksessa on noin 2200 opiskelijaa. Sen koulutusalat ovat kulttuuri, luonnontieteet, matkailu-, ravitsemus- ja talousala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, tekniikan ja liikenteen ala sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala. Lisäksi koulutuskeskuksessa on aikuiskoulutusta. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Ammatillinen koulutus](#))

Matkailupalveluita Hämeenlinnan seudulla ja Hämeen maakunnassa tarjoaa Hämeen Matkailu Oy myyntiorganisaationa ja Kehittämiskeskus Oy Häme tuotekehitys-, koulutus- ja neuvontaorganisaationa. Kehittämiskeskuksen alaisuudessa Hämeenlinnan kaupungin matkailuneuvonnalla on toimipisteet keskustassa ja Linnatuudessa. Verkatehtaalla toimiva Hämeen Matkailu Oy on keskittynyt kokous-, ryhmä- ja kongressimyyntiin. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Matkailu](#))

Haastatelluista opettajista puolet oli kotoisin Hämeenlinnasta tai Hämeen alueelta. Opettajista kahdeksan oli naisia ja kaksi miestä. Heillä oli opetuskokemusta 2-21 vuoteen, suurimmalla osalla noin 10 vuotta. Myös matkailualan kuudesta työntekijästä puolet oli kotoisin Hämeestä. Kolmella oli työkokemusta tämän hetkisestä työpaikastaan noin 10 vuotta, muilla muutamasta kuukaudesta kolmeen vuoteen. Haastatteluihin osallistui viisi naista ja yksi mies.

2.3.2. Webropol-kysely

Hämeenlinnan Yhteiskoulun lukion ja Tavastian koulutuskeskuksen oppilaille suunnattiin toukokuussa 2010 webropol-pohjainen verkkokysely. Sen teemat kohdistuivat oppilaiden Hämeenlinnaan liittyviin tiedontarpeisiin sekä heidän sosiaalisen median ja mobiililaitteiden käyttöönsä. Hämeenlinnan projektiryhmän toiveesta kyselyyn sisältyi paljon avoimia kysymyksiä. Kysymykset ovat liitteessä 3.

Kolme kaupunginkirjaston nuorta harjoittelijaa toimi kyselyn koevastaajina. Heidän palautteensa jälkeen kyselyyn lisättiin linkit siihen, mitä sosiaalisella medialla ja GPS-sovelluksilla tarkoitetaan. Molemmista kouluista löytyi vapaaehtoinen opettaja, joka valvoi oppilaiden vastaamista kyselyyn atk-luokissa. Oppilaat vastasivat kyselyyn heille annettua linkin kautta. Tutkimuksessa tavoiteltiin noin 100 oppilaan otosta, mutta tähän tavoitteeseen ei päästy. Tavastialta vastauksia saatiin 50, lukiosta 20.

3. Opetus- ja matkailuala

3.1. Lukion opettajat

3.1.1. Sosiaalinen media opetuksessa

Tutkimukseen osallistuneista viidestä lukion opettajasta kolme oli ollut mukana sosiaalisen median koulutuksessa AVO-hankkeen kautta. Lukuvuoden 2009-2010 aikana toteutetussa koulutuksessa oli mukana yhteensä 20 opettajaa Hämeenlinnan eri lukioista. Opettajien mukaan siellä esiteltiin sosiaalisen median palveluiden laaja kirjo ja harjoiteltiin erityisesti wikikirjoittamista ja blogien pitoa.

Kaikki haastattelussa olleet opettajat kokivat, että sosiaalinen media oli heille jo asiana tuttua. He kertoivat suhtautuvansa siihen myönteisesti, mutta tietysin varauksin, koska liikuminen sosiaalisessa mediassa vaatii tiettyjen pelisääntöjen tuntemista. Opettajat tiedostivat aiheen ajankohtaisuuden ja uusien palveluiden jatkuvan syntyminen.

Jokainen viidestä opettajasta käytti jotain sosiaalisen median palvelua, kolmelle heistä Facebook oli tutuin. Mainintoja saivat myös YouTube, Flickr ja Ning. Yksi opettajista kuului Sometu-verkostoon (Sosiaalinen media oppimisen tukena). Eräs opettaja kuvasi koulutuksen myötä muuttunutta käsitystään sosiaalisesta mediasta sanoin: *”Ennen koulutusta sosiaalinen media oli sama kuin Facebook”*.

Sosiaalista mediaa kommentoitiin myös näin:

On erittäin tuttu, myönteisesti suhtaudun varauksin, mun mielestä se vaatii kaikilta käyttäjiltä erittäin valveutunutta otetta.

On se tavallaan (tuttu), mutta aina välillä tulee sellainen olo, että mitä kaikkea mä siihen niin kuin lasken mukaan. Tietysti kaikki nää yhteisöpalvelut ja YouTubekin ja muutkin siihen luen. ..Vähän sellainen hämähä termi, vaikka periaatteessa tietää, mutta sitten jos pitäisi luetella jotakin, mitkä luetaan ja mitkä ei.

Hämeenlinnan Yhteiskoulun lukiossa on sähköisenä oppimisympäristönä käytössä Moodle, mutta verkkokursseja on vähän. Moodle vaatii kirjautumisen ja toimii lähinnä jaettavan materiaalin säilytyspaikkana sekä tehtävien palauttamispaikkana. AVO-koulutus oli lisännyt opettajien kiinnostusta sosiaalisen median hyödyntämiseen ja aineistojen tuottamiseen avoimeen verkkoon. Koulutukseen osallistuneet olivat innostaneet myös muita opettajia ottamaan sosiaalista mediaa opetukseen mukaan.

Opettajat olivat pohtineet sosiaalisen median hyödyntämisen mahdollisuuksia ja neljä opettajista oli käyttänyt opetuksessa jotain sen välinettä. Erityisesti oli hyödynnetty wikikirjoittamista ja blogeja, ja osa tuotetusta aineistosta on kaikkien luettavissa koulun verkkosivuilla olevien linkkien kautta. Wikit ja blogit ovat useimmiten liittyneet erilliseen, yleensä kansainväliseen, yhteistyöprojektiin jonkun toisen koulun kanssa. Esimerkiksi liettualaisen koulun kanssa tehtiin wikisivut Wikispaceen ja koulun yhden oppilasryhmän Rooman matkaan liittyneet tehtävät vietiin wikiin. Yksi opettajista mainitsi joskus näyttävänsä tunneilla myös videoita YouTubeista.

Luovan yrittäjyyden linjan opiskelijoille järjestettiin lukuvuonna 2009-2010 erityinen sosiaalisen median kurssi, jonka Anne Rongas piti Skype-yhteydellä. Kurssiin liittyi käänteismentorointi, jossa lukiolaiset TET-jaksojensa aikana opettivat yritysten työntekijöille sosiaalista mediaa.

Yksi opettajista oli AVO-koulutuksen myötä innostunut liittämään wikimahdollisuuden useaan kurssiin. Nämä toimivat kuitenkin lähinnä viestintä- ja keskustelukanavana, ja oppilaat itse olivat tuottaneet niihin materiaalia vasta vähän.

Haastattelija: Kerroit, että ennen koulutusta et käyttänyt sosiaalista mediaa opetuksessa. Oletko nyt ryhtynyt hyödyntämään?

Haastateltava: Bloggeja olen käyttänyt ja wiki-sivustolle oon tehnyt kurseille omia sivuja, jotka kehitty ja kasvaa. Oon ihastunut wikiin, se on tosi hyvä. Syksyllä en vielä saanut aikaiseksi, mutta nyt kevätpuolella ryhtynyt tekemään ja innostunut kovasti.

Haastattelija: Ovatko oppilaat tuottaneet sinne materiaalia?

Haastateltava: Vielä ei kauheesti. Tarkoitus, että jatkossa tuottavat sinne. Oppilaiden kanssa on keskusteltava, miten he haluavat. Vielä ei ole päästy niin pitkälle.

Opettajat näkivät hyvänä, että ensin on järjestetty heille koulutusta sosiaalisesta mediasta ja vasta sen jälkeen on lähdetty viemään opetusta avoimeen verkkoon. He myös kokivat, että ennen sosiaalisen median laajempaa käyttöönottoa, heidän tulisi kysyä tästä oppilaiden mielipiteitä. Monet opettajat toivatkin haastatteluissa esille nimenomaan oppilaiden yksilön-suojan tärkeyden. Tähän todennäköisesti liittyy myös se näkemys, että suljetun verkon nähtiin toimivan hyvänä kurssitöiden palauttamispaikkana, vaikka Moodle muuten koettiin toiminoiltaan jäykäksi.

3.1.2. Verkon pelisääntöjen oppiminen

Keskeisimmäksi esteeksi sosiaalisen median lisäämiselle opetuksessa nousi monellakin tapaa ajan riittämättömyys. Lukion kurssit ovat tiiviitä ja ryhmäkoot suuria. Uusien välineiden käyttöönotto vaatii aikaa sekä opettajilta että oppilailta. Esteinä nähtiin myös laitteiden ja resurssien puute. Toiminta on pääasiassa atk-luokissa, koska kannettavia tietokoneita on vähän ja niiden kanssa on ollut ongelmia. Toisaalta viimeiseksi haastateltu opettaja toi esiin, että tietokoneiden suhteen tilanne oli aivan viime aikoina parantunut.

Este voisi olla myös aika. Jotenkin tää opettajan aika, että nää tehdään vapaa-ajalla, ne työtunnit ei riitä. Mitä kaikkea sitä saisi aikaan aikaiseksi, jos saisi aina silloin tällöin tyhjän päivän. .. jos te tulisitte tänne seuraamaan millaista tää opettajien työ on niin, ehkä sen sitten tietäisi, miksi se niin kuin jarruttaa.

Tosin opiskelijoiden valmiudet ei vielä ole kauhean hyvät, me aina kuvitellaan että nuoret on tosi taitavia, mutta se on sitä, että pitää kädestä pitäen opettaa, että millainen profiili luodaan verkkoon. Se on hiukan lapsen kengissä kuitenkin. Opettaja joutuu siinä tietyn roolin ottamaan, että miten siellä verkossa käyttäytyään, toimitaan ja mitkä ne pelisäännöt on. Musta tuntuu, että me hiukan yliarvioidaan nuorten taitoja, vaikka he onkin josain asioissa hyvin taitavia, niin se sosiaalinen puoli on vielä hiukan hakusessa.

Nuorille sosiaalisen median eri välineet ovat tänä päivänä luonnollinen viestintämuoto heidän vapaa-aikanaan. Silti opettajat olivat huolissaan heidän taidoistaan liikkua sosiaalisessa mediassa ja nähtiin, että sitä hyödynnettäessä tunneilla opettajien tulee varata aikaa oppilaiden ohjaamiseen. Opettajien mukaan oppilailta ei ole tullut toiveita hyödyntää sosiaalista mediaa opetuksessa.

Ei oo tullut. Mielummin ehkä päinvastoin, vähän sellaista pientä, äh pitääks täälläkin mennä koneelle, tää on toisaalta tosi arvokasta tää (perinteinen luokkaopetus). Mä ite haluaisin yhdistää sosiaalisen median ja sen läsnäolon. Se olisi musta sellainen optimaalinen oppimistilanne. Siinä olisi sekä että. Opiskelijat kuitenkin sitten mieltää helposti, että tää on nyt sitä yksinäistä puurtamista. Kyllä ne kuitenkin mieluummin tulee tunnille, suurin osa.

Ei oikeastaan ole tullut. Voihan se olla, että toivoisivat, mutta ei ole tullut mun korviini asti.

Ne on kuitenkin aika konservatiivisia, ne kyllä tykkää omalla ajallaan tuolla netissä roikkua, mutta koulutöitten tekemiseen, varsinkaan jos sitä ei tehdä tunnilla, niin kyllä niiden itsekontrolli on huono ja tehtävät jäävät tekemättä.

Opettajien mielestä sosiaalisen median opetuksen mukaan ottamisen hyvänä puolena on se, että sen kautta oppilaat oppivat verkossa toimimisen sääntöjä ja ymmärtävät paremmin

ne vastuut ja riskit, joita siellä toimimiseen liittyy. Sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden keskusteluihin ja hyvän pohjan puhua myös esimerkiksi plagioinnista.

Opettajien tekemien kurssiwikien kautta oppilaat pystyvät seuraamaan opetuksen etene- mistä, vaikka olisivat esimerkiksi sairauden vuoksi poissa koulusta. Oppimisen kannalta wiki- kirjoittamista pidettiin hyvänä, koska siinä oppilaat joutuvat samalla huomioimaan kielioppi- asioita. Toisaalta vieraiden kielten opiskelussa sosiaalisen median kautta arkipäivän kieli voi tulla tutummaksi.

Sosiaalisen median nähtiin sopivan paremmin lukioon kuin perusasteelle. Sosiaalista medi- aa voidaan hyödyntää tiettyyn rajaan asti, se voi olla osa opetusta, mutta ei täyttää sitä ko- konaan. Sen nähtiin kuitenkin sopivan lähes kaikkiin oppiaineisiin.

En näe yhtään oppiainetta, mihin se ei sopisi. Kysymys on asenteesta, miten halutaan nähdä asiat. Miten halu- taan lähteä kehittämään.

Minusta se on se maailma, missä nuoret liikkuu ja sinne pitää koulunkin mennä. Joku tapa motivoida niitä nuoria, joku työväline siellä. Plus että se tapahtuu koulussa valvotusti, niin silloin nuo nuoret saa tavallaan ehkä eväitä myös niihin jatko-opintoihin sillä tavalla, että ne osaa kiinnittää huomiota joihinkin tiettyihin asioihin. Mm. sii- hen, mitä siellä kannattaa sanoa ja kenelle ja missä ympäristössä.

Sosiaalisen median käytön uskottiin lisääntyvän opetuksessa ja ennen pitkään joudutaan ehkä miettimään myös sitä, miten paljon opetusta ylipäätään voi olla verkossa.

3.1.3. Mobiililaitteet ja -sovellukset

Kukaan haastattelussa olleesta lukion opettajasta ei käyttänyt internetiä matkapuhelimella, kolme oli kokeillut toimintaa jonkun toisen kännykällä. Suurimmalla osalla puhelimet olivat perusmalleja, eivätkä he muutenkaan olleet kokeneet tarvetta netin käyttöön puhelimen avulla. Yhdellä opettajalla oli tapana katsoa puolison puhelimella joskus uutisotsikoita. He suhtautuivat mobiilipalveluihin kuitenkin myönteisesti ja uskoivat hyödyntävänsä niitä tule- vaisuudessa.

En, en vielä käytä. Oon kyllä kokeillut. Tiedän, että se ihan näppärästi toimii. Se on varmaan sitten joskus edes- sä.

Haastatelluista opettajista kahdella oli puhelimessaan GPS-paikannin, mutta vain toinen heistä oli käyttänyt sitä. Hänellä oli puhelimessaan Nokia Maps. Yksi opettajista oli kokeillut puolison kännykällä sekä Nokia että Google Maps -palvelua. Kaikki olivat käyttäneet Google Mapsia tietokoneella kiinteän verkkoyhteyden kautta.

Tunnistatko (puhelimien) mallista ... Ei kun on, kun tämä näyttää että voisin etsiä reittejä. Siis on.

Google Maps on tutumpi. Tietokoneella tullut käytettyä aika paljon. Varsinkin nyt kun tullut vielä ne katukuvat ja muut ja kyllä nyt ennenkin. Aina jos jotain reittiä on tarvinnut että, niin se Google Maps on ollut sellainen. Mutta just tietokoneella, Nokia Mapiakin joskus kännykän kautta kokeillut.

3.1.4. Hämeenlinna ja Häme-Wiki opetuksessa

Lukion opettajat tarvitsevat opetuksessaan Hämeenlinnaan liittyviä tietoja jonkin verran. Luovan yrittäjyyden linjalla kaivataan tietoja paikkakunnan yrityksistä. Kielten opettajien mukaan tunneilla voidaan tehdä harjoituksia, joissa kerrotaan omasta kotipaikasta ja sen nähtävyyksistä. Voidaan myös harjoitella tien neuvomista. Esimerkiksi kuvataiteissa tarvitaan tietoja paikkakunnan historiasta ja kulttuurista. Uskonossa puolestaan on etsitty tietoja esimerkiksi Hämeenlinnassa vaikuttavista eri uskontokunnista. Lisäksi ulkomaisten koulujen kanssa järjestetyissä yhteistyöprojekteissa on etsitty tietoja kaupungista. Oppilaat tarvitse- vat myös tietoja erilaisista lukion jälkeisistä koulutusmahdollisuuksista.

Opettajat etsivät Hämeenlinnaan liittyviä tietoja ensisijaisesti internetin kautta, erityisesti Googlesta tai Hämeenlinnan kaupungin kotisivuilta. Osa opettajista oli noutanut kaupungin matkailuneuvonnasta esitteitä. Lähteinä käytetään myös kirjoja tai hyödynnetään omia henkilökohtaisia verkostoja ja yhteyksiä. Osa opettajista oli vierailut oppilaiden kanssa kaupungin kulttuurikohteissa.

Opettajista neljä oli käynyt tutustumassa Häme-Wikiin, mutta kukaan ei ollut vielä hyödyntänyt sitä opetuksessa. Kirjasto oli esitellyt palvelua AVO-hankkeen puitteissa, joten koulutukseen osallistuneille se oli tuttu. Eräs opettaja arveli, että Häme-Wikiä on koulussa katsottu, kun kansainvälisille ryhmille on suunniteltu kaupunkikiertoja. Yksi opettajista oli aikonut käyttää palvelua opetuksessa keväällä, mutta asia oli kaatunut aikapulaan.

Olen käynyt kurkkimassa niitä sivuja vähäsen, mutta en ole kauheesti ehtinyt niitä lukea tai muuta. Mut vaan että huomaisin, että olisi sellainen paikka, jota voisi ehkä jotenkin hyödyntää, vaikka opetuksessakin sitten.

Kyllä pidän mahdollisena. Sitä tiedon tuottamista voidaan kyllä tehdä.

Kyllä mä uskon, että he tykkäisi tollaisesta. Ainahan sen jotenkin huomaa, että he innostuu enemmän kun mennään vähän sen oppikirjan ulkopuolelle ettei ole aina ne kaavamaiset asiat, toki aina vähän sellaista jotain muuta pitää yrittääkin tehdä kurssiin että oppilaat jaksaa innostua. Toi vois olla yksi hyvinkin hyvä vaihtoehto.

Pitäisi kokea niin kurssiin sopivaksi tai jollakin tapaa mielekkääksi. Että se nivoutuisi kurssiin hyvin. Sitä ei vain muisteta. Sitä pitäisi vaan rummuttaa ja kun se kasvaa, niin sen arvokin kasvaa käyttäjille.

Tiedon tuottamista Häme-Wikiin opetuksen yhteydessä pidettiin mahdollisena. Opettajat myös uskoivat, että ainakin osaa oppilaista wikikirjoittaminen voisi kiinnostaa. Yksi opettajista arveli, että asiapitoisten tekstien tuottaminen voi viedä opettajilta paljon aikaa niiden tarkistamiseen. Hän piti kuitenkin mahdollisena, että oppilaat kirjoittaisivat palveluun esimerkiksi lapsuusmuistojaan Hämeenlinnasta.

3.1.5. Kulttuuripolku

Opettajat pitivät kulttuuripolkua mielenkiintoisena ideana ja uskoivat sen olevan toimiva tapa esitellä kaupungin historiaa ja nähtävyyksiä. Kulttuuripolun hyödyntämisen opetuksessa nähtiin olevan kiinni siitä, miten hyvin sen sisällöt sopivat lukion kurseihin. Häme-Wikin osalta sen nivoutumisen suoraan kurseihin toi esiin vain yksi opettaja, virtuaalipolun saumatonta sopimista opetukseen korostivat lähes kaikki. Tähän tosin voi osaltaan vaikuttaa se, että opettajille kerrottiin palvelusta vain sanallisesti, eivätkä he vielä nähneet sitä ja sen tarjoamia mahdollisuuksia.

Opetuksen kannalta oivallinen, ylipäätään oman lähialueen ja paikallistuntemuksen vuoksi.

Minusta siinä on haastetta, jos sitä halutaan lukiolaiset käyttämään, niin sen täytyy olla sellainen, missä mennään todella helpolla sen opettajan kanssa, että se osuu just niihin sisältöihin, mitkä siinä kurssissa on. Eikä silloin, että se on vähän sinne päin.

Polkuihin oltiin kiinnostuneita tutustumaan sekä fyysisesti että verkon kautta. Kaksi opettajista uskoi, että käyttäisi palvelua mieluummin koulussa. Yksi taas piti fyysisestä lähtemistä selvästi parempana vaihtoehtona. Hän oli jo aiemmin esimerkiksi retkien yhteydessä järjestänyt oppilaille "kaupunkisuunnistus"-tyyppisiä tehtäviä.

Mieluummin fyysisesti, koska ne on niin paljon netissä, että se ei enää kyllä paljon elämyksiä tarjoa, netissä kulkeminen. Netistä voi vaikka katsoa ohjeet tai ideat, että mistä mihin ja sitten kirjoittaa ylös tai printtaa itelleen sen listan. Mutta ihan hyvin joo, koska mä teen paljon sellaisia suunnistustyypisiä juttuja toissa, ja haluan saada ne pois luokasta eri jutuilla. Siinä olis taas semmoista niin kuin haastetta.

Miksei molempia. Se vaan pitäisi suunnitella sitten jotenkin, kun ryhmät on niin isoja. Jos niiden 35 tai 38 kanssa lähtee tuonne kaupungille. Melkein pitäisi jotenkin jakaa ryhmä. Olisihan se autenttisempi kuin pelkästään tieto-

koneella, atk-luokassa istuen. Miksei varsinkin näin keväällä, kun ne muutenkin kysyy voitasko pitää tunti pihalla. Niin vois ihan hyvinkin miettiä jotain tollasta.

Kun ne niitä kännyköitään nyt niin kovasti tykkäävät käyttää. Ainahan se on kädessä heti kun tunti loppuu ja välillä tunnillakin. Voisihan se olla heidänkin mielestä pirstävää, että välillä sitä voisi ihan oikeesti hyödyntää siinä opetuksessa ettei se olisi vaan sellainen kielletty väline, jota salaa yritetään naputella tunnilla.

Isot ryhmäkoot asettavat omat haasteensa sekä verkon kautta tapahtuvaan tutustumiseen että reiteille lähtemiseen. Koulussa palvelun käyttö tapahtuisi todennäköisesti atk-luokassa. Koululla on muutamia kannettavia tietokoneita, joita voitaisiin käyttää ryhmätöiden puitteisissa. Yksi opettajista tiedusteli myös mahdollisuutta lainata tarvittaessa puhelimia kirjastosta.

Uuden palvelun läpi viemisen uskottiin vaativan markkinointia. Osa opettajista toivoi myös suoria yhteydenottoja.

Se olisi aivan mahtavaa, jos silloin tällöin aina joku tai se mistä mä aina iloitsen on, että välillä tulee sähköpostia, että täältä saisi vierailijan, tässä on puhelinnumero, jotain sellaista kohtikävyä, ja ehdotuksia ja ideoita, koska tämä koulun arki menee sellaisella höyryllä eteenpäin.

Opettajat uskoivat, että oppilaat olisivat kiinnostuneita hyödyntämään kulttuuripolkua ja käyttämään mobiililaitteita. Palvelun avulla voitaisiin elävöittää perinteistä luokkahuoneissa tapahtuvaa opetusta, mutta lukion puolella opetussuunnitelmat antavat tämän tyyppiseen toimintaan vain vähän mahdollisuuksia. Kurssien oppisisällöt on rakennettu hyvin tiiviiksi, eikä niihin voi lisätä kursseista sivuun menevää oppimateriaalia.

Jotta polkuja voitaisiin hyödyntää opetuksessa, niiden suunnittelijoiden tulisi tuntea lukion kurssien oppisisällöt tai ne tulisi suunnitella yhteistyössä opettajien kanssa. Yksi opettajista toi esille myös ajatuksen siitä, voisiko polkujen tuottaminen olla koululta tilattu oikea projekti. Koulussa toimii Luovan yrittäjyyden linja ja koululla on yhteistyötä myös yritysten kanssa.

Jos se olis selkeesti joku sellainen projekti, joka annettais niin kuin ulkoa, että tehdä nyt tällainen. Se näyttäytyisi meen opiskelijoille tilattuna projektina, ettei se olis vaan sellaista haahuilua, että mennään vain ja tehdäänpäs vain, vaan että ne pääsisi oikeesti näkemään, mitä se olis jos joku pyytää.

Kyllä lukiossa on haastetta, meillä on niin hirveen tiukat oppimääräsällöt. Jos siinä vaiheessa kun näitä rakennettaisiin siellä olis mukana tekemässä joitakin lukion opettajia, jotka tietäisi niiden kurssien sisällöt, että ne voisi tehdä ja rakentaa suoraan johonkin kurssiin istuviksi, niin sitten kyllä. Mutta muuten, niin tällä hetkellä mä arvelen, että aika harvat ottaa edes valmista, jos se ei istu suoraan siihen kurssiin.

Ehdotettiin myös, että palveluun rakennettaisiin "Lukion kulttuuripolku" -kurssi, joka toimisi esimerkiksi valinnaisena kurssina. Se voisi sisältää tutustumiskäyntejä eri kulttuuriganisaatioihin ja -tapahtumiin ja niistä tehtäisiin portfolio. Oppilas voisi palvelusta valita tietyn määrän mieleisiään tehtäviä. Ajatus on samansuuntainen kuin ensimmäiset visiot Hämeenlinnan kulttuuripolusta olivat.

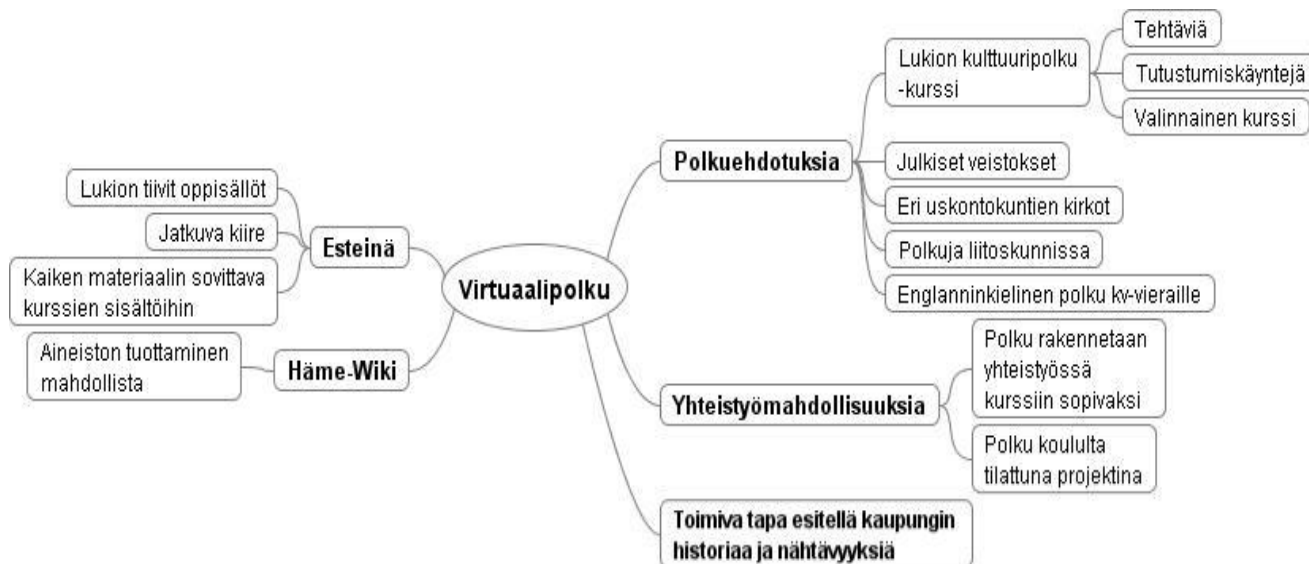
Miksei vois ajatella että, siinä olis, jos se on virtuaalinen kulttuuripolku, että sinne selkeesti rakennettaisiin vaikka lukion kurssi, jonka voisi vaikka tehdä verkossa tai osittaisina etätehtävinä. Vähän sen tyyliä kuin Kaurialan lukiohan tarjoaa sellaista kulttuurikassi -kurssia, tiedätkö siitä kurssista. Se on niin kuin tällainen, että ne kulkee tuolla esim. teatterissa käy ja taidenäyttelyissä, ne kerää sellaisia kulttuuritapahtumia ja tekeekö ne sitten portfolioa. ... Se on ihan valmiiksi rakennettu, tällainen paketti. Sehän olis yksi vaihtoehto kanssa, että rakennettaisiin niin kuin lukion kulttuuripolku, Hämeenlinnan kulttuuripolku -kurssi.

Muina mahdollisina polkuina opettajat toivat esiin julkiset veistokset, Hämeenlinnan uskonnollisen tarjonnan esittelyn ja uusissa liitoskunnissa sijaitsevien mielenkiintoisten kohteiden esittelyn. Opettajat toivoivat myös englanninkielisiä polkuja, joita voitaisiin hyödyntää kansainvälisyysprojekteissa.

Olisi loistavaa, jos tulisi englanniksi. Voisi kansainvälisiä vieraita käyttää siellä. Kulttuuripolon englannille olisi varmasti kysyntää ja tarvettakin.

Seuraavassa kuviossa on koottu yhteen lukion opettajien ajatuksia virtuaalipolku-palvelun kehittämiseen liittyen.

Kuvio 1. Lukion opettajien ajatuksia virtuaalipolku-palvelun kehittämisestä.

3.2. Tavastian opettajat

3.2.1. Sosiaalinen media opetuksessa

Tavastian koulutuskeskuksen kaikki haastatteluun osallistuneet opettajat kokivat sosiaalisen median itselleen jo asiana tutuksi. Yksi opettajista kertoi hyödyntävänsä sosiaalista mediaa päivittäin. Muut olivat kokeilleet erilaisia sosiaalisen median välineitä, mutta niiden käytöstä ei ollut muodostunut aktiivista. Haastatelluista neljä käytti Facebookia, heistä kaksi pelkäs-tään sitä. Yksi opettajista mainitsi Delicious-palvelun hyvänä ja oli käyttänyt myös Twitteriä.

Joo, on tuttua. Tuntuu, että puhutaan nyt hirveesti, kaikkialla. Se on varmaan ihan tätä päivää. En mä nyt ite voi sanoa, että mä käyttäisin niitä hirveesti, että osaisin edes sanoa, mitä kaikkea siellä voi tehdä. Varmaan pakko on tutustua enemmänkin, jos meinaa pysyä menossa mukana.

Tietenkin se Facebook on varmaankin se yleisin, mitä käytetään. En mä tiedä, onko siitä Facebookista nyt sillä tavalla mitään hyötyä, mutta semmonen hupi. Hyödyllinen väline. Jakaa omaa arkipäivää niitten kanssa ketä siihen yhteisöön sitten kuuluu.

En itse ole käyttänyt, ollut aktiivinen, toki Wikipediaa käytän, ihan tiedonlähteenä, olen käynyt jollain tavalla tutustumassa niin kuin Second Lifeen ja tällaisiin, mutta en ole itse aktiivisena toimijana siellä. Mutta ymmärretään se, että siihen pitää paneutua ja nyt juuri sitä aikaa, että varmaan korkea aikakin jo päästä siihen mukaan ja jollakin tavalla hyödyntää sitä.

Opettajat käyttivät vain muutamia sosiaalisen median palveluja, mutta niiden käytön uskottiin lisääntyvän tulevaisuudessa niin opetuksessa kuin kaikkialla muuallakin. Sosiaalinen media nähtiin hyvin ajankohtaisena aiheena ja siihen suhtauduttiin myönteisesti. Oman työn kautta sen jonkin asteisen tuntemisen koettiin olevan melkein velvollisuus.

Tavastialla ei ollut järjestetty kaikille opettajille yhteistä sosiaalisen median koulutusta, mutta yksittäisissä tilaisuuksissa ja luennoilla asiasta oli puhuttu. Asiaa oli käsitelty myös Ta-

vastian tieto- ja viestintäteknikan kehittämisryhmässä, johon kolme haastatteluissa olleista opettajista kuului.

Tavastialla on sähköisenä oppimisympäristönä käytössä Moodle, ja siinä on mahdollisuus myös keskusteluun ja wikikirjoittamiseen. Tavoitteena on kuitenkin löytää Moodlea parempi kanava avoimeen keskusteluun.

Meillä on se Moodle-alusta, jossa on jonkinlainen wiki, sitä on johonkin opetukseen tai opiskeluun liittyen kokeiltu. Mutta siinä Moodlessa ainakin, en mä, se oli jotenkin kankea, en mä osaa selittää.

Oppilaitoksessa oli käynnissä projekti, jossa selvitettiin sosiaalisen median mahdollista hyödyntämistä opetuksessa. Lisäksi oli jo laadittu ohjeistusta siihen, jos joku opettajista haluaa ottaa sosiaalista mediaa mukaan opetukseen. Kaksi opettajista toi esille sen, että Moodlen oli aikoinaan iso edistysaskel ja se on toiminut hyvin tiedottamisessa ja mahdollistanut tehtävien palautuksen myös silloin kun opiskelijat suorittavat työssä oppimisen jaksojaan koulun ulkopuolella. Opettajat näkivät hyvänä, että oppilaat mieltävät Moodlen paikaksi, jossa keskitytään opiskeluun.

Opettajien mukaan avoimeen verkkoon ei vielä ollut tuotettu aineistoa. Koulutuskeskuksessa on ollut Facebook-ryhmä ainakin matematiikassa ja liikunnassa. Matematiikan tunneilla on harjoiteltu verkosta löytyvillä matematiikkapeleillä ja katsottu myös YouTube-videoita.

Opettajat näkivät sosiaalisen median sopivan erityisen hyvin työssä oppimisen ohjaukseen, koska silloin opiskelijat toimivat koulun ulkopuolella. Sen nähtiin sopivan oikeastaan kaikkeen oppimiseen, missä tarvitaan keskustelua ja vuorovaikutusta. Erityisen hyvin sen uskottiin soveltuvan matkailu- ja sosiaali- ja terveysalalle sekä taiteen ja kulttuuriin opetukseen. Sosiaalisesta mediasta voisi olla hyötyä erityisesti oppituntien elävöittämisessä ja keskustelujen lisäämisessä. Se voisi olla osa opetusta, mutta siitä ei saisi tulla itsetarkoitusta.

3.2.2. "Ainahan ne kuitenkin on siellä Facebookissa"

Sosiaalisen median käytön esteenä nähtiin erityisesti oppilaiden mahdollinen keskittyminen siellä muuhun kuin opiskeluun. Esimerkiksi opetuksessa käytössä oleva Facebook tarjoaa samalla yhteydenpidon myös muihin kavereihin.

Ainahan ne kuitenkin on siellä Facebookissa, kun silmä välttää.

Opettajia mietityttivät myös tietoturvaan ja yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset. Yksi opettajista toi esiin kysymyksen, voidaanko oppilaat velvoittaa liittymään johonkin sosiaalisen median palveluun, jos he eivät itse tätä halua.

Laitteiden osalta koulutuskeskuksessa on eri opintoalojen välillä eroja. Atk-luokkien määrät vaihtelevat eri rakennuksissa. Joillakin osastoilla on käytössä myös kannettavia tietokoneita. Niitä käytetään koulun tiloissa, jossa on langaton verkko. Matkailuosastolla on oma mobiililuokka.

Esteeksi sosiaalisen median käytölle nähtiin myös se, että kaikki opettajat eivät halua omaksua uusia välineitä. Se vaatisi heiltä uudenlaista ajattelutapaa, osaamista ja sopivien toimintatapojen löytämistä.

Opettajat on kuitenkin iäkkäämpiä. Facebook, blogit ja wikit on monesti vain sanoja. Ei ole rohkeutta lähteä niitä kokeilemaan.

Tälläkin hetkellä tyypillinen opiskelija on kaksikymppinen. Tietysti tänä päivänä heillä on vahva osaaminen sillä puolella. Enemmänkin opettajan osaamisesta kiinni, että opettaja löytää sen oikean tavan ja oppii itse toimimaan. Lähes poikkeuksetta löytyy se tekninen puoli, välineistö.

Yhden opettajan mukaan oppilailta oli tullut toiveita hyödyntää sosiaalista mediaa enemmän opetuksessa. Muuten arveltiin, että oppilaiden mielestä sosiaalinen media kuuluu vapaa-

aikaan ja on koulussa *”sellainen hieman kielletty juttu”*. Oppilaat eivät ehkä osaa edes ajatella, että sosiaalista mediaa voisi hyödyntää opetuksessa.

Ei ole tullut toiveita, mutta nehan on kaikki tunnit Facebookissa, jos vain on kone siellä lähellä. He ei ole ottanut sillain vielä kantaa, että pitäisi mennä. Mutta Facebookia he käyttää aina jos on mahdollisuus. Tuntuu, että se on oikein addikti niille, että jos ei kahteen minuuttiin pääse profiiliaansa päivittämään.

Ehkä ei oo kukaan ajatellutkaan, että sitä voisi käyttää opetuksessa. Mä luulen. Ne on vähän sellaisia kiellettyjä kenttiä tavallaan, menenpäs nyt tuonne, kun opettaja ei näe.

Eräs opettajista toi esille näkemyksen, ettei eri opettajilla voi opetuksessa olla käytössä täysin erilaisia toimintatapoja. Opettajat olivatkin odottavalla kannalla yhteisten pelisääntöjen suhteen. Erityisesti mietittiin sitä, miten sosiaalista mediaa voitaisiin hyödyntää järkeväällä tavalla ja mitkä ovat ne välineet, joita opetuksessa otetaan käyttöön.

3.2.3. Mobiililaitteet ja -sovellukset

Haastatteluun osallistuneista opettajista neljä käytti internetiä matkapuhelimella. Kolmen kohdalla tämä oli lähes jokapäiväistä, yksi kertoi katsovansa nettiä puhelimella silloin tällöin esimerkiksi matkustaessaan. Matkapuhelinta käytettiin tiedonhakuun ja uutisten lukemiseen. Erikseen mainittiin urheilutulosten, sähköpostin ja Facebookin lukeminen sekä lukujärjestysten tarkistaminen. Laajemmalle käytölle nähtiin esteinä yhteyksien hitaus, pienet näytöt ja palveluiden kallis hinta.

Aika paljon kaikenlaisia, ihan siis perustiedonhakuun, karttasovelluksia. Aina kun tulee mieleen, että miten tän asian kanssa on, niin otetaan kännykkä. Lähes jokapäiväistä toimintaa.

Jonkun verran junassa, kun käyn Helsingissä. Ja sitten urheilutuloksia katon. Ja sitten kun mulla on se siinä päällä heti niin toi Helsingin Sanomien etusivu, niin siitä näkee suoraan mitä maailmalla tapahtuu, nopeammin kuin radiosta tai televisiosta. Se tullut yhdeksi kanavaksi. En mä siellä mitään surffaille. Kuitenkin vähän hidasta ja jotenkin onnetonta.

Haastatelluista opettajista neljällä oli puhelimessaan GPS-paikannin. Heistä kaksi käytti palvelua aktiivisesti, kaksi oli lähinnä kokeillut sen toimintoja. Google Mapsin käyttö tietokoneen kautta kotona tai koulussa oli tuttua kaikille. Neljä opettajaa piti sitä karttapalveluista tutuimpana, yksi haastatelluista käytti eniten Eniron palveluja.

Laitteiden osalta Tavastian opettajilla oli lukion opettajia paremmat valmiudet käyttää internetiä matkapuhelimella. Myös GPS-paikannuksen käyttö oli heille hieman lukion opettajia tutumpaa. Tähän on osaltaan vaikuttanut heidän taustansa ja kiinnostuksensa tekniikkaa kohtaan. Kolme Tavastian haastatelluista opettajista kuului koulutuskeskuksen tieto- ja viestintäryhmään, kolme heistä oli myös matemaattisten aineiden opettajia.

3.2.4. Hämeenlinna ja Häme-Wiki opetuksessa

Hämeenlinnaan liittyvät tiedot ovat Tavastialla tärkeitä erityisesti matkailualalle. Koulutuskeskuksesta valmistuu matkailuvirkailijoita ja matkaoppaita. Matkailualalla tarvitaan tietoja erityisesti paikallisista nähtävyyksistä ja alueen historiasta.

Tavoite on, että sellainen matkailuvirkailija, joka jää tänne, pitäisi tuntea mahdollisimman hyvin tämä seutu ja historiaakin jonkin verran. .. erittäin tärkeää että tehdään ihan tutustumiskäyntejä. Nytkin tämä ryhmä, joka valmistuu elokuussa, niin juuri laskin, että yhteensä on ollut noita tutustumiskäyntejä kolmisenkymmentä. Idea on, että käydään kaikissa merkittävissä kulttuurikohteissa.

Kyllä mä itse asiassa käytänkin kaikkea mahdollista esitemateriaalia, mitä vain on saatavilla. Nythän se olisi kätevää, jos ne olisi netissä sillä tavalla, että pystyisi niitä jotenkin lataamaan. Mä en oo ainakaan löytänyt Hämeenlinnasta, Helsingin sivuilta on ladattavissa esitteitä. Ettei tarvi raahata mitään paperinippua. Ja ruotsiksi voisi olla vähän paremmat tiedot.

Haastatteluun osallistuneet matemaattisten aineiden opettajat tarvitsevat Hämeenlinnaan liittyviä tietoja opetuksessaan vain vähän. Matematiikan opettaja voi esimerkiksi hyödyntää kaupunkiin liittyviä tilastotietoja, atk:n opettaja erilaisia tietoja hakutoimintojen käytön opettelussa.

Vain jos harjoitellaan internetin käyttöä tai tehdään Powerpoint-esityksiä ja otetaan aiheeksi esimerkiksi oma kotikunta, mistä sitten saa esitellä mitä haluaa.

Opettajat etsivät Hämeenlinnaan liittyviä tietoja ensisijaisesti internetin kautta. Tämän jälkeen tietoja etsitään kaupunginkirjastosta sekä omista käsikirjastoista tai käännytään kaupungin matkailuneuvonnan puoleen. Esimerkiksi matkailualalla tietoja saadaan paljon myös tutustumiskäyntien kautta. Kaikki opettajat olivat kuulleet Häme-Wikistä, mutta kukaan ei ollut hyödyntänyt sitä opetuksessa. Opettajista kolme oli käynyt kirjaston verkkosivuilla tutustumassa palveluun. Erityisesti matkailualalla pidettiin mahdollisena, että oppilaat tuottaisivat Häme-Wikiin aineistoa.

En sitten vielä ole hyödyntänyt. Olen sen kyllä tiedostanut, että se on. Täytyykin, hyvä muistaa. Varmasti tulevan ryhmän kanssa tulee sitä hyödynnettyä todella.

Kun joka tapauksessa tehdään sitä tiedonhankintaa, tiedon muokkaamista ja esittämistä, ihan hyvin se voisi johdattaa sinne wikiinkin tuotoksiin. .. Varmasti erinomainen ryhmä, jos vain alkaa nyt syyskuussa, matkaoppaan ammattitutkintoon valmistava koulutus. Voin kuvitella, että he pystyisi tuottamaan todella paljon tavaraa sinne.

Olen kerran käynyt katsomassa, mutta en ole sen enempää käyttänyt. Olen kuullut siitä. Ei se oikeastaan tähän (oppiaineeseen) muuta kuin voi näyttää ja kertoa, että tämmöstäkin on olemassa.

3.2.5. Kulttuuripolku

Tavastian opettajat pitivät virtuaalipolku-palvelua mielenkiintoisena ideana. He korostivat palvelun merkitystä niiden kohteiden esittelyssä, jonne muuten on vaikea päästä, kuten esimerkiksi kauempana olevat luontokohteet. Myös tietojen löytymistä yhdestä paikasta pidettiin hyvänä.

Niin ja sitten kun rakennetaan tällaista virtuaalipolkua, niin mun mielestä siihen olisi just hyvä saada semmoisia kohteita, mihin ei ole niin helppo lähteä täältä kaupungista. Kyllähän tästä on helppo lähteä tuonne Aulangolle, se on loppujen lopuksi aika lähellä. Mutta sellaisia kohteita, jotka on vähän etäänpäinä, vähän hankalammin tavoitettavissa.

Mä en välttämättä pysyisi täällä kaupungissa, vaan lähtisin tonne muualle. Evon alue on sellainen, mikä olisi ihan näkemisen arvoista. Ja sitten nyt en oo ihan varma, onko ne Hämeenlinnan puolella vai millä puolella, kun löytyy ne raukit. Onko se nyt Neroskulmaa tai Nerosjärveä, mitä aluetta se on. Se olisi tosi mielenkiintoinen kohde. Koska ei sinne oikeasti tule niin helposti mentykään. Jos niin kun ajatuksena on virtuaalipolku. Jos sais puhelimeen ladattua, sen reitin. Ei sinne niin vain löydä.

Kulttuuripolku nähtiin hyvänä tapana lisätä oman paikkakunnan tuntemusta ja kertoa kaupungista myös muille. Se nähtiin myös palveluna, jonka puitteissa eri oppiaineet voisivat toimia yhdessä. Erityisen hyvin palvelun nähtiin sopivan matkailualalle.

Tähän on mahtava tapa omaksua paikkakunnan tuntemusta ja välittää sitä eteenpäin.

Tämä kuitenkin rikkaus siihen perinteiseen luokkaopetukseen ja tuo myös Hämeenlinnaa esille muille. Monet jotka Hämeenlinnan ulkopuolelta tulee tänne opiskelemaan, niin Hämeenlinna tietous on aika heikko. Ihan paikallaan on tällainen hanke.

Miksei, se varmaan sopisi sitten ihan hyvinkin noihin (matkailun) ammatillisiin opintoihin, mitä ne matkailupuolella tuolla muutenkin joutuu suunnittelemaan kaikkennäköisiä matkapaketteja, varmaan sopisi sinne. En kielten kannalta, se on tietysti ehkä vähän vaikea, sitä voisi varmaan hyödyntää valmista sellaista.

Kaikki pitivät palveluun tutustumista mahdollisena sekä verkon kautta että fyysisesti. Opettajien mukaan koulutuskeskuksessa opetus on käytännönläheistä ja siihen liittyy paljon erilaisia harjoituksia ja ryhmitöitä. Opettajista kaksi toi esille opetussuunnitelmat, mutta molemmat näkivät, että niissä on väljyyttä. Valtakunnalliset opetussuunnitelmat antavat myös opettajille mahdollisuuksia miettiä opetuksen sisältöjä. Kulttuuripolku nähtiin mahdollisuutena elävöittää oppitunteja.

Ollaan me aina välillä fyysisesti tuolla kuljettukin ja harjoiteltu eri kohteissa opastamista, semmoista pienimuotoista. Se on aina ihan kiva, kun on jotain konkreettista ja oikeeta tekemistä.

Kaikki mikä vaan ikinä herättelis vähänkin tai motivoisi näitä oppilaita, niin se on ihan tervetullutta. Ei täällä voida mennä minkään tiukan suunnitelman mukaan.

Kun muutenkin täällä pyritään, että se olisi vähän sellaista käytännön läheisempää se opetus, niin kaikki tämänmoinen tekeminen on tosi hyvä juttu täällä. Ei saikaan olla sellaista, että istutaan vaan jossain luokahuoneessa vaan että pääsee itse tekemään.

Tavastian opettajat olivat kiinnostuneita ottamaan kirjaston uusia palveluja mukaan opetukseen ja myös tuottamaan niihin materiaalia. Erityisen innostuneita virtuaalipolusta oltiin matkailualalla. Palvelun yhdistäminen matemaattisiin aineisiin on hankalampaa, mutta oppiaineen opettajat keksivät myös siihen ehdotuksia.

Tämä on tosi kiinnostava. Ja varmasti tätä tulen hyödyntämään opetuksessa. Ihan varmasti. .. Hieno juttu, nyt jo voi ottaa huomioon, kun miettii syksyn uuden ryhmän kanssa aloittamista. Ja sitä, voisko ryhmä sitten jotain vaikka sinne tuottaa.

Matkailupuolelle, just tällainen kulttuuripolku, niin sehän on just sitä parhaimmillaan. Itse olen toiminut keittiöpuolella, niin kyllähän sekin voisi olla, ravintolat ja kahvilat. Varmaan mille alalle tahansa, missä on alan työpaikkoja, niin voisi selkiyttää alan työssäoppimispaikkoja. Melkein mistä tahansa voisi tehdä tällaisen polun.

Kun tässä on näitä viivakoodijuttuja, totta kai mä tän siihen fysiikan opetukseen liittäisin. Tästä saisi hyviä mekaniikan tehtäviä, nopeuteen, aikaan, matkaan liittyviä juttuja. Mitä mä käytän tuolla tunneilla muutenkin, että opiskelijat hakee netistä etäisyyskysymyksiä ja reittihakuja ja muita ja sitä kautta ymmärtää nopeuskäsitteen.

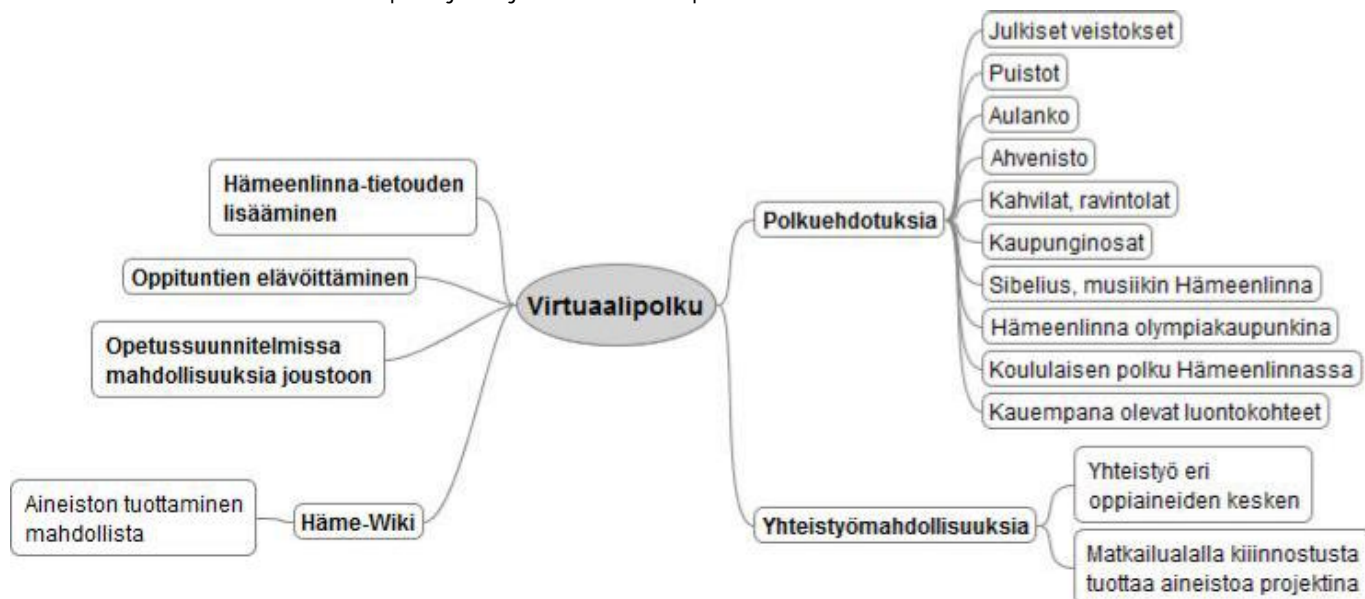
Ehdotuksia erilaisiin polkuihin olivat mm. julkiset veistokset, puistot, Aulanko, kahvilat ja ravintolat, kauempana olevat luontokohteet, kaupunginosat, Sibelius, musiikin Hämeenlinna sekä Hämeenlinna olympiakaupunkina. Matkailualalla erityisesti lähellä oleva Ahvenisto nähtiin alueena, mistä voisi ajatella tiedon tuottamista projektin merkeissä. Palvelusta toivottiin saatavan tietoja heti kun se valmistuu.

Se nyt vielä tuli tässä ihan ex tempore mieleen että tällainen koululaisen polku Hämeenlinnassa saattaisi olla mielenkiintoinen. Tai lapsen polku vaikka. Vois käydä läpi vähän sitä päiväkotia ja sehän liittyy tähän meidän opiskeltavaan alaankin. Ja miten sieltä mennään esikouluun ja peruskouluun ja millaisia jatkomahdollisuuksia Tavastian lisäksi lukiot ja avoimet yliopistot. Kyllähän niistä tietoa löytyy, mutta ne tahtoo olla kaikki aika eri paikassa. Sellainen polku voisi olla ihan kiinnostava.

Juu, ja tulee helposti mieleen, että kun me ollaan tässä Punaportilla, mikä on ollut ihan mielenkiintoinen paikka Hämeenlinnassa. Tässä on ollut kaupungin ja maaseudun rajatulli ja siitä tää Punaportti on sitten saanut nimensäkin. Ja sitten tuossa vieressä on tuo Myllymäen kaupunginosa, joka on sellainen pimeiden pullojen hankintapaikka, ja epämääräinen ja mielenkiintoinen paikka, kaupunginosa kaupungin laitamilla. Ja sitten tuo Ahvenisto, että kyllä tästä löytyy ihan lähiympäristöstä. Hyvinkin voisi ajatella, että tehtäisiinkin jostain tästä lähistöltä. Ahvenisto voisi heti olla ensimmäinen sellainen mielenkiintoinen niin kuin projektina.

Seuraavassa kuviossa on koottu yhteen Tavastian opettajien ajatuksia virtuaalipolku-palvelun kehittämiseen liittyen.

Kuvio 2. Tavastian opettajien ajatuksia virtuaalipolun kehittämisestä.

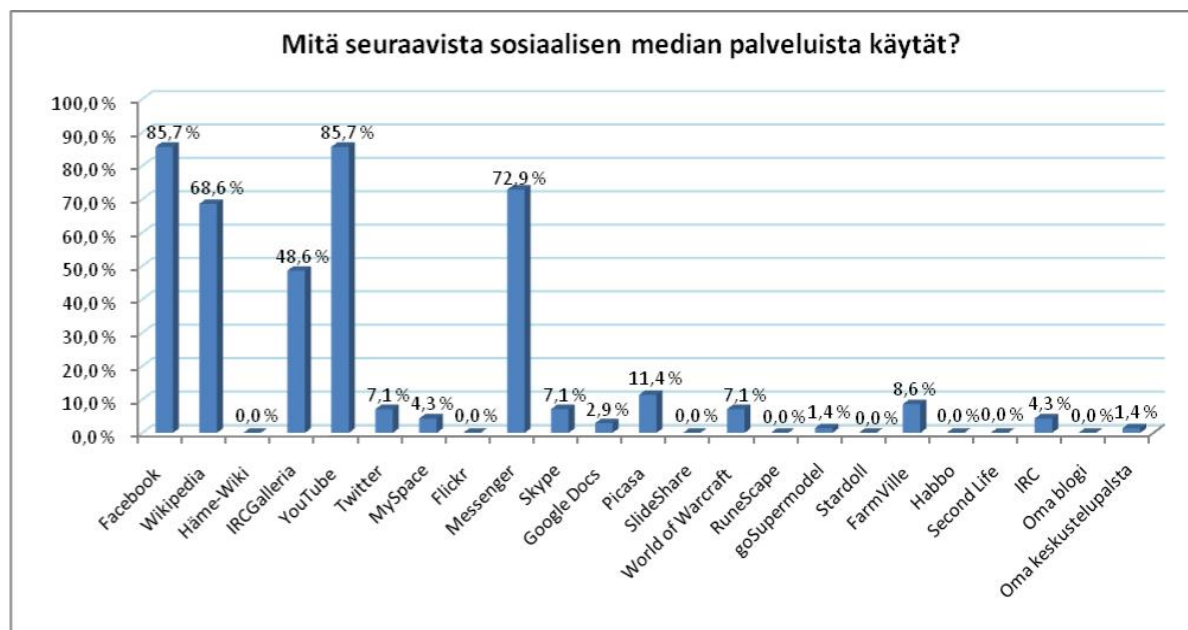
3.3. Lukion ja Tavastian oppilaat

3.3.1. Sosiaalinen media

Oppilaskyselyyn vastasi 20 Hämeenlinnan Yhteiskoulun lukion ja 50 Tavastian ammatillisen koulutuskeskuksen oppilasta. He käyttivät aikaa kyselyyn vastaamiseen keskimäärin viisi minuuttia. Yli 90% vastanneista oli iältään 16-17 -vuotiaita. 53% vastanneista oli poikia, 47% tyttöjä. Vastaaminen tapahtui opettajien valvonnassa atk-luokissa. Opettajat kertoivat oppilaille lyhyesti kyselyn taustasta. Kysymykset ovat liitteessä 3.

Seuraava kuviossa on esitetty, mitä sosiaalisen median palveluita kyselyyn vastanneet oppilaat käyttivät.

Kuvio 3. Oppilaiden sosiaalisen median palveluiden käytön jakauma, 70 vastaajaa.

Nuorten sosiaalisen median käyttö oli vastausten mukaan keskittynyt muutamaan palveluun, erityisesti Facebookiin ja YouTubeen (molemmat 85,7%). Seuraavaksi suosituimmat palvelut olivat Messenger (72,9%), Wikipedia (68,6%) ja IRC-Galleria (48,6%). Virtuaalisissa pelimaailmoissa oli mukana vain muutama, näistä suosituimpina Farmville (8,6%) ja World of Warcraft (7,1%). Hieman yli 11% oppilaista käytti Googlen kuvankäsittely- ja arkistointiohjelma Picasaa, jossa kuvia voi myös jakaa. Kenelläkään ei ollut omaa blogia eikä kukaan ollut mukana Second Lifessa.

Samansuuntaisia tuloksia nuorten sosiaalisen median käytöstä on saatu esimerkiksi viime vuonna Pirkanmaan ammattikorkeakoulun Ikaalisten yksikön oppilaille suunnatussa kyselyssä. Siinä vastaajia oli 52. Heistä 83% käytti Facebookia, seuraavina tulivat IRC ja YouTube. Chat-tia tai Meseä käytti 42%. Kenelläkään ei ollut omaa blogia, kolmella oli profiili Second Lifessa. (Pohjavirta et al. 2009, 55.)

Hämeenlinnassa opiskelijat käyttivät Wikipediaa tiedonhakuun, vain kuusi vastanneista oli itse kirjoittanut joskus johonkin wikiin. Heistä neljä opiskeli Tavastiassa, kaksi lukiossa. Hieman yli puolet vastanneista kertoi, ettei haluaisi kirjoittaa mistään aiheesta internetiin. Muut kirjoittaisivat harrastuksistaan ja omista kiinnostuksen kohteistaan. Mainintoja saivat erityisesti urheilu, musiikki, elokuvat, muoti ja eläimet.

Kysymys: Mistä sinulle tärkeistä aiheista olisit kiinnostunut kirjoittamaan internetiin?

En oikein mistään.

En kirjoita nettiin.

Urheilusta ja hyvistä elämäntavoista ja ruokavaliosta tai muodista.

Oppilaiden mukaan opetuksessa käytetään sosiaalisen median palveluista lähinnä Wikipediaa tiedonhakuun. Muutaman maininnan sai myös YouTube. Oppiaineita, joissa näitä eniten käytettiin, olivat äidinkieli (8 mainintaa) ja historia (7 mainintaa). Muutamia mainintoja saivat myös matematiikka, fysiikka, opinto-ohjaus, yrityslinja ja musiikki.

Yli puolet oppilaista ei osannut sanoa, miten itse haluaisi hyödyntää sosiaalista mediaa opetuksessa. Muutkin toivoivat käytettävän samoja välineitä, jotka jo olivat käytössä eli Wikipediaa ja YouTubea. Facebookin toi esille kaksi vastaajaa.

Kysymys: Miten sinä käyttäisit sosiaalista mediaa opetuksessa?

En osaa sanoa, kun en ole opettaja.

Ei hajuakaan.

Youtubea esimerkiksi musiikissa ja historiassa.

Samalla lailla. Ehkä äidinkielessä voitaisiin tutkia Facebookia.

Laajimmin kysymykseen vastasi lukion oppilas:

Sieltä löytyy monen tasoille opiskelijoille haasteita, joita voisi käyttää hyväksi, jotta mielenkiinto säilyy. Sosiaalisesta mediasta löytää esimerkkejä ja informaatiota, jota on muuten hankala opiskelijalle opettaa. Näyttäisin videoita, tekstejä ja mielipiteitä.

Sosiaalinen media ei vielä käsitteenä ollut kaikille oppilaille tuttu.

Kysymys: Käytetäänkö koulussasi sosiaalisen median välineitä opetuksessa? Missä oppiaineissa ja miten?

Tietokonetta.

Joo matikas ja fyges tietokonetta.

Internettiä ja ehkä jotain muita välineitä.

3.3.2. Mobiililaitteet ja -sovellukset

Oppilaista 62% ei käyttänyt internetiä matkapuhelimellaan, 34% käytti joskus ja vain 4% toimi näin usein. Matkapuhelimella käytettiin eniten Facebookia. Mainintoja saivat myös uutispalvelut, tiedonhaku, karttapalvelut, YouTube, Mese, Irc ja lukujärjestysten lukeminen. 27% oppilaista kertoi käyttävänsä puhelinta, jossa on GPS-paikannin. Kolmasosa vastanneista ei tiennyt, löytyykö sitä omasta puhelimesta.

Google Mapsin käyttö oli tuttua hieman yli puolelle kyselyyn vastanneista. 35% ei ollut käyttänyt lainkaan Googlen tai Nokian karttapalveluja. Oppilailta ei kysytty ovatko he käyttäneet Google Mapsia mobiilisti. Kysymys siitä, mitä muita GPS-paikannukseen liittyviä sovelluksia on käyttänyt, osoittautui kyselyn hankalimmaksi vastata. Kysymykseen saatiin vain muutama vastaus, näistä neljässä mainitaan auton navigaattori.

3.3.3. Nuorten Hämeenlinna

Hämeenlinnaan liittyen oppilaat olivat viimeksi etsineet tietoja erityisesti kaupungin historiasta. Kyselyyn vastaaminen kouluympäristössä sai heidät todennäköisesti miettimään vastausta ensisijaisesti opetuksen näkökulmasta. Seuraavaksi eniten oppilaat kertoivat etsineensä osoitteita ja reittejä. Lisäksi he olivat hakeneet tietoja tapahtumista sekä liikunta- ja koulutusmahdollisuuksista. Myös grillien ja liikuntahallien avoinnaolotietoja oli kaivattu.

Oppilaat olivat etsineet tietoja erityisesti Googlen (17 mainintaa) ja Hämeenlinnan kaupungin kotisivujen (15 mainintaa) kautta. Seuraavaksi eniten käytettiin Wikipediaa (11 mainintaa). Lisäksi mainittiin tapahtumakalenterit ja Hämeen Sanomat. Google Maps sai kaksi mainintaa, Häme-Wiki yhden.

Suurin osa vastanneista kertoi, ettei haluaisi saada mitään tietoja kaupungin paikoista tai tapahtumista kännykkäänsä. Muut haluaisivat tietää kauppojen aukioloajoista, festareista, nuorille suunnatuista tapahtumista, säätiedoista, jäätelökioskien, ravintoloiden ja huoltoasemien sijainneista ja avoinnaoloista.

Kysymys: Minkälaisista paikoista tai tapahtumista haluaisit helposti tietoja kännykälläsi, kun liikut kaupungilla tai sen ympäristössä?

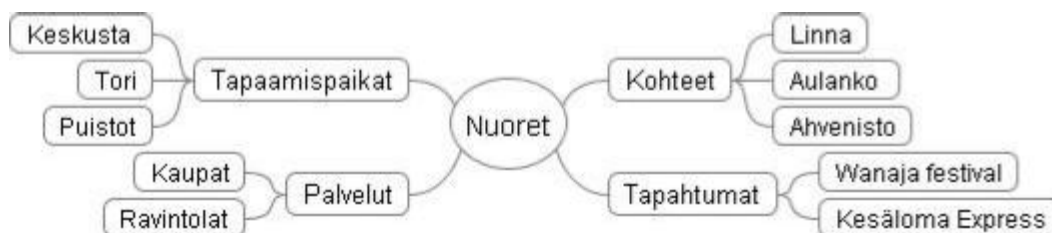
Tiedän kaupungista ihan riittävästi.

Saan tietää aika helposti ilman kännykkääkin.

Nuorille suunnatuista tapahtumista, kun niistä ei juurikaan informoida. Niistä saa tiedon, vasta kun ne ovat ohi.

Lukion oppilaat vastasivat kysymyksiin hieman Tavastian oppilaita laajemmin, mutta muuten suuria eroja näiden kahden koulun oppilaitten välille ei muodostunut. Vastauksista voidaan muodostaa kuvio nuorten keskeisimmistä kiinnostuksen kohteista Hämeenlinnassa (ks. Kuvio 4.). Nähtävyyksistä nuorten suosikkikohteiksi nousivat selvästi linna ja linnanniemmen alue sekä Aulanko. Paljon mainintoja saivat nuorille luontaiset tapaamispaikat kuten kaupungin keskusta ja tori. Tapahtumista nousivat esiin nuorille suunnatut tapahtumat; Wanaja festival ja Kesäloma Express. Palveluiden osalta nuoret halusivat tietää erityisesti kauppojen aukioloajoista.

Kuvio 4. Hämeenlinnalaisille nuorille tärkeitä paikkoja, tapahtumia ja palveluita.

3.4. Matkailuala

3.4.1. Sosiaalinen media

Matkailualalla sosiaalinen media koettiin ajankohtaiseksi ja tutuksi asiaksi, mutta sen tarjoamia palveluja käytettiin vielä vähän. Kuudesta haastattelussa olleesta neljä käytti Facebookia ja yksi oli käynyt tutustumassa palveluun. Lisäksi mainittiin Twitter ja MySpace.

Facebookia tulee käytettyä. En oo näihin, onhan näitä Twitteriä ja näit muitakin, mutta ne ei oo niin tuttuja, enemmänkin pelkäästään sit nimenä.

En jaksa kirjoittaa, että lähdenkin tästä nyt pizzalle. (naurahtaa) Tää ei kiinnosta siltä osin. Ymmärrän kyllä, että jotkut yritykset käyttää täsmämarkkinointina.

Sosiaalisen median hyödyntämistä työssä oli viime aikoina mietitty sekä kaupungin matkailuneuvonnassa että Hämeen Matkailussa. Kaupungin matkailuneuvojista osa oli toukokuun lopulla menossa työnantajan järjestämään koulutuspäivään, jonka aiheena oli sosiaalinen media liiketoiminnassa. Tämä oli heille aiheesta ensimmäinen koulutus. Lisäksi HAMK:n opiskelija oli tekemässä heille opinnäytettä siitä, miten sosiaalista mediaa voitaisiin hyödyntää matkailussa. Tästä syksyllä saatavia tuloksia odotettiin innokkaasti.

Kyllä mekin ollaan välillä heitetty ilmaan, että mitä jos matkailuneuvonta menisi Facebookiin, kyllähän se sitoo resursseja, eihän sinne sitten pelkäästään kirjauduta ja luoda käyttäjätunnusta, kyllä siellä sitten pitää olla aktiivinen.

Kyllähän se toki matkailussa on ajankohtainen juttu ja monet matkailuyritykset on lähtenyt hyödyntämään aika voimakkaasti sosiaalista mediaa. Varmasti markkinointipuolella tätä kovastikin mietitään.

Esimerkiksi laivayhtiöiden Facebook-mainontaa seuraan ja muutaman paikallisen matkailuyrityksen myöskin.

Häme-Wiki oli matkailuneuvonnan työntekijöille tuttu, koska projektisuunnittelija Maija Saraste oli käynyt sitä aiemmin keväällä heille esittelemässä. Osa matkailuneuvojista oli jo etsinyt sieltä kaupungin historiaan liittyviä tietoja. Hämeen Matkailun työntekijätkin olivat käyneet katsomassa Häme-Wikin sivuja haastatteluihin liittyen.

Haastattelija: Oletko kirjoittanut johonkin wikiin?

Haastateltava: En ole kirjoittanut, mutta kyllä mä olen niitä käyttänyt. Wikipediaa ja Häme-Wiki, niitä tulee käytettyä aina silloin tällöin.

Haastattelija: Häme-Wiki on siis sinulle tuttu?

Haastateltava: Joo, kyllä mä olen sitä käyttänyt. Just eilen sieltä jotain hain.

Haastattelija: Se onkin nyt kivasti lähtenyt liikkeelle kirjastolla. Minkä tyyppisiä juttuja olet sieltä katsonut?

Haastateltava: Just eilen etsin, Aulangon alueella on tällainen lemme luola. Siitä etsin tietoja, mutta sitä ei löytynyt sieltä. Lähinnä tällaisia historiaan, kaupungin historiaan liittyviä asioita olen sieltä hakenut.

3.4.2. Mobiililaitteet ja -sovellukset

Yhdelle matkailualan työntekijälle internetin käyttö matkapuhelimella oli jokapäiväistä toimintaa, kaksi kertoi tekevänsä niin joskus. He hyödynsivät puhelinta erityisesti sähköpostin lukemisessa, tiedonhaussa ja säätietojen katselussa.

Kenelläkään ei haastattelujen ajankohtana ollut puhelimessaan GPS-paikanninta tai ainakaan kukaan ei käyttänyt sitä. Kahdella haastatelluista Nokia Maps -palvelu oli ollut aiemmassa puhelimessa käytössä.

Ei taida olla, en nyt tiedäkään, ei mun mielestä, en ole ainakaan käyttänyt sitä, en.

Google Maps oli kaikille tietokoneen kiinteän verkkoyhteyden kautta käytettynä tuttu. Puolet haastatelluista käytti palvelua myös työssään, muut vain vapaa-ajallaan. Eniten palvelua työssään käyttäneet työskentelivät asiakaspalvelupisteissä.

Joskus täytyy asiakkaillekin etsiä reittejä, niin silloin käytetään.

Joo, kyllä karttapalveluja tulee käytettyä, varmaan päivittäin saa käyttää.

En mä työssä tarvitse sillä tavalla karttapalveluja.

3.4.3. Hämeenlinnaan liittyvien tietojen kerääminen

Hämeenlinnan matkailusta yli 90% on kotimaan matkailua ja suurin osa matkailijoista tulee kaupunkiin pääkaupunkiseudulta. Painopistealue keskittyy noin 100 kilometrin säteelle Hämeenlinnasta. Ulkomaiset matkailijat tulevat pääasiassa Japanista, Saksasta ja Venäjältä.

Kaupungin matkailuneuvonta oli keväällä markkinoinnin kautta lähestynyt Itä-Suomea ja oli erillisen hankkeen kautta ensimmäistä kertaa lähdössä myös kansainvälisille markkinoille. Hämeen Matkailu puolestaan oli suunnannut markkinointia erityisesti Tampereen ja Turun seudulle.

Matkailuneuvonnassa asiakkaiden kyselyt tulevat joko Kastellin tai Linnatuulen palvelupisteeseen. Palveluja käyttävät paljon myös paikalliset. Kastelli sijaitsee keskeisellä paikalla torin kulmassa ja siihen on helppo poiketa. Matkailuneuvojille tulee edelleen enemmän puheluita kuin sähköpostia, muuta matkailun henkilökuntaa lähestytään enimmäkseen sähköpostilla. Monet asiakkaat etsivät tietoa suoraan matkailuneuvonnan verkkosivuilta www.hameenlinna.fi/matkailu.

Matkailuneuvonnalle on vuosien 2008-2009 aikana kehitetty uusi sähköinen tietoaalusta, jonne Hämeenlinnan matkailuun liittyvien kohteiden tiedot tallennetaan. Tietoaalustan kautta lähetetään muutaman kerran vuodessa joukkokysely eri kohteiden vastuushenkilöille. Samalla tiedot päivittyvät suoraan matkailuneuvonnan kotisivuille. Matkailuneuvonnan työntekijät olivat tyytyväisiä uuteen järjestelmään. Tapahtumien osalta tiedot kysytään vielä järjestäjiltä erikseen joko sähköpostilla tai soittamalla.

Tietojen keräämisessä ongelmana on se, että niihin tulee aina paljon muutoksia, ja asioita joudutaan tarkistamaan moneen kertaan. Myös Hämeenlinnan kaupungin säästötoimenpiteet keväällä aiheuttivat muutoksia esimerkiksi museoiden aukioloaikoihin. Matkailuneuvonta julkaisee palveluhakemiston edelleen myös painettuna versiona, mutta sen ajan tasalla pitäminen on erittäin hankalaa.

Hämeen Matkailussa on kokousmyynnin osalta siirrytty lähes kokonaan sähköisiin tarjouspyyntöihin. Ryhmämyynnin puolella asiakkaat ottavat edelleen enemmän yhteyttä puhelimitse. Organisaatiossa pyritään kuitenkin siirtymään yhä enemmän sähköiseen yhteydenpitoon.

Tietojen keräämisessä Hämeen Matkailu on suoraan yhteydessä kohteisiin. Monet niistä ovat organisaatiolle samalla merkittäviä yhteistyökumppaneita ja yhteydenpito on tiivistä. Eri kohteille on myös nimetty omat yhteyshenkilönsä. Aina vuoden lopulla seuraavan vuoden tietoja käydään tarkemmin läpi. Organisaatio panostaa sähköiseen markkinointiin ja tietoja kerätään osoitteeseen www.hame.fi/hameenmatkailu. Työntekijät pitivät tärkeänä myös säännöllisiä vierailuja kohteissa.

Kaupungin matkailuneuvonnan odotetaan auttavan hyvin monenlaisissa asioissa. Toisinaan asiakkaiden kysymykset kohdistuvat myös muiden kaupunkien nähtävyyksiin tai majoituspalveluihin. Joskus on tullut kyselyitä romaaneissa kerrotuista rakennuksista, jotka ovat selvitteilyn jälkeen paljastuneet fiktiivisiksi. Kerran eräs japanilainen asiakas olisi ehdottomasti halunnut mennä Hämeenlinnasta laivalla Savonlinnaan.

Eryteisesti Hämeen Matkailusta korostettiin sitä, että heille mikään ei ole erikoista. He ovat selvitelleet asiakkaiden pyynnöstä mm. helikopteri-, kuumailmapallo- ja panssarivau-

nuajeluja. Yrityksille on järjestetty toiminnallisia tapahtumia myös kaupungin perinteikkäällä moottoriradalla.

Matkailualalle ei haastatteluissa suunnattu suoraan kulttuuripolkua koskevia kysymyksiä, mutta aihetta sivuttiin samalla kun haastattelun alussa kerrottiin tutkimuksen taustoista. Virtuaalipolun ideaa pidettiin hyvänä ja siitä uskottiin olevan hyötyä myös matkailualalle.

Sehän on matkailijalle ihan kivakin, jos siellä olisi joku sellainen polku just tällaisista kohteista ja sellaisista, sellainen polku, mihin vois ihmiset lähettää menemään sitä pitkin. Usein meiltä kysytäänkin, että missä on linna, missä on Sibeliuksen syntymäkoti ja missä on mikäkin. Että olis vaikka sellainen pääkäyntikohdereitti tai sellainen.

Kyllä mä uskon, että niitä tulee hyödynnettyä. Ihan mielenkiintoista nähdä, mitä valmiita reittiehdotuksia siellä on. Ihan innolla kyllä oottaa, että pääsee sitä sitten selailemaan.

Virtuaalipolulle ehdotettiin niin kaupungin keskustan tärkeimpien nähtävyysskohteiden kuin kauempana olevien kohteiden esittelyä. Uusissa liitoskunnissa ja lähialueilla on myös mielenkiintoista nähtävää. Esille tuotiin esimerkiksi Tuuloksessa olevat sisällissodan tapahtumapaikat ja Marskin maja Lopella. Myös Hattulassa tänä vuonna järjestettyä rikospaikkakierrosta pidettiin mielenkiintoisena.

Ja tuossa vietettiin nyt Hattula-päivää tuossa naapurissa. Heillä oli tällainen rikospaikkakierros, he oli vuokrannut muutaman bussin ja siellä oppaana toimi ymmärtääkseni tällainen vanha rikoskomisaario, joka kertoi hattulalaisista rikospaikoista ja -asioista. Sehän veti ihan bussit täyteen. Ton tyyppinen olis innovatiivista, mitä täällä ei ole paljon tehty, mutta mihin voisi kyllä satsata ja panostaa.

Mutta yksi sellainen, missä tän tyyppistä virtuaalipolkua voisi hyödyntää, niin esimerkiksi tuossa Tuuloksessa on näitä kansalaisodan aikaisia muistomerkkejä ja tapahtumapaikkoja, ja mä tiedän että joka vuosi joku käy niitä etsimässä ja katsomassa. Jotenkin sen tyyppiin paikkoihin tää viivakoodisysteemi voisi olla ihan ok. Koska sen tyyppisissä, että laitetaan lasitauluun joku paperi, ne vaatii kuitenkin aina jotain huoltoa ja muuta.

Yksi haastateltavista huomioi poluille sijoitettaviin viivakoodi-tauluihin liittyvän hyvän puolen. Ne eivät vaadi niin paljon huoltoa kuin perinteiset esittelytekstit. Viivakoodit muodostavat visuaalisesti yhtenäisen ja helposti tunnistettavan kokonaisuuden. Käyttäjät oppivat nopeasti tunnistamaan, että nämä koodit liittyvät kaupungin historiaan ja kulttuuriin.

4. Hämeenlinna

4.1. Kulttuurin ja luonnon kaupunki

Opetus- ja matkailualan näkemyksiä Hämeenlinnan paikoista, tapahtumista ja palveluista käsitellään samassa kokonaisuudessa. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää mahdollisimman monia ideoita erilaisiin polkuihin. Eri kohderyhmien välille ei myös syntynyt merkittäviä eroja.

Kaupungin kulttuuristrategian mukaan Hämeenlinna haluaa profiloitua kulttuurikaupunkina niin kotimaassa kuin ulkomailla. Kulttuurin ja matkailun ydinalueita ovat Verkatehdas, Aulanko, Kansallinen kaupunkipuisto ja Linnanniemi. Ulkomailla kaupunki tunnetaan ennen muuta Sibeliuksen syntymäkaupunkina. Keskiaikainen linna ja huolella vaalittu ympäristö ovat Suomen vanhimman sisämaakaupungin tunnusmerkkejä. Verkatehtaan kulttuuri- ja kongressikeskuksella on hyvät mahdollisuudet nousta merkittäväksi kansainvälisten tapahtumien pitopaikaksi. (Hämeenlinnan kaupungin kulttuuristrategia, 3.)

Kulttuuristrategian mukaan kaupungissa on useita korkealaatuisia museoita. Erilaiset festivaalit ja tapahtumat tuovat kaupunkiin paljon esiintyjä ja katsojia. Lasten taidefestivaali Hippalot on kaupungissa voimakkaana elävän lastenkulttuurin lippulaiva. Kaupunginteatterin esitykset vetävät katsojia laajalti koko Etelä-Suomesta. (Hämeenlinnan kaupungin kulttuuristrategia, 3.)

Hämeenlinnan kasvulle ovat luoneet edellytyksensä sen keskeinen sijainti ja hyvät liikenneyhteydet. Vuoden 2009 alussa tapahtunut kuntaliitos Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen kanssa kasvatti kaupungin maantieteellisen alueen yli 10-kertaiseksi. Asukasluku vuoden 2009 lopussa oli runsaat 66 000. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Historia](#))

Haastatteluissa Hämeenlinnan valttikorteiksi nousivat luonnon läheisyys, Vanajavesi, monet järvet ja puistot. Haastateltavat arvostivat kaupungin monipuolisia ulkoilumahdollisuuksia. Kauniit kävelyreitit, erityisesti rantareitti, keräsivät osakseen paljon kehuja. Koettiin myös, että pieneksi kaupungiksi Hämeenlinnassa on paljon nähtävää. Hämeenlinna on sekä kulttuurin että luonnon kaupunki.

Hämeenlinna on todella kaunis kaupunki. Luonto ensimmäisenä tulee mieleen. Järvet ylipäätään, Alajärvi on ihana, Vanajan rannat. Tori, jossa kesällä on elämää.

Lenkkeily-, ulkoilu- ja piknikpaikkoja löytyisi vaikka kuinka paljon, Aulankojärven ympäri menee aivan ihana reitti, ei ole liian pitkä, on tosi kiva maasto ja kauniit maisemat. Ja Ahvenistolla on hienoja ulkoilujuttuja.

Kaikki kohderyhmät toivat vastauksissaan esille kaupungin keskeisiä nähtävyyshkohteita. Opettajien ja oppilaiden vastauksissa korostuivat matkailualaa enemmän luontokohteet ja ulkoilumahdollisuudet. Matkailualan sisällä kaupungin matkailuneuvonnan ja Hämeen Matkailun työntekijöiden vastaukset eivät merkittävästi eronneet toisistaan.

4.2. Linna, Aulanko ja Ahvenisto

Nähtävyyshkohteista suosituimmiksi nousivat selvästi linna ja Aulanko. Tämän jälkeen haastatteluissa yhtä paljon mainintoja saivat Ahvenisto ja Verkatehdas. Myös kartanot, kirkot ja museot olivat ryhminä suosittuja. Yksittäisistä kohteista Vanajanlinna ja Sibeliuksen syntymäkotia mainittiin usein.

Kuvio 5. Hämeenlinnan suosituimmat nähtävyyshkohteet.

Haastattelujen perusteella Hämeen linna on edelleen kaupungin tärkein matkailukohde. Opettajista lähes kaikki olisivat vieneet vieraansa tutustumaan linnaan, ja vaikka matkailualalle suunnattu haastattelukysymys oli laitettu muotoon *"Mikä Hämeen linnan ohella kaupungissa kiinnostaa matkailijoita?"*, kaikki mainitsivat vastauksissaan linnan.

Tietenkin on itse tämä Hämeen linna, mikä on todella hieno paikka. Harmittaa vain kun niin harvoin tulee käytyä, ainoastaan jos siellä on jotain tapahtumia. Toinen on tämä Aulangon alue.

Aulanko, se on niin kuin heti hyvänä kakkosena. Kyllä noi Hopealinjan tarjoamat mahdollisuudet, toi vesireitti. Linnanniemen alue kokonaisuutena ja nyt varsinkin kun saivat tämän aluelipun, joka on rajattoman ajan voimassa, voi olla vaikka useamman vuoden. Tosi hyvä.

Linna ja linnanniemen kohteet, Aulanko ja Vanajanlinna. Verkatehdas. Ne on ne kärkikohteet, mutta sitten tietysti kartanot ja maaseutukohteet. Golf. On meillä älyttömästi tarjontaa. Sibeliusta on huonosti hyödynnetty, ehkä arvostetaan enemmän kansainvälisesti kuin kotimaassa.

Linna ja linnanniemi on yksi pääkohde ja sitten on Aulanko tietysti. Ne on oikeastaan nää suosituimmat, mitä tässä kysytään. Ulkomaiset ja erityisesti japanilaiset kyselee sitä Sibeliuksen syntymäkotia usein. Että on niin kuin tietylle ryhmälle mitä ne kysyykin sitten. Muut tulee aika tasaisesti perässä. Tuntuu, että linna ja Aulanko on ne semmoiset pääkohteet.

Useimmat vastaajat kokivat erityisten talvikohteiden keksimisen vaikeaksi. Korostettiin sitä, että monet kohteista, kuten museot tai Verkatehdas, ovat toiminnassa myös talvella. Hyvänä talvikohteena mainittiin myös Aulangon kylpylä. Uusina mielenkiintoisina paikkoina nähtiin litalan poropuisto ja huskyajelut Hauholla.

Porot ja huskyt tietysti, mutta sitten, kylpylä, se on tietysti mukava talvella. Mukava vaihtoehto ehkä museokäynnille. Tai kyllä museot talvellakin kiinnostaa, ne on oikeastaan ihan ympärivuotinen hitti meidän museokohteet.

Nyt uutena meidän alueella on tää litalan poropuisto. Se ollu hirveen ihana, kun se tuli meille Hämeenlinnaan, litalassa, se on aika mukava lisä tohon ja sitten myöskin nää huskyt, mitkä löytyy Hauholta. Huskysafarifarmi. Pystyy vähän pohjoisempia elämyksiä täällä etelässäkin saamaan. Kyllä mä uskon, että se litalan poropuisto, siitä tulee kyllä aika kova juttu. .. Nyt vähän saadaan lapsiperheille kanssa tällaista uutta juttua.

Uutuudet nousee tietenkin esiin, on tuo litalan Poropuisto ja sitten on nää huskyajelut Hauhon eteläisessä. Ne on täysin tämän alueen normaalitarjonnasta poikkeavia juttuja.

Talveen liitettiin myös ulkoilu järvien jäällä, hiihtäminen, avantouinti, moottorikelkkailu sekä viime aikoina suosituksi noussut retkiloistelu. Hämeenlinnalaiset seuraavat myös innokkaasti kaupungin jääkiekkoseura HPK:n otteita jääkiekon SM-liigassa.

Talvella täällä ei oikein ole kuin se kolme kirjainta. Se HPK. Pienen paikkakunnan juttu.

Jos olisi lumitalvi, mä voisin ihmisiä hiihtämään vaikka tuonne Hattelmalan harjulle tai Ahvenistolle.

Haastatteluissa mainitut keskeisimmät kohteet olivat samoja kuin mitä kaupungin kulttuuristrategia korostaa. Näkyvimpänä poikkeuksena tästä on Ahvenisto, jota strategia ei mainitse

lainkaan. Haastatteluissa se nousi yhdessä Verkatehtaan kanssa kolmanneksi suosituimmaksi kohteeksi. Erityisesti opettajien vastauksissa Ahvenisto nousi tärkeään asemaan, sillä kummankin koulun opettajista peräti neljä mainitsi Ahveniston. Oppilaiden vastauksissa Ahveniston edelle menivät linna, Aulanko, keskusta, tori ja puistot. Matkailualan kuudesta vastaajasta yksi mainitsi Ahveniston alueena ja toinen siellä sijaitsevan moottoriradan.

Ahveniston alueen kunnostamista on mietitty kaupungissa kauan. Museovirasto on 2004 antanut lausunnon, jonka mukaan Helsingin olympiakisojen 1952 yhtenä suoritustaikana toiminut Ahveniston maauimala tulisi saattaa arvoiseensa asuun ja kuntoon, koska alueella on Suomessa ainutkertainen arvo. Haastatteluissa Ahvenisto nähtiin alueena, jota kaupunki ei ole riittävästi osannut hyödyntää. Se mainittiin usein myös erikoisena alueena. ([Museoviraston lausunto Ahveniston alueesta](#))

Kysymykseen erikoisesta tai itselle henkilökohtaisesti tärkeästä kohteesta vastattiin mm.:

Ei tuu siltä mieleen. Se on melkein mulla ollut tuo Ahvenisto silloin nuorena. Siellä käyty uimassa ja onhan se meidän olympiapuisto siellä.

Kyllä mua se olympialaisten historia on aina kiinnostanut. Ja paljon ollaan ulkoiltu tuolla Ahvenistolla.

Ehkä tuo Ahveniston moottorirata, se on aika historiallinen, ehkä mitä ei kauheen monesta paikasta löydy. Talvella voi hiihtää ja kesällä ajetaan moottoriajoneuvoilla. Se on ehkä sellainen ja muutenkin se Ahveniston alue. Olympiäuima-allas, josta nyt kiistellään jatkuvasti, että mitä sille tehdään.

En osaa oikein sanoa. Ehkä saattaa olla tuo Ahveniston alue, joka jää vähän sivuun. Moottorirata ja Ahvenistonjärvi ja olympialaisten 5-ottelu vuonna 52. Harva on sitten siellä kuitenkin käynyt.

Kansallinen kaupunkipuisto ei vastauksissa saanut niin merkittävää roolia kuin mitä sillä on kaupungin kulttuuristrategiassa. Moni haastateltava tosin puhui puistoista yleisellä tasolla, eikä yksilöinyt niitä. Hämeenlinna nähtiin kuitenkin selvästi puistojen kaupunkina. Vuonna 2001 perustettu Hämeenlinnan kansallinen kaupunkipuisto on lajissaan Suomen ensimmäinen. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Kansallinen kaupunkipuisto](#))

Itselleni on ollut rakas vuosien aikana Aulanko, historioineen ja perinteineen, mitä siihen liittyy. Sitten tietysti puistot. Tää on tällainen puistojen kaupunki ollut jo pitkään. Niitä puistoja on paljon ja niihin liittyy paljon erilaista historiaa ja sitten taas tulee mieleen tämä kansallinen kaupunkipuisto kokonaisuutena. Se on tosi mielenkiintoinen.

Puistojen kaupunki, kun on niin paljon semmosta vihreätä. Tuntuu, että monissa kaupungeissa ei enää ole niin paljon vanhoja rakennuksia niin kuin täällä on. Se on kyllä suuri plussa täällä Hämeenlinnassa.

Viime vuosina erityisesti Aulanko, kartanot ja Verkatehdas ovat kehittäneet toimintaansa ja nousseet suosituiksi kohteiksi. Erikoisina kohteina mainittiin esimerkiksi Kyyrölän savipaja, Härkätien kynttilä, luontomatkailu Evolla ja sähkömuseo Elektra. Osa haastateltavista kritisoi kysymystä ”*tavanomaisesta poikkeavasta kohteesta*”, koska ihmisten mielipiteet ja kiinnostuksen kohteet vaihtelevat niin paljon.

Niin missä mielessä tavallisuudesta poikkeavaa?

Kyllä ne porot varmaan on ja huskyt. En tiedä, onko se poikkeavaa, mutta tuo luontomatkailu Evolla, kalastus ja tammoinen, se on Etelä-Suomen ensimmäisiä erämaita lainausmerkeissä. Kenelle se mikäkin nyt sitten poikkeavaa on.

4.3. Hämeenlinna teemojen kautta

Kirjastossa oli mietitty virtuaalipolun teemoittelua kevään aikana ja ajatuksena oli käyttää samoja aihealueita kuin [Häme-Wikissä](#). Tutkimusosuuden alustavien tulosten perusteella jaottelu uudistettiin kesäkuun lopulla muotoon:

- Arkkitehtuuri
- Historia
- Kirjallisuus
- Taiteet
- Luonto ja ympäristö
- Palvelut
- Seikkailu
- Tapahtumat

Samalla päätettiin, että tutkimuksessa esiin nousseita paikkoja, tapahtumia ja palveluja tarkastellaan loppuraportissa tämän jaottelun mukaisesti. Haastatteluissa ja kyselyssä mainitut aiheet ovat sijoitettavissa tähän luokitukseen hyvin, vaikka aihealueiden päällekkäisyyksiä ei voida täysin välttää.

Haastateltavien kiinnostus kohdistui erityisesti historiaan ja luontoon liittyviin aiheisiin. Nämä mainittiin yleensä ensimmäisinä ja niistä myös keskusteltiin kauemmin. Vaikeimmaksi he kokivat palveluiden nimeämisen. Näihin saatiin vastauksia yleensä vasta, jos kysymys esitettiin uudelleen. Kohderyhmien nimeämät paikat, tapahtumat ja palvelut löytyvät taulukkomuodossa liitteestä 4.

Seuraavassa teemat käydään tarkemmin läpi lukuun ottamatta kirjallisuuteen ja seikkailuun liittyviä luokkia. Kirjallisuudesta ainoastaan Eino Leino sai maininnan kaupungista lähtöisin olevana merkittävänä henkilönä. Monet tutkimuksessa mainituista aiheista ovat tarvittaessa muokattavissa luokkaan seikkailu.

Arkkitehtuuri

Kuvio 6. Arkkitehtuuriin liittyvät kohteet.

Arkkitehtuuriin liittyen eniten mainintoja saivat kirkot ja kartanot. Kanta-Hämeen alue on tunnettu upeista keskiaikaisista kivikirkkoistaan ja hienoista kartanoistaan. Kartanot ympäristöineen ovat laajoja maisemallisia kokonaisuuksia. Monet niistä ovat yksityisomistuksessa.

Vanajanlinna esiintyy kuviossa erillisenä, koska se sai enemmän mainintoja kuin muut kartanot yhteensä. Vanajanlinna valmistui metsästyslinnaksi 1924. Muista kartanoista mainittiin Hahkialan, Harvialan, Inkalan, Katisten, Kirstulan, Vanantaan ja Wuolteen kartanot. ([Häme-Wiki, Kartanot](#))

Ja sitten toki kartanot on nyt ollut sellaisia kohteita, jotka on aika usein haluttu liittää osaksi päivätettä. Oikeastaan Hämeenlinnan alueelta on nää kolme kartanoa, Katisten kartano, Inkalan kartano vähän tossa syrjemässä ja sit on Kirstulan kartano. Ja sithän meillä on Hauholla tää Hahkialan kartano, mikä on aika usein retkikohdeena. Nää on niistä kartanoista ne suosituimmat.

Kyllä kartanot nousi. Ne on tosi tykättyjä kohteena. Vanajanlinna työmatkakohteena. Eihän se ole ollut kuin tän 10 vuotta, mutta ne ovat kehittäneet omaa. Linna golfit, linna spa, se palvelukonsepti kasvanut ja kehittynyt.

Niin semmoinen mitä mä ite tykkään näyttää ihmisille, esimerkiksi kun mulle tulee Pohjanmaalta vieraita. Me tehdään kartanokierroksia. .. Ajetaan vaan autolla ja samalla tulee nähtyä maisemia. Me ajellaan niitä kaikkia ihania hiekkateitä. Ja sit täällä on tää mahtava kartano, kaikki on aivan ihastuksissaan niistä. Se on ollut mulla niitä kaikkein hausimpia. Nyt kaverit osaa jo odottaa, että mitäs kartanoita sä oot meille nyt etsinyt.

Kirkot ovat näkyvä osa alueensa kulttuurihistoriaa. Haastatteluissa niistä eniten mainintoja saivat Hattulassa sijaitseva Pyhän Ristin kirkko, joka on Hämeen alueen vanhin kirkko, sekä Hämeenlinnan kirkko, joka puolestaan on yksi maamme merkittävimmistä kustavilaisen klassismin edustajista. Myös eri uskontokuntien kirkot nähtiin kiinnostavina kohteina. ([Häme-Wiki, Kirkot](#))

Onhan tämä myös kirkkojen seutua, on näitä keskiaikaisia kirkkoja. Sitten tietysti Pyhän Ristin kirkko ihan omaan, tosin se menee jo Hattulan puolelle. Kirkkojen ystäväille löytyy ja sitten kaupungissakin on eri uskontokuntien kirkkoja.

Ja sitten on tietysti oma ryhmänsä ne, jotka tykkää näistä kirkoista, kysytään Hämeenlinnan kirkkoa tai Pyhän Ristin kirkkoa kanssa. Ne on kysytyjä myös. On ihmisiä, jotka tykkää kiertää nää kirkot.

Sitten tietysti kartanoita on meidän alueella paljon. Ja nyt kun Hämeenlinna yhdisty toissa vuonna, niin kaupunginosakeskukset, kyllä ne kanssa kiinnostaa ihmisiä, esimerkiksi Hauhon vanha raitti ja kirkot. Ne kiinnostaa kesällä. Meidän mahtavat kivikirkot.

Matkailuneuvonnan mukaan heiltä kysellään paljon keskustan eri rakennusten historiasta ja siitä, miten kaupunki on olemassaolonsa aikana siirtynyt.

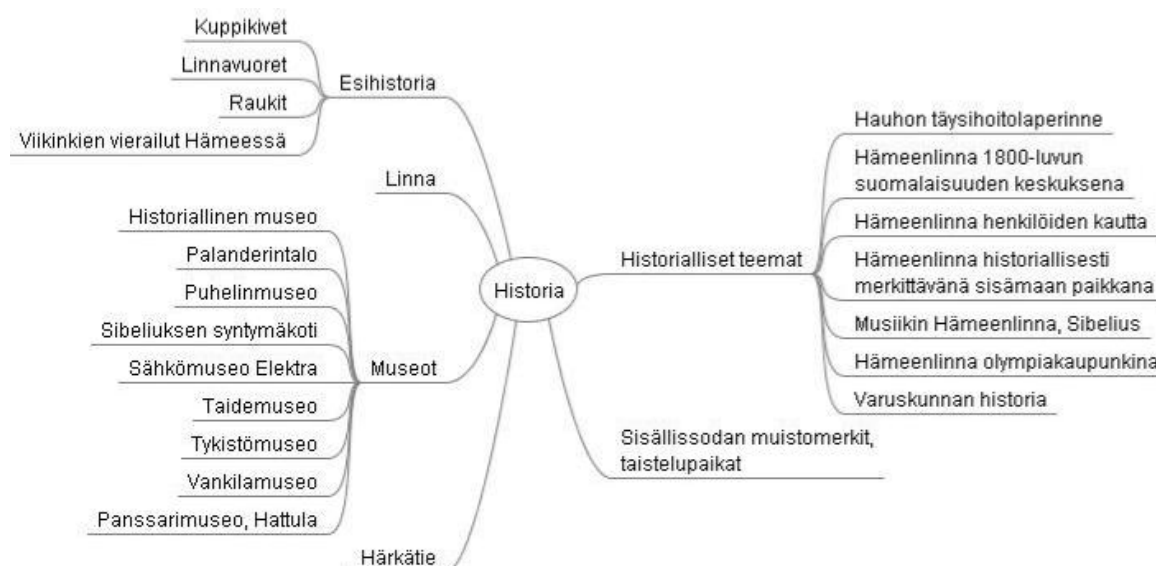
Rakennuksista kysytään ja monia saattaa kiinnostaa niiden historia, että mikä siinä on aikaisemmin ollut. Ja kaupungin historia, kun tää on tavallaan vähän siirtynyt paikasta toiseen. Kysytään joskus sitä entistä sijaintia tai entistä kirkon sijaintia.

Asuinalueista nostettiin esiin Hätilä-Sairion puutaloalue ja Hauhon vanha raitti. Hätilä-Sairion alue on Suomen suurin yhtenäinen pientaloalue ja myös yksi suurimpia Pohjoismaissa. Hauhon vanhan raitin asuinalue on myös ainutlaatuinen kulttuurimaisemakokonaisuus, sillä tiiviisti rakennetulla alueella on säilynyt vanhaa rakennuskantaa runsaasti. ([Häme-Wiki, Hämeenlinna](#); [Hauhon Vanha Raitti -sivusto](#))

Mä esittelen aina Hätilän, Sairion. Mennään autolla, käydään katsomassa puutaloaluetta. Myöskin ulkomaisille vieraille, ne on aina hirveen kiinnostuneita siitä. Täähän on Pohjoismaisten suurin yhtenäinen puutaloalue, tää Hätilä-Sairion alue yhdessä, missä on näitä rintamiestaloja. Ulkomaiset tykkää että se on herkullinen, kun ne on erivärisiä kaikki ne talot ja sitten ne on kiinnostuneita myöskin aina siitä, miten kun ne on niin samalla formaatilla tehtyjä, että mikä on kun näin suuri alue on, niin siinä päästään puhumaan aina vähän Suomen lähihistoriasta.

Historia

Kuvio 7. Historiaan liittyvät kohteet ja teemat.

Hämeenlinnan kaupunki huokuu historiaa ja sen keskeisimpänä tunnusmerkkinä on keskiaikainen linna. Hämeen linna perustettiin tietävästi 1200-luvun lopulla. Myös kaupungin monet museot tarjoavat mielenkiintoisia aikamatkoja menneeseen. Turusta Hämeenlinnaan kulkenut Hämeen Härkätie on vanhimpia historiallisia teitämme. Hämeenlinnalla on myös pitkä varuskuntahistoria. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Historia](#); [Hämeen Härkätie -sivusto](#))

Hämeen alueelta on löydettävissä paljon esihistoriaa. Hämmäläisessä maisemassa linnavuoret muodostavat tiheän keskittymän, pienempiä hämmäläisiä erityispiirteitä ovat miekanhiontakivet ja lukuisat kuppikivet. Linnavuoret ovat korkean mäen tai harjun päälle rakennettuja muinaisia puolustusvarustuksia. Kuppikivet puolestaan ovat maakiviä, joihin on koverrettu pyöreitä matalia kuoppia. Niiden alkuperäinen käyttötarkoitus on liittynyt hedelmällisyys- ja teurastusriittien ohella vainajien muistamiseen. Hämeestä tunnetaan noin neljäsataa kiinteää muinaisjäännöstä. Myös viikinkiaika kiinnostaa monia. Noin vuonna 1050 viikingit nousivat Kokemäenjokea pitkin Nokialle ja aina Hämeeseen saakka. ([Hämeen maakunnallinen kulttuuriympäristösivusto](#))

Kaikki Suomen raukit eli tatinmuotoiset, veden muovaamat kivihaarvinaisuudet, ovat syntyneet jääkauden jälkeisenä aikana. Niitä on viime vuosina löydetty myös Lammilla sijaitsevan Nerosjärven Kakarlahden alueelta. (Kejonen 2010, 11.) Monet esihistoriaan liittyvät aiheet sopivat myös Luonto ja ympäristö -luokkaan.

Hämeenlinnan kaupungin museoihin kuuluvat kuviossa mainituista Historiallinen museo, Vankilamuseo, Sibeliuksen syntymäkotina ja Palanderin talo. Sähkötalo Elektra, Puhelinmuseo, Suomen Tykistömuseo ja Hattulassa sijaitseva Panssarimuseo ovat yksityisiä museoita.

Haastateltavat miettivät useita mielenkiintoisia teemoja, joiden pohjalta olisi mahdollista tarkastella kaupungin historiaa. Hämeenlinna tunnetaan erityisesti säveltäjä Jean Sibeliuksen synnyinkaupunkina, mutta kaupungista on lähtöisin monia muitakin tunnettuja suomalaisia kuten esimerkiksi presidentti J.K. Paasikivi, runoilija Eino Leino ja näyttelijä Tauno Palo.

Haastateltavat pohtivat mm. seuraavia teemoja:

Tämä 1800-luvun loppu on hyvin mielenkiintoista aikaa, kun tästä tuli tällainen suomenkielisen sivistyksen sisämaassa yksi keskipiste. Siihen liittyy tietysti just Sibelius ja muitakin. Täällä oli vilkasta kulttuurin ja taiteiden harrastamista.

Sitten sellainen musiikin Hämeenlinna tosi kiinnostava. Sitä on täällä harrastettu pitkään. Nykyisin taas on hyviä mahdollisuuksia siihen. On Verkatehdas rakennettu. Ja onhan täällä muitakin näitä merkkihenkilöitä. On Paasikiviä, Eino Leino ja sitten Tauno Palo, Irwin Goodmania, Markku Veijalaista ja Frediä ja ties mitä. Aika paljon täältä on lähtenyt, sittemmin kuuluisuuteen päässeitä henkilöitä.

Kun ajattelee, että Suomessa on kaksi virallista olympiakaupunkia. Mitä tuntuu tai jonkin verran arvostetaan, kun olympia-areenaa tuolla kunnostettu viime vuosina ja Ahvenistoa, ja kyltitetty, mutta yleisesti ottaen olen aina hämmästynyt sitä, että paikkakuntalaiset ei kauheesti arvosta. Nykyaikaisia olympiakisoja kun ajattelee, niin niitä kaupunkeja on vain pari-kolmekymmentä. 5-ottelu ja maahockey täällä. Ja mielenkiintoisia asioita seura. Täällähän on ollut maahockeyjoukkue näihin päiviin asti. Tiettyjä asioita välitetty sieltä historiasta. Ja nyky-aikainen 5-ottelu siitä armeijataustasta.

Onhan panssariprikaati meillä, että on se sellaista erilaista kuin jossain muualla. Täällä ne menee tuossa tiellä ihan normaalisti.

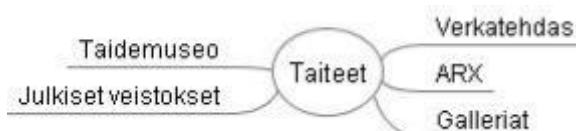
Hauhoon liittyy merkittävällä tavalla täysihoitolatoiminta. Esimerkiksi Ilorannan maatilalla käy edelleen perheitä, joiden isovanhemmat jo aikoinaan viettivät siellä kesäänsä. Ilorannassa toiminta käynnistyi 1930-luvulla Niskavuori-elokuvien kuvausryhmille järjestetyistä ruokailuista. ([Ilorannan maatilalla kotisivut](#))

Jos ajattelee vielä näitä ympäristökuntia, ihan mielenkiintoisia piirteitä löytyy, kuten täysihoitolaperinne. Niitä on ollut valtava määrä Hauholla. Yhdellä mökillä isäntä kertoi, että oli ollut siellä, ihan niillä kulmilla, 11 täysihoitolaa. Ollut oikein merkittävä työllistäjä.

Kyllä, heillä (Ilorannan maatila) asiakaskuntana on jo neljännessä sukupolvessa pääkaupunkiseudun perheitä. He tulee tavallaan niin kuin mummulaan. Ne haluaa tulla tietyllä viikolla ja haluaa tietyn huoneen, koska ne on lapsena olleet. .. Ja tapa, jolla siellä tehdään on, yrittäjäpariskunta on satasella mukana kaikessa. Yksi teema on viikinkiäika, he on tuotteistanut paljon, siellä on naisten ja miesten viikonloppuja. Sitten on kekri, minäkin olen mennyt sinne ja mut on puettu piaksi.

Taiteet

Kuvio 8. Taiteeseen liittyvät kohteet.

Verkatehtaan osalta haastatteluissa mainittiin erityisesti konsertit. Verkatehtaalla toimii myös oppilailta pari mainintaa saanut lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX. Siellä lapset ja nuoret voivat osallistua työpajoihin, näyttelyihin, tapahtumiin ja moniin muihin toiminnan muotoihin. Galleria ARX puolestaan esittelee nykytaiteen omituisimmat ja hauskimmat uutuuudet. ([Arxin kotisivut](#))

Taidemuseon kotisivuilta löytyy linkit julkisiin veistoksiin, muistolaattoihin ja muistokiviin. Hämeenlinnan keskustassa ja sen liepeillä on 32 ulkoveistosta, monumenttia, historiallista muistomerkkiä ja ympäristötaiteen teosta. Muistolaattoja, -tauluja ja -reliefejä sekä muistokiviä löytyy yhteensä yli 80. ([Taidemuseon kotisivut](#))

Gallerioista haastatteluissa maininnan saivat GalleriaKONE ja Galleria Lunnikivi. GalleriaKONE esittelee nykytaidetta ja sen yhteydessä toimii myös taidelainaamo. Stone Galleria Lunnikivessä on esillä mineraaleja, kivilajeja, korukiviä, jalokiviä sekä malmi- ja teollisuusmineraaleja. Tiloissa on esillä myös hyönteisnäyttely. Kohde olisi sijoitettavissa myös luokkaan Luonto ja ympäristö. ([GalleriaKONEen kotisivut](#); [Stone Galleria Lunnikiven kotisivut](#))

Haastatteluista ja kyselystä nousi esille vain vähän aiheita, jotka voidaan sijoittaa luokkaan Taiteet. Se sopii silti luokkana virtuaalipolkuun, koska monet ovat kiinnostuneita taiteesta. Luokan alaisuuteen voidaan liittää esimerkiksi niin maalaustaide, tanssi kuin valokuvauskin. Vaihtoehtoisesti taiteet voidaan yhdistää johonkin toiseen aihealueeseen ja luoda esimerkiksi yhteinen Arkkitehtuuri ja taiteet -luokka.

Luonto ja ympäristö

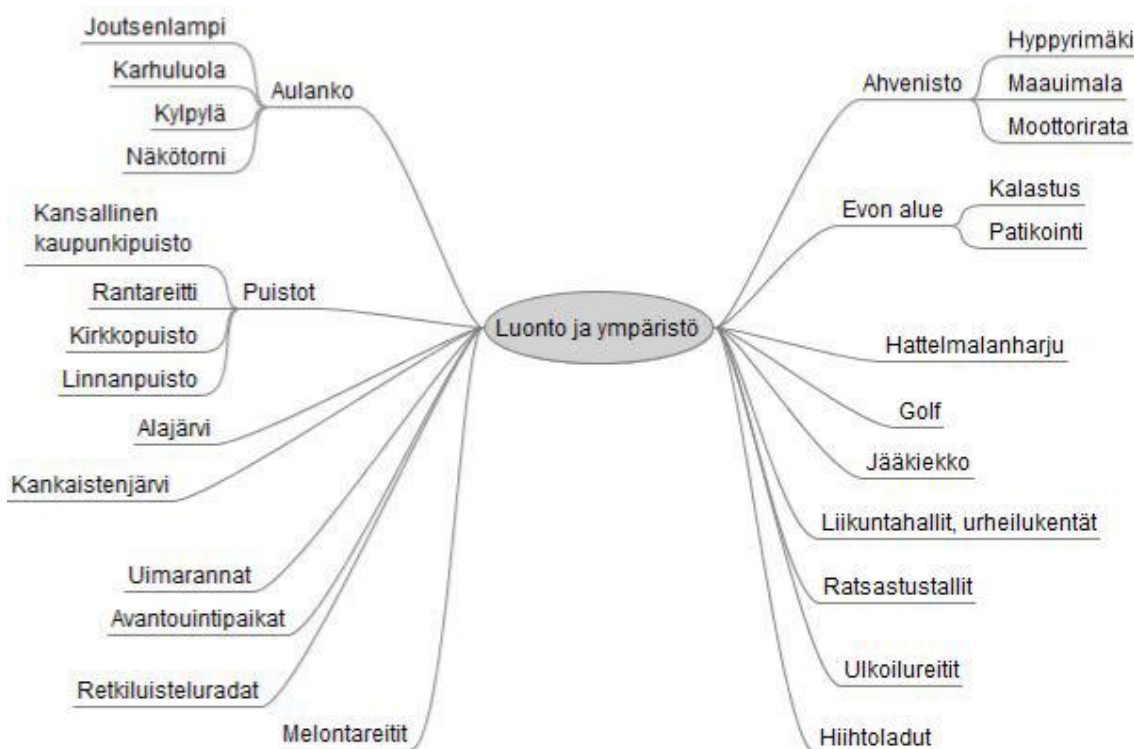
Nähtävyyскоhteiden kärjessä olleet Aulanko ja Ahvenisto saivat mainintoja myös luonnon ja liikunnan harrastamisen puolella. Aulangolla on laaja luonnonsuojelualue sekä harrastus- ja ulkoilualue, upea puisto ja useita historiallisia rakennuksia. Ahvenistolla on monipuolinen ulkoilualue ja sen harjualue muodostaa ainutlaatuisen luontokokonaisuuden. Ahvenistolla sijaitseva urheilu- ja ulkoilukeskus rakennettiin Helsingin olympiakisoja 1952 varten. Maa-uimailan kunnostamisesta on muodostunut kaupungissa lähes iäisyyskysymys. Maa-uimailan vedellä kaupungin ympäristölautakunnan luvalla 5-10 kertaa vuodessa erilaisia tapahtumia varten, mutta sen käyttö yleisöuineissa ei ole sallittua. Ahvenisto on tunnettu myös 1967 avatusta moottoriradastaan. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Ulkoilu- ja virkistysalueet](#))

Mä tykkään tosi paljon Aulangosta, siitä rantareitistä. Tärkeä harrastuspaikka. Ehkä yksi syy siihen, että Hämeenlinnassa viihtyy.

Puistot ja rantareitti saivat paljon mainintoja. Oppilaskyselyssä korostuivat Kirkkopuisto ja Linnanpuisto, jotka ovat nuorille enemmänkin tapaamispaikkoja kuin ulkoilualueita. Evon

alue tuotiin esiin erityisesti matkailualan puolelta. Evo on yksi Etelä-Suomen suurimmista metsäalueista. Se koostuu valtion retkeilyalueesta ja luonnonsuojelualueista sekä Hämeen ammattikorkeakoulun opetusmetsästä ja Hämeenlinnan kaupungin ulkoilualueesta. (Luontoon.fi -verkkopalvelu)

Kuvio 9. Luontoon ja ympäristöön liittyvät kohteet ja liikuntamahdollisuudet.

Erityisesti opettajat korostivat Hämeenlinnan hyviä ja monipuolisia ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia. Golf mainittiin alueen matkailulle merkittävänä osa-alueena Hämeen Matkailussa ja se sai muutaman maininnan myös matkailuneuvonnan ja opettajien puolelta. Jääkiekko sai mainintoja opettajilta ja oppilailta.

Jos mun ystävät, vieraani on ollenkaan golf-henkisiä, niin sittenhän kierretään tietysti golfkenttiä, koska niitä on niin tajuttomasti. Ne on musta kanssa yksi semmoinen merkittävä asia. Tässä on 5-6 kenttää. Tunnetaan nimellä Tiilaakso.

Luonto ja ympäristö -luokkaan on tässä sijoitettu myös liikuntaan liittyvät asiat. Mikäli nämä halutaan pitää samassa luokassa, luokan nimenä voisi olla esimerkiksi Luonto ja liikunta tai Luonto ja vapaa-aika. Liikunta on yksi tämän päivän kasvavista vapaa-ajan käytön muodoista ja sai myös tässä tutkimuksessa erityisesti opettajilta ja oppilailta useita mainintoja. (Suositukset liikunnan edistämiseksi kunnissa, 7.) Myös oman Liikunta ja urheilu -luokan luominen olisi mahdollista.

Tapahtumat

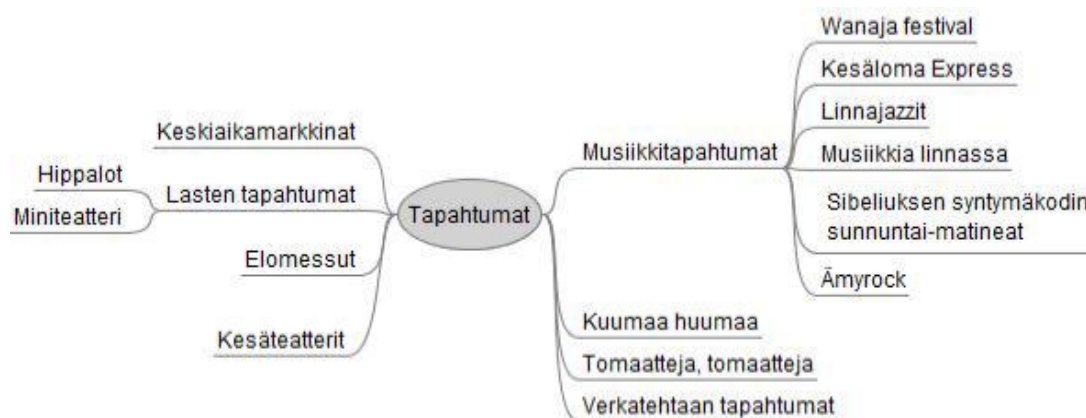
Tapahtumista haastattelujen perusteella suosituin on Keskiaikamarkkinat. Vuosittain järjestetyt markkinat ovat Suomen toiseksi suurin keskiaikatapahtuma Turun jälkeen. Hämeenlinnassa on myös monia suosittuja musiikkitapahtumia, ja nuorten vastauksissa kärkeen kipusi-

kin Wanaja festival. Linnanpuistossa on järjestetty tätä rockfestivaalia vuodesta 2004 alkaen. ([Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut, Kulttuuri, Tapahtumat](#))

Wanajafestarit on nuoremmille, Ämyrock taas vanhoille konnille ja Keskiakamarkkinat siihen teemaan ihastuneille.

Keskiakamarkkinat. Se on niin erityyppinen juttu. Täällä on paljon musiikkijuttuja. Ite käyn aina Elomessuilla. Tapahtumiin lasken kyllä kesäteatterit, ne on aivan ihania.

Kuvio 10. Keskeiset tapahtumat.

Tomaatteja, tomaatteja - stand up -festivaali on noussut nopeasti suosituksi. Elomessut puolestaan kiinnostavat erityisesti paikallisia. Lisäksi Hämeen alueen kesäteatterit saivat osakseen kehuja. Myös Verkatehtaalla on monia tapahtumia ja sen merkityksen kaupungin kulttuurielämälle uskotaan olevan edelleen nousussa.

Verkatehdas on kaupungin keskustassa sijaitseva uusi kulttuuri- ja kongressikeskus, joka syntyi vanhan tehtaan muodostamiin puitteisiin 2007. Siellä on yli 700-paikkainen musiikki- ja kongressisali, kokouskeskus ja ravintola. Verkatehtaalla toimii myös elokuvakeskus Bio Rex, Hämeenlinnan kaupungin teatteri, Taidemuseo, Ars-Häme, Sibelius-opisto, Vanajaveden Opisto sekä Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX.

Palvelut

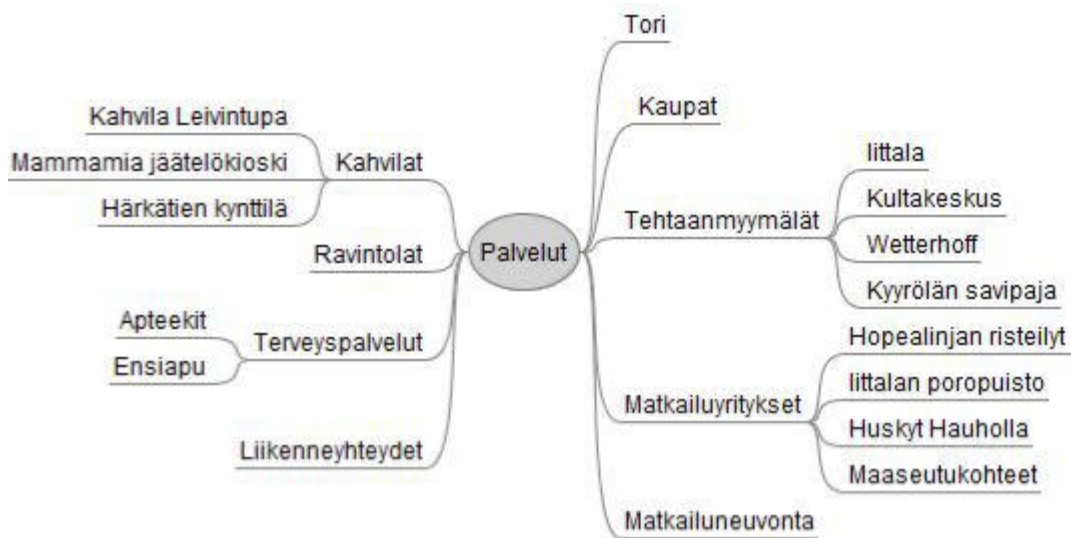
Vastaajat kokivat paikkoja ja tapahtumia vaikeammaksi keksiä, mitä palveluja he halusivat kaupungista tuoda esille. Haastateltavat yrittivät miettiä erityisesti palveluja, joita kaupungissa vierailevat tarvitsisivat.

Paha kysymys. Palvelut on niin laaja. Ehkä liikenneyhteydet. Ei nyt kyllä tule. Miksei nyt nää ravitsemuspalvelut.

Vaikee nostaa mitään yksittäistä esille. Meillä on paljon kivoja paikkoja, jonne voi vieraita viedä.

Palveluista tuotiin niin paikallisten kuin matkailijoidenkin kannalta esille erityisesti kahvila- ja ravintolapalveluiden sekä kauppojen löytämisen tärkeys. Näiden jälkeen hajonta oli suurta ja monet mainituista palveluista saivat vain yksittäisiä mainintoja. Matkailijat voivat esimerkiksi tarvita tietoja liikenneyhteyksistä sekä matkailuneuvonnan, ensiavun ja apteekkien sijainneista.

Kuvio 11. Keskeiset palvelut.

Matkailualan vastauksissa palveluista nousivat esiin matkailualan yritykset ja ostosmahdollisuudet, erityisesti tehtaanmyymälät. Moni kehui Iittalan poropuistoa. Myös Ilorannan maatala -matkailukohdetta Hauholla pidettiin viehättävänä paikkana.

Eriyisesti Hämeen Matkailusta korostettiin matkailijoita kiinnostavia ostoskohteita kuten Wetterhoffin ja Kultakeskuksen myymälöitä. Organisaatiossa suunnitellaan ryhmille valmiita retkipaketteja, joissa nähtävyyden lisäksi huomioidaan ostosmahdollisuudet.

Tehtaanmyymälöiden lisäksi tuotiin esiin myös pienempiä yrityksiä. Näillä yrityksillä on usein monenlaista liiketoimintaa.

Täällä on hirveesti kaikkia ihania pieniä kohteita... mä en itse ole käynyt Härkätien kynttilässä, mutta mä oon kuullut siitä niin paljon juttuja.

Toki mun mielenkiinnon herätti tämä Kahvila Leivintupa Metsänkylän navetta, se on muistaakseni sunnuntaisin auki ja ne tekee pannaria siellä ja se on kuulemma aivan törkeän hyvää.

Palveluiden jaottelussa on useita erilaisia mahdollisuuksia. Alustavien tulosten jälkeen projektin työntekijät esimerkiksi ideoivat eläinteeman, johon kuuluisivat monesti mainitut porot ja huskyt. Metsänkylän navetassa puolestaan voi nähdä alpakoita. Samassa paikassa toimii myös suosittu Kahvila Leivintupa. Toiminnan päätarkoitus siellä on vanhojen rakennustarvikkeiden myynti. ([Metsänkylän navetan kotisivut](#))

5. Yhteenveto

Kulttuuri ja historia kiinnostavat nykyisin yhä useampia ihmisiä. Hämeenlinnan virtuaalinen kulttuuripolku tarjoaa jokaiselle Hämeen alueesta kiinnostuneelle mahdollisuuden osallistua kulttuurityöhön ja tuoda omia ajatuksiaan esille. Yhdessä Häme-Wikin kanssa se muodostaa myös uudenlaisen tavan tehdä kotiseututyötä. Hankkeen vetovastuu on Hämeenlinnan kaupunginkirjastolla, mutta virtuaalipolun ideointiin on osallistunut myös muita kaupungin kulttuuritoimijoita.

Tutkimuksella pyrittiin avustamaan kirjastoa virtuaalipolun kehittämistyössä. Haastatteluiden ja webropol-kyselyn avulla selvitettiin, mistä paikoista, tapahtumista tai palveluista virtuaalipolun potentiaaliset käyttäjät ovat kiinnostuneita ja mistä aiheista he haluaisivat tietoa. Samalla selvitettiin sitä, onko potentiaalisilla käyttäjillä kiinnostusta ja valmiuksia sosiaalisen median ja mobiililaitteiden käyttämiseen. Tutkimus kohdistettiin opetus- ja matkailualaan; opettajiin, oppilaisiin ja matkailualan työntekijöihin. Tutkimukseen osallistui Hämeenlinnan Yhteiskoulun lukion ja Tavastian ammatillisen koulutuskeskuksen opettajia ja opilaita sekä kaupungin matkailuneuvonnan ja Hämeen Matkailun työntekijöitä.

Haastatteluissa Hämeenlinna nähtiin vehreänä puistojen kaupunkina, viihtyisanä paikkana asua ja elää. Kohteista suosituimmiksi nousivat Hämeen linna, Aulanko, Ahvenisto ja Verkatehdas. Myös alueen monet kirkot, kartanot ja museot olivat suosittuja. Kohteet olivat pääasiassa samoja, joita kaupungin kulttuuristrategia *Hyvä arki kasvaa kulttuurista 2012* mainitsee. Merkittävimpänä poikkeuksena tästä oli Ahvenisto, joka haastatteluissa koettiin alueeksi, jota kaupungissa ei ole riittävästi osattu hyödyntää. Monet korostivat alueen ainutlaatuisuutta siellä 1952 järjestettyjen olympiakisojen takia. Erikoisina kohteina mainittiin myös luontomatkailu Evolla, sähkömuseo Elektra, pienet käsityöläisyrietykset/ kahvilat sekä litalan poropuisto ja huskyajelut Hauholla. Erityisesti poropuisto nähtiin mukavana uutuuksena ja lapsiperheille sopivana kohteena.

Aineistossa korostuivat historiaan ja luontoon liittyvät aiheet. Kaupungin historiasta on löydettävissä monia mielenkiintoisia teemoja kuten esimerkiksi Hämeenlinna varuskuntakaupunkina, Hämeenlinna olympiakaupunkina, musiikin Hämeenlinna ja Hauho täysihoitolapitäjänä. Hämeen alueeseen liittyy myös monia merkittäviä esihistoriallisia löytöjä. Laajojen teemojen rakentaminen poluksi vaatii aikaa ja ne sopisivatkin hyvin toteutettavaksi projektina jonkun yhteistyökumppanin kanssa.

Tapahtumista tärkein on Keskiaikamarkkinat. Seuraavaksi eniten mainintoja saivat kaupungin monet musiikkitapahtumat. Hämeenlinna on tunnettu myös lasten tapahtumistaan ja Verkatehdas on tapahtumien järjestäjänä noussut koko ajan yhä merkittävämmäksi. Vaikeimmaksi vastaajat kokivat palveluiden nimeämisen. Näissä korostuivat erityisesti ostomahdollisuudet, ravintolapalvelut ja matkailualan yritykset.

Tutkimuksessa esiin nousseet kohteet ja teemat sopivat hyvin virtuaalipolulle suunniteltuun luokitukseen: arkkitehtuuri, historia, kirjallisuus, taiteet, luonto ja ympäristö, palvelut, seikkailu ja tapahtumat. Erillisen liikunta-luokan luomista puoltaisi se, että monet haastateltavat näkivät kaupungin hyvänä puolena erityisesti sen monipuoliset ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet. Lisäksi esimerkiksi arkkitehtuuri ja taiteet voidaan tarvittaessa yhdistää samaan luokkaan. Kaupungin kulttuuritoimijat ja yksittäiset henkilöt voivat myös omalla toiminnallaan ja aktiivisuudellaan vaikuttaa luokkien painotuksiin ja mahdollisiin muutoksiin.

Matkailualalla kohde- ja tapahtumatiedot kerätään suoraan järjestäjiltä. Sekä kaupungin matkailuneuvonta että Hämeen matkailu ovat siirtymässä yhä enemmän sähköisiin järjestelmiin. Yksittäiset matkailijat ja ryhmämatkojen organisoijat ottavat kuitenkin edelleen usein yhteyttä puhelimitse. Matkailuneuvonnan palveluja käyttävät paljon myös paikalliset. Tieto-

jen jatkuva tarkistaminen on matkailualalla arkipäivää, mutta nykyisiin sähköisiin järjestelmiin oltiin tyytyväisiä.

Matkailualan työtehtäviin kuuluu kerätä tietoja kaupungin kohteista ja tapahtumista. Matkailualan opinnoissa Tavastialla tarvitaan myös paljon tietoja alueen historiasta ja nähtävyyksistä. Lukion opettajat tarvitsevat Hämeenlinnaan liittyviä tietoja opetuksessaan oppiaineesta riippuen jonkin verran. Tutkimukseen osallistui matemaattisten aineiden ja kielten opettajia, jotka tarvitsevat opetuksessaan näitä tietoja vain vähän. Oppilaiden osalta sekä Tavastian että lukion oppilaat kertoivat viimeksi etsineensä tietoja erityisesti kaupungin historiasta. Lisäksi he olivat etsineet tietoja eri reiteistä, tapahtumista sekä liikunta- ja koulutusmahdollisuuksista. Sekä opettajat että oppilaat etsivät tietoja ensisijaisesti internetin kautta, erityisesti hyödynnettiin Googlea, Wikipediaa ja kaupungin verkkosivuja.

Opettajat ja matkailualan työntekijät kokivat sosiaalisen median hyvin ajankohtaiseksi aiheeksi. Yhteiskoulun lukio oli tarttunut asiaan osallistumalla AVO-koulutukseen ja Tavastialla oli käynnissä projekti, jossa sosiaalisen median käyttöä opetuksessa pyritään selvittämään tarkemmin. Matkailuneuvonnalle puolestaan HAMK:n opiskelija valmisteli opinnäytettä sosiaalisen median hyödyntämisestä matkailussa.

Opettajat olivat kokeilleet monia sosiaalisen median välineitä, mutta vain muutamien käytöstä oli muodostunut aktiivista. AVO-koulutuksen myötä lukion opettajat olivat ottaneet sosiaalista mediaa opetukseen mukaan Tavastian opettajia enemmän. Lukion opettajista neljä oli käyttänyt opetuksessa jotain sosiaalisen median välinettä ja aineistoja oli tuotettu hieman myös avoimeen verkkoon. Erityisesti yhteistyöprojekteissa ulkomaisten koulujen kanssa oli hyödynnetty wikikirjoittamista ja blogeja. Koulussa toimii myös Luovan yrittäjyyden linja, jonka opintoihin sisältyi erillinen sosiaalisen median kurssi.

Tavastialla aineistoa ei ollut tuotettu avoimeen verkkoon ja opettajista vain yksi kertoi hyödyntäneensä sosiaalista mediaa opetuksessa. Hän oli kokeillut Facebook-ryhmää ja käyttänyt YouTubea. Opettajat olivat kiinnostuneita kokeilemaan sosiaalista mediaa erityisesti työssä oppimisen ohjauksessa, mutta olivat odottavalla kannalla yhteisten pelisääntöjen suhteen.

Oppilaiden vastauksissa nämä lukion ja Tavastian väliset erot eivät näkyneet. Heidän mukaansa opetuksessa sosiaalisen median palveluista käytetään lähinnä Wikipediaa tiedonhakuun ja katsotaan joskus videoita YouTubesta. Heillä ei myös ollut erityisiä toiveita siitä, että sosiaalista mediaa hyödynnettäisiin enemmän opetuksessa.

Sosiaalinen media ei kuulunut opetuksen arkeen, mutta sen mahdollisuudet kiinnostivat opettajia ja sen käytön uskottiin lisääntyvän. Lukiossa sen nähtiin valmentavan oppilaita verkossa toimimiseen ja antavan eväitä myös jatko-opintojen suorittamiseen. Esteinä sosiaalisen median lisäämiselle nähtiin ajan riittämättömyys ja ongelmat laitteiden kanssa. Tavastialla sosiaalisen median hyödyt nähtiin keskustelujen lisäämisessä ja oppituntien elävöittämisessä, mutta toisaalta pelättiin oppilaiden keskittyvän verkossa muuhun kuin opiskeluun. Myös yksityisyyden suojaan liittyvät kysymykset mietityttivät opettajia.

Kaikille kohderyhmille Facebook oli palveluista tutuin, lukion opettajat mainitsivat lisäksi YouTuben, Ningin ja Flickrin, Tavastian opettajat puolestaan YouTuben, Delicious-palvelun ja Twitterin. Matkailualalla maininnan saivat Twitter ja MySpace. Silti matka sosiaalisen median laajempaan hyödyntämiseen ei välttämättä ole pitkä. Kohderyhmät olivat kokeilleet tai käyttivät sosiaalisen median palveluista sekä yhteisöllisiä palveluja että tiedon tuottamisen ja jakamisen palveluja.

Mobiilipalvelut eivät ole tehneet lopullista läpimurtoaan, mutta niiden käyttö on lisääntymässä. Tavastian opettajista jo neljä käytti internetiä matkapuhelimella ja kyselyyn vastanneista Tavastian ja lukion oppilaistakin kolmasosa. Puhelinta käytettiin pääasiassa tiedonhakuun, uutisten, sähköpostin ja Facebookin lukemiseen. Lukion opettajista kukaan ei hyö-

dyntänyt mobiilipalveluja, mutta he uskoivat tekevänsä niin tulevaisuudessa. Matkailualalla yksi haastatelluista käytti internetiä matkapuhelimella usein, kaksi joskus.

Tavastian opettajista neljällä oli puhelimessaan GPS-paikannin ja heistä kaksi käytti palvelua aktiivisesti. Lukion opettajista GPS-paikannin löytyi kahdelta, mutta vain toinen heistä oli käyttänyt sitä. Matkailualan työntekijöistä kenelläkään ei tällä hetkellä ollut GPS-paikanninta puhelimessaan. Oppilaiden osalta tämä löytyi hieman vajaalta kolmasosalta. Karttapalveluista Google Mapsin käyttö tietokoneen kautta kotona tai koulussa oli tuttua kaikille opettajille, oppilaista hieman yli puolet oli käyttänyt palvelua. Matkailualalla Google Maps oli kiinteän yhteyden kautta käytettynä tuttua kaikille, mutta työssään sitä oli käyttänyt vain puolet.

Virtuaalipolku ja Häme-Wiki kiinnostivat sekä opettajia että matkailualan työntekijöitä. Kukaan opettajista ei ollut vielä hyödyntänyt Häme-Wikiä opetuksessa, mutta tiedon tuottamista palveluun pidettiin mahdollisena. Matkailualalla oli jo etsitty tietoja Häme-Wikistä. Virtuaalipolkua sekä lukion että Tavastian opettajat pitivät hyvänä ideana esitellä kaupungin historiaa ja nähtävyyksiä ja lisätä paikallistuntemusta. Palveluun tutustumista sekä fyysisesti että verkon kautta pidettiin mahdollisena. Arveltiin myös, että oppilaita matkapuhelimien hyödyntäminen poluilla kulkiessa kiinnostaisi. Eräs opettajista tiedusteli myös mahdollisuutta lainata puhelimia tarvittaessa kirjastosta.

Lukion opettajat näkivät suurimpana esteenä virtuaalipolun käytölle jatkuvan aikapulan ja lukion tiiviit oppisisällöt, joissa ei ole tilaa ylimääräiselle toiminnalle. Jotta palvelua voitaisiin hyödyntää opetuksessa, sen sisältöjen tulisi nivoutua täysin kurssien sisältöihin. Eräänä mahdollisuutena nähtiin se, että polkuja suunnittelemassa olisi lukion opettajia tai joku, joka tuntee hyvin lukion kurssisisällöt. Ehdotettiin, että palveluun rakennettaisiin "Lukion kulttuuripolku" -kurssi, joka sisältäisi valinnaisia tehtäviä ja tutustumiskäyntejä. Tuotiin esille myös ajatus yhteistyöstä, jossa kirjasto tilaisi koululta jonkun polun projektina.

Tavastialla virtuaalipolku nähtiin mahdollisuutena elävöittää oppitunteja ja motivoida oppilaita. Erityisen kiinnostuneita palvelusta oltiin matkailualalla. Haastateltavat jäivät miettimään mahdollisuutta tuottaa sinne aineistoa heti tulevana lukuvuonna jonkun opetukseen liittyvän projektin puitteissa. Virtuaalipolun uskottiin sopivan myös yhteistyöhön eri oppiaineiden kesken. Opetus koulutuskeskuksessa on käytännönläheistä ja myös opetussuunnitelmat antavat mahdollisuuksia joustoon.

Tutkimuksella saatiin selville, että virtuaalipolku kiinnostaa potentiaalisia käyttäjiä ja kirjastolla on edellytyksiä löytää palvelulle sekä käyttäjiä että sisällöntuottajia. Haastateltavat pystyivät hienosti ideoimaan erilaisia polkuja, vaikka eivät vielä edes nähneet palvelua. Yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen, palvelun markkinoiminen ja sen toiminnan vakiinnuttaminen eivät kuitenkaan tapahdu hetkessä. Koulujen osalta yhteistyö voisi todennäköisemmin ensimmäisenä alkaa Tavastian kanssa, koska matkailualan opiskelijat tuottavat opinnoissaan aineistoja Hämeenlinnan nähtävyyksistä. Myös lukion puolella yhteistyömahdollisuuksista kannattaa neuvotella.

Sosiaalisen median hyödyntäminen on melko uutta sekä opetus- että matkailualalle ja tällä hetkellä eletään eräänlaista murrosvaihetta. Kirjasto voi tarjota opastusta ja koulutusta sosiaalisen median ja virtuaalipolun käyttöön ja löytää sitä kautta yhteistyökumppaneita myös sisältöjen tuotantoon. Samalla tavalla yhteistyötä on mahdollista rakentaa eri kulttuuri-toimijoiden kanssa. Virtuaalipolku aktivoi kaikkia Hämeen alueesta kiinnostuneita osallistumaan kulttuuriryöhyön ja sopii myös kaupungin kulttuuristrategian visioon erittäin hyvin. Palvelulla on hyvät edellytykset menestyä ja tuoda Hämeenlinnan kaupunkia ja sen kulttuurielämää näkyvästi esille.

LÄHTEET

- Avoimet verkostot oppimiseen (AVO) <http://www.eoppimiskeskus.fi/avo> [Viitattu 28.6.2010.]
- Espoon kulttuuri- ja liikuntapolku <http://www.espoo.fi/kulps> [Viitattu 10.6.2010.]
- Evon retkeilyalue <http://www.luontoon.fi/evo> [Viitattu 10.6.2010.]
- Hauhon vanha raitti <http://www.wanharaitti.fi> [Viitattu 15.7.2010.]
- Heikkilä, Tuija, Sosiaalisessa mediassa kirjastolaiset viestivät keskenään. Kirjastolehden verkkoartikkeli 31.5.2010. <http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/lehti/extrat>. [Viitattu 29.7.2010.]
- Hintikka, Kari, Sosiaalinen media aktivoivan oppimisen välineenä -hankeraportti 2008. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://kans.jyu.fi/aineistot/raportit/JY-Sosiaalinen-media-2008-loppuraportti.pdf>. [Viitattu 10.6.2010.]
- Holmberg, Kim, Huvila, Isto, Kronqvist-Berg, Maria, Nivakoski, Outi ja Widén-Wulff, Gunnilla, Kirjasto 2.0. Muuttuva osallistumisen kulttuuri. BTJ, Helsinki 2009.
- Hyvinkään kulttuuripolku <http://www.hyvinkaa.fi/Kulttuuri-ja-vapaa-aika/Kulttuuripolku> [Viitattu 7.6.2010.]
- Hyvä arki kasvaa kulttuurista. Hämeenlinnan kaupungin kulttuuristrategia 2012. <http://www.hameenlinna.fi/pages/5326/Kulttuuristrategia.pdf>. [Viitattu 15.7.2010.]
- Hyysalo, Sampsa, Käyttäjätieto ja käyttäjätutkimuksen menetelmät. Edita Publishing Oy. Helsinki 2006.
- Hämeen härkätie <http://www.harkatie.net> [Viitattu 15.7.2010.]
- Hämeen maakunnallinen kulttuuriympäristösivusto <http://www.hameenliitto.fi/kuppikivi> [Viitattu 15.7.2010.]
- Hämeen ulkoilukartta <http://www.luontoonhame.fi/hame> [Viitattu 10.6.2010.]
- Hämeenlinnan kaupungin verkkosivut <http://www.hameenlinna.fi> [Viitattu 15.7.2010.]
- Hämeenlinnan kaupunginkirjaston verkkosivut <http://www.hameenlinna.fi/kirjasto> [Viitattu 10.6.2010.]
- Hämeenlinnan Taidemuseo, Hämeenlinnan keskustan julkiset veistokset, muistomerkit ja muistolaatat <http://www.hameenlinna.fi/Kulttuuri/Museot/Taidemuseo/Julkinen>. [Viitattu 23.7.2010.]
- Hämeenlinnan virtuaalisen kulttuuripolun esittely Häme-Wikissä http://www.hamewiki.fi/wiki/H%C3%A4meenlinnan_virtuaalinen_kulttuuripolku [Viitattu 15.7.2010.]
- Ilorannan maatila <http://www.iloranta.fi> [Viitattu 23.7.2010.]
- Kejonen, Aimo, Missä Suomen raukit luuraavat? Geologi-lehden artikkeli 01/2010. Saatavissa: <http://www.geologinenseura.fi/geologi-lehti/1-2010/kejonen.pdf>. [Viitattu 15.7.2010.]
- Kirjastolaki 4.12.1998/904. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980904> [Viitattu 20.8.2010.]
- Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntakehittäminen. Valmisteluryhmän väliraportti. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. 2010. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/Liitteet/tietoyhteiskuntakehittaminen.pdf>. [Viitattu 28.6.2010.]
- Kuopion kulttuuripolku <http://www.kulttuurikasvatus.kuopio.fi/kuopion-koulut-liikkeelle> [Viitattu 10.6.2010.]
- Lietsala, Katri & Sirkkunen, Esa, Social Media: Introduction to the tools and processes of participatory economy. Hypermedialaboratorio, Tampereen yliopisto 2008. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/tup/978-951-44-7320-3.pdf>. [Viitattu 10.6.2010.]

- Matkailun edistämiskeskuksen matkailusivusto www.visitfinland.com [Viitattu 14.7.2010.]
- Matkailun sosiaalisen median ABC www.matkailumarkkinointi.info [Viitattu 14.7.2010.]
- Mikkelin kulttuuripolku <http://www.mikkelin kulttuuripolku.fi> [Viitattu 7.6.2010.]
- Mion verkkosivut, GPS-sovellukset http://eu.mio.com/fi_fi [Viitattu 5.5.2010]
- Museoviraston lausunto Ahveniston alueesta. <http://www.nba.fi/fi/lausuntotie3404> [Viitattu 14.7.2010.]
- Opetushallitus, Oppimisympäristöhankkeiden kuvaukset http://www.oph.fi/oppimisymparistohankkeet_2009 [Viitattu 14.7.2010.]
- Pohjavirta, Hillervo, Sundström-Pullinen, Marja ja Wickman-Viitala, Tiina, Sosiaalisen median käyttö opetuksessa – kokemuksia opettajien ja opiskelijoiden valmiuksista. Opettajankoulutuksen kehittämishanke. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Tampereen ammattikorkeakoulu 2009. Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/8033/Pohjavirta_Sundstr%C3%83%C2%B6m-Pullinen_Wickman-Viitala.pdf?sequence=2. [Viitattu 3.6.2010.]
- Ristolainen, Katja, Matkailu- ja kulttuurikohteiden mobiilipalvelut. Soveltuvuus itäsuomalaisiin kulttuurihistoriallisiin kohteisiin. Joensuun yliopisto. Matkailualan opetus- ja tutkimuslaitos. Saimaan laivaston vanavedessä -hanke (2007). Saatavissa: http://mot.joensuu.fi/media/download_gallery/Matkailu-%20ja%20kulttuurikohteiden%20mobiilipalvelut.pdf. [Viitattu 10.6.2010.]
- Saraste, Maija, Millainen voisi olla hämeenlinnalainen kulttuuripolku – kooste ideapalaverista 16.10.2009. (Aineisto tekijän hallussa.)
- Saraste, Maija, Hämeenlinnan virtuaalinen kulttuuripolku. Esitys Hämeenlinnan kulttuuritiimissä 13.4.2010. (Aineisto tekijän hallussa.)
- Selvitys opettajille suunnattujen verkkopalvelujen ja -resurssien käyttöasteesta. (Vopeverkosto 2009.) Saatavissa: <http://www.kotu oulu.fi/ede/docs/rapvope.pdf>. [Viitattu 4.6.2010.]
- Sosiaalisen median määritelmä Wikipediassa http://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalinen_media [Viitattu 5.5.2010.]
- Suositukset liikunnan edistämiseksi kunnissa. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2010:3. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1087418&name=DLFE-11817.pdf. [Viitattu 20.8.2010.]
- Sähköpostikysely, Hämeenlinnan kaupunginkirjaston informaattikko Jaana Käki, 29.6.2010.
- Tampereen kulttuuriraitit <http://www.tampere.fi/kulttuurijamuseot/kulttuuripalvelut/kaupunginosat/raitit.html> [Viitattu 10.6.2010.]
- Tarinoiden Helsinki <http://www.tarinoidenhelsinki.fi> [Viitattu 7.6.2010.]
- Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt, ESR-projektihakemus. Diaarinumero LLH-2008-00263/Ha-7.
- Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt <http://tytkouluttaa.uta.fi/tts> [Viitattu 13.8.2010.]
- Toikko, Timo ja Rantanen, Teemu, Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämissuunnitelmaan, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press. Tampere 2009.
- Turun digitaalinen kulttuuripääkaupunki <http://www.live2011.com> [Viitattu 7.6.2010.]
- Turun kulttuuripolku <http://www.kulttuuripolku.fi> [Viitattu 7.6.2010.]
- Yleisten kirjastojen neuvoston strategia 2010-2015. <http://wiki.kirjastot.fi/index.php/YKN-strategia>. [Viitattu 13.7.2010.]

Haastattelut

Hämeenlinnaisten opettajien ja matkailualan työntekijöiden haastattelut tehty aikavälillä 4.5.- 22.6.2010. (Aineisto tekijän hallussa.)

Lisäaineistoa

Hirsjärvi, Sirkka ja Hurme, Helena, Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki 2009.

Hyysalo, Sampsa, Käyttäjä tuotekehityksessä. Tieto, tutkimus, menetelmät. Taideteollinen korkeakoulu. Helsinki 2009. Saatavissa: <https://www.taik.fi/kirjakauppa/images/bfee4ec00950ec8aaf7f96538f668055.pdf>

Härmälä, Martin, Arvon yhteistuottaminen sosiaalisen median palveluissa? Miksi olla Neuvonantaja? Pro gradu. Johtamistieteiden laitos, yrityksen taloustiede, markkinointi. Tampereen yliopisto 2009.

Kulttuurituotanto: kehykset, käytäntö ja prosessit. Toimittaneet Maarit Grahn ja Maunu Häyrynen. Turun yliopiston Kulttuurintuotannon ja maisemantutkimuksen laitos. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki 2009.

Mäkinen, Mikael, Yleisöosallisuus sosiaalisessa mediassa yrityksen arvon luojana. Pro gradu. Johtamistieteiden laitos, yrityksen taloustiede, markkinointi. Tampereen yliopisto 2010.

Repo, Petteri, Hyvönen, Kaarina ja Saastamoinen, Mika, Mobiilin matkailublogin käyttäjälähtöinen kehittäminen. Teoksessa Innovaatioiden kotiutuminen. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2006. Toimittanut P. Repo, I. Koskinen & H. Grönman. Kuluttajatutkimuskeskus. Helsinki 2006. Saatavissa: http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/4982/2_3_Repo_Hyvonen_Saastamoinen.pdf

Liitteet

Liite 1

Saatekirje ja kysymykset opettajille.

Hämeenlinnan kaupunki / Tampereen yliopisto

Tiedon ja kulttuurin avoin oppimisympäristö

05/2010

Hämeenlinnan kaupunginkirjasto on mukana valtakunnallisessa ESR-rahoitteisessa Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt (TTS) –hankkeessa omalla Tiedon ja kulttuurin avoin oppimisympäristö –projektillaan. Tähän kuuluvat mm. Häme-Wiki, kirjastoon toteutettu editointitila sekä virtuaalinen kulttuuripolku. Tavoitteena on kehittää kirjastopalveluja, joissa yhtenä toiminnan välineenä on sosiaalinen media. Tampereen yliopisto on mukana hankkeessa ja osallistuu tutkimusaineiston keruuseen ja tulkintaan.

Hämeenlinnan virtuaalinen kulttuuripolku avataan yleisölle tulevan syksyn aikana. Sen tiedollinen pohja on elokuussa 2009 avautuneessa Häme-Wikissä <http://www.hamewiki.fi>, joka on ilmainen ja vapaasti muokattava tietopankki Kanta-Hämeestä.

Tavoitteena on haastattelujen avulla selvittää, mihin suuntaan virtuaalista kulttuuripolkua tulisi kehittää. Tutkimuksessa haastatellaan opettajia ja kaupungin matkailuneuvojia. Haastattelut suorittaa Tampereen yliopiston palkkaama tutkimusapulainen. Haastattelut tehdään yksilötasolla, ne nauhoitetaan ja litteroidaan. Haastateltavat esiintyvät tutkimuksessa anonyymeinä.

Tutkimukseen mukaan valituille oppilasryhmille suunnataan lomakekysely.

Lisätietoja:

tutkimusapulainen Kati Hara-Fabrin, puh. 040 190 9665, kati.hara-fabrin@uta.fi

projektisuunnittelija Maija Saraste, puh. 050 348 2439, maija.saraste@hameenlinna.fi

*projektityöntekijä Tommi Tossavainen, puh. 050 304 6561,
tommi.tossavainen@hameenlinna.fi*

Opettajien haastattelu

05/2010

Opettajan taustatiedot

- nimi
- koulu
- oppiaine

Oma Hämeenlinna

Mitä paikkoja, tapahtumia tai palveluita haluaisit Hämeenlinnasta esitellä ulkopaikkakuntalaiselle ystävällesi?

Mitä odotetusta poikkeavaa haluaisit esitellä?

- henkilökohtaisesti tärkeitä asioita
- mitä kivaa täällä voi tehdä kesällä - talvella, ulkona - sisällä?

Hämeenlinna ja opetus

Tarvitsetko omassa opetuksessasi Hämeenlinnaan liittyvää tietoa? Mistä lähteistä tietoja etsit?

Oletko hyödyntänyt Häme-Wikiä opetuksessa?

Onko mahdollista, että oppilaanne kirjoittaisivat Häme-Wikiin?

Laitteiden ja sovellusten käyttö

Käytätkö internetiä matkapuhelimella?

Jos käytät, mitä palveluja käytät sen kautta?

Onko puhelimesi GPS-paikannin?

Oletko käyttänyt matkapuhelimella karttasovelluksia?

- Nokia Maps
- Google Maps

Voisivatko oppilaat tutustua erilaisiin kulttuuripolkuihin netin kautta ja/tai fyysisesti? Voitaisiinko oppimistehtäviä tehdä polulla kulkiessa?

Mistä eri aiheista voisit ajatella, että oppilaat mahdollisesti tekisivät itse oman kulttuuripolkunsa palveluun?

Sosiaalisen median käyttö ja koulutus

Mitä mieltä olet sosiaalisesta mediasta? Onko se asiana/ sanana tuttua?

Mitä sosiaalisen median palveluja itse käytät? (esim. Facebook, wikit, blogit)

Oletko osallistunut sosiaaliseen mediaan liittyvään koulutukseen?

Sosiaalinen media omassa työssä

Onko koulussanne opetusta siirretty verkkoon?

- mitä verkossa tehdään?
- onko toiminta siellä monensuuntaista?

Hyödynnätkö omassa opetuksessasi sosiaalista mediaa? Mitä ja minkä verran?

- onko hyödyntämiselle olemassa jotain esteitä?
- onko koulussanne riittävästi laitteita, kannettavia tietokoneita?

Mihin oppiaineeseen sosiaalinen media mielestäsi sopisi hyvin?

Kaivataanko tämän päivän oppimiseen sosiaalista mediaa, onko siitä hyötyä tai haittaa?

Liite 2

Matkailualan haastattelukysymykset.

Matkailuala

05/2010

Vastaajan taustatiedot

- nimi
- työtehtävä

Laitteiden ja sovellusten käyttö

Käytätkö internetiä matkapuhelimella?

Jos käytät, mitä palveluja käytät sen kautta?

Onko puhelimessasi GPS-paikannin?

Oletko käyttänyt karttasovelluksia matkapuhelimen kautta?

- Nokia Maps
- Google Maps

Sosiaalinen media

Mitä mieltä olet sosiaalisesta mediasta? Onko se asiana/ sanana tuttua?

Mitä sosiaalisen median palveluja itse käytät? (esim. Facebook, wikit, blogit)

Käytätkö työssäsi sosiaalista mediaa?

Hämeenlinna matkailukaupunkina

Mistä matkailijat Hämeenlinnaan tulevat?

Millä tavoin he ottavat teihin yhteyttä?

Mikä Hämeen linnan ohella kaupungissa kiinnostaa matkailijoita?

Onko kohteiden suosioissa tapahtunut viime vuosina muutoksia?

Jos matkailija etsii jotain tavanomaisesta poikkeavaa kohdetta, mitä silloin suosittelte?

- mitä kaikkea matkailijat ovat kyselleet, mitä erikoista muistat?

Mitä kautta keräätte tietoja eri kohteista?

- mistä haette tapahtumatietoja?
- suositteletteko matkailijoille verkkopalveluja?

Oletteko kaivanneet tietojen etsimiseen uusia välineitä?

Liite 3

Oppilaan lomakekysely Webropol-sovelluksessa.

Vastaa kysymyksiin oman kokemuksesi ja näkemyksesi perusteella.

Taustatiedot

Vastaajan

- ikä
- sukupuoli
- koulu

Sosiaalinen media

Mitä seuraavista [sosiaalisen median](#) palveluista käytät?

- Facebook
- Wikipedia
- Häme-Wiki
- IRC-Galleria
- YouTube
- Twitter
- MySpace
- Flickr
- Messenger
- Skype
- Google Docs
- SlideShare
- World of Warcraft
- RuneScape
- goSupermodel
- Stardoll
- FarmVille
- Habbo
- Second Life
- joku muu, mikä?

Oletko kirjoittanut Wikipediaan tai johonkin muuhun wikiin?

Mistä sinulle tärkeistä aiheista olisit kiinnostunut kirjoittamaan internetiin?

Käytetäänkö koulussasi sosiaalisen median välineitä opetuksessa? Missä oppiaineissa ja miten?

Miten sinä käyttäisit sosiaalista mediaa opetuksessa?

Laitteet ja sovellukset

Käytätkö internetiä matkapuhelimellasi? En, joskus, usein.

Jos käytät, mitä palveluja käytät sen kautta?

Onko puhelimessasi GPS-paikannin? On, ei, en tiedä.

Oletko käyttänyt Google Maps tai Nokia Maps –palvelua?

- en ole käyttänyt kumpaakaan
- olen käyttänyt Google Mapsia
- olen käyttänyt Nokia Mapsia
- olen käyttänyt kumpaakin

Minkälaisia muita [GPS-paikannukseen](#) perustuvia sovelluksia olet käyttänyt? (siirry seuraavaan kysymykseen, jos et ole käyttänyt GPS-sovelluksia tai et tiedä mitä ne ovat)

Minun Hämeenlinnani

Ulkopaikkakuntalainen ystäväsi tulee ensimmäistä kertaa Hämeenlinnaan. Mitä paikkoja tai tapahtumia haluaisit hänelle esitellä? Mainitse kolme.

Minkälaista Hämeenlinnaa koskevaa tietoa olet viimeksi etsinyt?

Mistä lähteistä etsit Hämeenlinnan alueen paikkoihin, tapahtumiin tai palveluihin liittyviä tietoja?

Minkälaisista paikoista tai tapahtumista haluaisit helposti tietoja kännykälläsi, kun liikut kaupungilla tai sen ympäristössä?

Kysely on päättynyt. Kiitos vastauksistasi! Mikäli olet kiinnostunut saamaan ja jakamaan tietoa Hämeenlinnasta, voit tutustua seuraaviin verkkopalveluihin: www.hamewiki.fi & www.virtuaalipolku.fi.

Liite 4

Haastatteluista ja kyselyistä esiin nousseet Hämeenlinnaan liittyvät paikat, tapahtumat ja palvelut teemojen kautta.

Arkkitehtuuri	Opettajat	Matkailu	Oppilaat	Yhteensä
Hauhon vanha raitti		2		2
Hämeenlinnan rakennukset	1	2		3
Hättilä-Sairion puutaloalue	1		1	2
Kartanot	2	4		6
Keskiaikaiset kirkot / kirkot	4	4	2	10
Vanajanlinna	4	3	1	8
Yhteensä	12	15	4	31

Historia	Opettajat	Matkailu	Oppilaat	Yhteensä
Esihistoria	4			4
Hauhon täysihoidolaperinne	1	2		3
Hautausmaat	1			1
Hämeenlinna historiallisesti merkittävä sisämaan paikka	1			1
Hämeenlinna 1800-luvun suomalaisuuden keskus	1			1
Hämeenlinnan merkittäviä henkilöitä	1			1
Hämeenlinna olympiakaupunkina	5			5
Härkätie	1			1
Kaupunginosat	2		1	3
Linna ja linnanniemi	9	6	32	47
Museot	5	5		10
Musiikin Hämeenlinna	1			1
Mylly	1			1
Punaportti, rajatulli	1			1
Ruokaperinne	1			1
Sibelius	2	6		8
Sisällissodan muistomerkit, taistelupaikat, Tuulos			1	1
Varuskunnan historia	3	1		4
Yhteensä	40	20	34	94

Taiteet	Opettajat	Matkailu	Oppilaat	Yhteensä
Arx			2	2
Galleriat	1	1		2
Taidemuseo	1	2		3
Julkiset veistokset	2			2
Verkatehdas	6	4	1	11
Yhteensä	10	7	3	20

Luonto ja ympäristö	Opettajat	Matkailu	Oppilaat	Yhteensä
Ahvenisto	8	2	8	18
Alajärvi	2			2
Aulanko	10	6	20	36
Avantouinti	1			1
Evon alue	1	4		5
Golf	1	3		4
Hattelmalanharju	1		1	2
HPK-jääkiekko, jäähalli	2		3	5
Kankaistenjärvi		1		1
Latuverkot	3			3
Melontareitit	1			1
Moottorikelkkailu	1			1
Myllymäen näköalapaikka			2	2
Puistot	1	2	15	18
Rantareitti	4	2	3	9
Ratsastus	1	1		2
Retkiluistelu	1			1
Vanajavesi, vesistöt	5	1	3	9
Yhteensä	43	22	55	120

Tapahtumat	Opettajat	Matkailu	Oppilaat	Yhteensä
Elomessut	2	2		4
Hauhon tapahtumat		1		1
Hippalot - lasten tapahtuma	1	3		4
Historic Race, rata-autoilutapahtuma		1		1
Keskiaikamarkkinat	5	1	1	7
Kesäloma Express	1		3	4
Kesäteatterit	1	3		4
Kilke, partiolaisten tapahtuma Evolla		1		1
Koiratapahtuma Kaurialan kentällä		1		1
Kuumaa huumaa, kuumailmapallotapahtuma		1		1
Linnajazzit	1	3		4
Linnan puiston tapahtumat		1		1
Miniteatteri, lasten teatteri		1		1
Musiikkia linnassa		1		1
Musiikkitapahtumat	1	1		2
Naivistit litalassa		1		1
Sibeliuksen syntymäkodin musiikkimatineat	1	1		2
Tomaatteja, tomaatteja	1	2		3
Torin tapahtumat		1		1
Vanajanlinnan tapahtumat	1			1
Wanaja festival	3	4	12	19
Verkatehtaan tapahtumat	1	1		2
Ämyrock	1	1		2
Yhteensä	20	32	16	68

Palvelut	Opettajat	Matkailu	Oppilaat	Yhteensä
Antiikki		1		1
Apteekit		1		1
Biorex	1			1
Ensiapu		1		1
Hopealinjan risteilyt	1	2		3
Huskylt Hauholla		3		3
Hyvän olon keskus, Hauho		1		1
Härkätien kynttilä		1		1
Ilorannan maatala		2		2
Iittalan lasimäki	1	4		5
Iittalan poropuisto	1	4		5
Kahvilat	1	3		4
Kaupat	1	2	8	11
Keskusta			16	16
Kirpputorit		1		1
Kultakeskuksen tehtaanmyymälä		1		1
Kyyrölän savipaja		2		2
Liikenneyhteydät	1			1
Maaseutukohteet		2		2
MammaMia jäätelökioski	1			1
Matkailuneuvonta		1		1
Metsänkylän navetta	2	1		3
Ravintolat	1	1	9	11
Reska		1	4	5
Terveyspalvelut		1		1
Tori	4	1	13	18
Wetterhoffin myymälä		1		1
Yhteensä	15	38	50	103

Lähipaikkakunnat	Opettajat	Matkailu	Oppilaat	Yhteensä
Lepaan puutarhanäyttely		1		1
Marskin maja, Loppi		1		1
Panssarimuseo, Hattula	2			2
Puuhamaa, Tervakoski		1		1
Pyhän Ristin kirkko, Hattula	2	2		4
Rikospaikkakierros, Hattula		1		1
Yhteensä	4	6	0	10